

วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์

RPCA Journal of Criminology & Social Sciences

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564)

ISSN Online: 2697-4991

Volume 3: Number 2 (July-December 2021)

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการ

สภาพปัญหาและแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย

พรหมพิเชษฐ สอนธิเมือง และพัชรา ตะตา

การก่ออาชญากรรมต่อคนรัก

รุ่งทิพย์ แซ่แง

ทิศทางนโยบายสังคมเพื่อการออกแบบสังคมสมานฉันท์ ลดความขัดแย้งทางสังคม

ตฤณห์ โพธิ์รักษา

บทความวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลราชบุรี

บุรินทร์ ศรีสุรางค์ และจอมเดช ตริเมฆ

ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติด: กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี

ณัฐกิตติ์ จารัตน์ และจอมเดช ตริเมฆ

ปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย

เขมจิรา บัณชุนิพิท อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์ และนวกัทร ณรงค์ศักดิ์

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

<https://social.rpca.ac.th/rpcajcsoc.php>

วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์

RPCA Journal of Criminology & Social Sciences

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564)

ISSN Online: 2697-4991

Volume 3: Number 2 (July-December 2021)

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการ

สภาพปัญหาและแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย 1
พรหมพิเชฐ สนธิเมือง และพัชรา ต๊ะตา

การก่ออาชญากรรมต่อคนรัก 18
รุ่งทิพย์ แซ่แง

ทิศทางนโยบายสังคมเพื่อการออกแบบสังคมสมานฉันท์ ลดความขัดแย้งทางสังคม 35
ตฤณห์ โพธิ์รักษา

บทความวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาล 55

ราษฎร์บุรณะ

บุรินทร์ ศรีสุรางค์ และจอมเดช ศรีเมฆ

ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติด: 69
กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี

ณัฐกิตติ์ จารัตน์ และจอมเดช ศรีเมฆ

ปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย 85

เชมจิรา บัณฐุณีพิท อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์ และนวกัทร ณรงค์ศักดิ์

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

<https://social.rpca.ac.th/rpcajcsoc.php>

บทบรรณาธิการ

วารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564)

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับแรกในปีที่ 3 ของคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งวารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์มีกำหนดการพิมพ์ออกเผยแพร่วารสารละ 2 เล่มต่อปี (เดือนมิถุนายน และเดือนธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านอาชีวศึกษา กระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย และสังคมศาสตร์ โดยบทความทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเป็นบทความที่ได้มาตรฐานและผ่านการกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้พิมพ์ซึ่งในการประเมินคุณภาพบทความ (Peer Review) แต่ละบทความจะมีผู้ประเมินคุณภาพ (Reviewer) ทั้งหมด 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) ในลำดับต่อไป

ผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับด้านอาชีวศึกษา กระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย จิตวิทยา มนุษยศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ และด้านสังคมศาสตร์อื่นๆ และ 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่ด้านอาชีวศึกษา กระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย จิตวิทยา มนุษยศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยบทความวิจัยและบทความวิชาการในฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิชาการ 3 เรื่องและบทความวิจัย 3 เรื่อง มีความหลากหลายในเชิงเนื้อหาทั้งในด้านอาชีวกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย อาชญากรรมที่เกิดจากความรัก การจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีสันพันธ์ การปฏิบัติของตำรวจสายตรวจ การป้องกันปราบปรามยาเสพติดและการป้องกันปราบปรามการหลบหนีเข้าเมือง ทั้งนี้กองบรรณาธิการได้คัดเลือกบทความที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ สอดคล้องกับหัวข้อของบทความแต่ละบทความ พร้อมทั้งพิจารณาคุณค่าทางวิชาการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของวารสารวิชาการทั่วไป

คณะผู้จัดทำฯ ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอย่างสูงที่ให้ความกรุณาอนุเคราะห์การอ่านและให้คำแนะนำต่อบทความแต่ละฉบับ พร้อมกันนี้ขอเชิญชวนนักวิชาการ อาจารย์และนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้ร่วมส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในฉบับต่อ ๆ ไป โดยสามารถเตรียมต้นฉบับตามรูปแบบการตีพิมพ์ของวารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์แล้วจัดส่งมายังกองบรรณาธิการ และในวาระนี้ คณะผู้จัดทำฯ ขออ้อนวณขอเสนอแนะและคำติชมทั้งปวงเพื่อให้การปรับปรุงคุณภาพของวารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์ให้มีคุณค่าและมีมาตรฐานยิ่ง ๆ ขึ้นไป

บรรณาธิการ

ทีมบรรณาธิการวารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์

บรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ

ศ.พล.ต.ต.ชูชาติ ศิวภาณูจน์

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

รศ.พ.ต.อ.โสรัตน์ กลั้ววิลา

บรรณาธิการ

รศ.พ.ต.ท.ดร.เสกสันต์ เครือคำ

กองบรรณาธิการ/ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รศ.พ.ต.อ.ดร.พงษ์กุลธร โรจน์วีรุฬ

คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รศ.พ.ต.อ.วรวัช วิชชวานิชย์

คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รศ.พ.ต.อ.หญิง สมหวัง โอหารส

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

กองบรรณาธิการ/ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ดร.ศุภกร ปุญญฤทธิ์

มหาวิทยาลัยมหิดล

รศ.ดร.ชาญคณิต ก. สุริยะมณี

มหาวิทยาลัยมหิดล

รศ.ดร.อุนิษา เลิศโตมรสกุล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผศ.พ.ต.ท.ดร.สฤณี สืบพงษ์ศิริ

มหาวิทยาลัยรังสิต

ผศ.ร.ต.อ.ดร.จอมเดช ตรีเมฆ

มหาวิทยาลัยรังสิต

พ.ต.ต.ดร.ชวนันต์ เจนการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เลขานุการ

พ.ต.ท.ณัฐนันท์ ขุนไกร

ผู้ช่วยเลขานุการและเหรียญก

ร.ต.ท.หญิง อโณทัย นิลเกาะ

สภาพปัญหาและแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย

พรหมพิเชฐ สนธิเมือง¹ และพัชรา ต๊ะตา²

วันได้รับบทความ: 11 ตุลาคม 2563 วันแก้ไข: 10 กันยายน 2564 วันยอมรับเผยแพร่: 20 กันยายน 2564

บทคัดย่อ

จากมาตรการและแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย ที่ได้มุ่งสานต่อให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วโลกและเป็นการแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่เมืองหลักและเมืองรองในประเทศไทยแต่พบว่าผลที่ตามมาคือปัญหาอาชญากรรมจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ รวมไปถึงปัญหาการฉ้อโกงนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวยังประเทศไทยและยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยอีกด้วย ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะโดยทั่วไปแล้วนักท่องเที่ยวจะเลือกมาท่องเที่ยวในประเทศที่มีความมาตรการความปลอดภัยที่ดี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องออกมาตรการหรือแนวทางการป้องกันและสร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม ทั้งการเตรียมการรับมือสถานการณ์นั้นได้โดยผ่านการวางแผนการจัดการในภาวะวิกฤตเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อนักท่องเที่ยว ภาคเอกชนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องมีความรับผิดชอบหลักในการป้องกันและลดการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ส่วนภาครัฐมีความรับผิดชอบหลักในการสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยให้แก่ นักท่องเที่ยว การร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างนักท่องเที่ยว ชุมชน อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและรัฐบาล นักท่องเที่ยวต้องได้รับการแจ้งข้อมูลอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงวิธีการ หลีกเลียงและการป้องกันภัยต่าง ๆ ในระหว่างท่องเที่ยวและอีกบทบาทสำคัญของรัฐบาลคือการสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยจะต้องทำงานใกล้ชิดร่วมกับสื่อมวลชน เพื่อให้ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ทางด้านความปลอดภัยที่ดีและเป็นการนำมาสู่การท่องเที่ยวไทยอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: อาชญากรรมในการท่องเที่ยว ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว แนวทางป้องกันอาชญากรรม

¹ ปริญญาโทอาชีวศึกษาและการบังคับใช้กฎหมาย คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ผู้ประพันธ์บทความ)

² คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

The Problem and Prevention Guidelines of Tourism-Related Crimes in Thailand

Promptichet Sonthimuang¹ & Patchara Tata²

Received Date: October 11, 2020 Revised Date: September 10, 2021 Accepted Date: September 20, 2021

Abstract

Thailand have become a popular tourist destination globally because of it's measure and action plan in promoting tourism. According to the growth of Thai tourist industries, such income distribution increased in both main visited cities and the secondary cities which attract not only tourists but also criminals. Rising in various kinds of tourism is, however, result in the soaring problem of crime related to tourist—Mafia tourism for instance—which considerably affect the security of foreign visitors, as well as the reputation of the country. Since, normally, travelers decide to travel in countries with well-provided safety measures; therefore, safety is an important factor of tourism. It is necessary that relative organizations implement guidelines on the protection and security for tourists, including the preparation for dealing with their crisis situations through a management plan. Tourists must be consecutively informed regarding imminent dangers and their precautions to avoid risks during the trip. It is also necessary that each part of Thai tourism profoundly contribute their obligation, both arranged and autonomous. For example, while private sectors of tourism industries take direct responsibility for tourist attractions protection as well as reducing crime incident, the government takes directly responsible for promoting confidence and ensuring safety to the tourists. Furthermore, the strong collaboration between visitors, communities, tourist industries, and government units needs to be substantially emphasized. Finally, another important role of the government is an effort to project better image of tourist attractions through a close operation with the press so as to create credible image of security, and to elevate the sustainable tourism in Thailand.

Keywords: Tourism-related crime, Travel safety, Crime prevention

¹ Master of Arts Program in Criminology and Law Enforcement, Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy (Corresponding author)

² Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยต้องประสบปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในหลายรูปแบบ เนื่องจากสภาพสังคมที่มีการซับซ้อนและการขยายตัวของจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัญหาอาชญากรรมเหล่านี้ทำให้เกิดผลกระทบต่อการกระตุ้นและส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย เพราะการท่องเที่ยวมักจะเกี่ยวพันกับสังคมในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และอีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ ความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ นั้นด้วย การเกิดคดีอาชญากรรมกับนักท่องเที่ยวต่างชาติถือเป็นเรื่องน่ากังวลเพราะกระทบไปถึงภาพลักษณ์ประเทศในฐานะที่ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ 1 ใน 7 อันดับแรกของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562) และอาจส่งผลถึงรายได้ของประเทศจากการท่องเที่ยวด้วย โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สรุปยอดนักท่องเที่ยวต่างชาติ ปี 2561 ที่ 29.88 ล้านคน เติบโตจากปีก่อนหน้า 20.44% สร้างรายได้เข้าประเทศไทย 1.44 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้น 23.39% จากปีก่อนหน้า ในจำนวนนักท่องเที่ยวเกือบ 30 ล้านคนนี้มี 21.2 ล้านคน หรือคิดเป็น 71.20% ที่เป็นักท่องเที่ยวจากเอเชีย ตามด้วยนักท่องเที่ยวจากยุโรป 5.63 ล้านคน คิดเป็น 18.84% จึงเห็นได้ว่า ทิศทางการเติบโตมีจำนวนนักท่องเที่ยวมายังไทยมากขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

จากการที่รัฐบาลออกนโยบายหรือมาตรการใหม่ ๆ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อการกระตุ้นการท่องเที่ยวนั้นนอกจากจะทำให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจแล้วนั้น นโยบายเพื่อการกระตุ้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเหล่านี้ด้วย เพราะผลกระทบของปัญหาอาชญากรรมต่อการท่องเที่ยว นั้น เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะนำมาพิจารณาปัญหา นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งอาจพิจารณาได้หลายรูปแบบ นักท่องเที่ยวมักจะเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั่วประเทศ ทำให้ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน ที่จะเกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นปัญหาด้านความไม่ปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวจึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย (พิชชกร แสงทองดี, 2561)

สภาพปัญหาอาชญากรรมที่เกิดกับนักท่องเที่ยวต่างชาติจึงถือเป็นปัจจัยด้านลบที่รัฐบาลและหน่วยงานเกี่ยวข้องจำเป็นต้องหาวิธีการป้องกันและให้เกิดความรัดกุมที่ต้องรองรับสวัสดิภาพความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวให้ได้ ในช่วงที่ผ่านมาได้เกิดคดีโด่งดังและเกิดอาชญากรรมกับนักท่องเที่ยวต่างชาติในหลายๆ ครั้ง บางคดีเป็นที่ให้ความสนใจไปทั่วโลก เช่น คดี 2 นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษที่ถูกฆาตกรรมบนเกาะเต่า อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี คดีสะเทือนขวัญข่มขืนทุบหัวฆ่าสาวฝรั่งหมกโชดหิน อำพรคดีย บบนเกาะสีชัง คดีทำร้ายร่างกาย รุมยาหนุมอังกฤษและกลางถนน อ.ปาย เป็นต้น จึงต้องสร้างกลไกหรือวิธีป้องกันไม่ให้เกิดเหตุซ้ำขึ้นอีก

การเกิดอาชญากรรมกับนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งก็มาจากปัญหาแรงงานต่างด้าว ซึ่งภาครัฐต้องควบคุม

ดูแลควบคุมไปกับการจัดระเบียบกลุ่มผู้ประกอบการสถานที่พักหรือรีสอร์ท พร้อมกับป้องปรามกลุ่มผู้มีอิทธิพลในแหล่งท่องเที่ยวด้วย โดยหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นต้องทำงานแบบโปร่งใสบังคับใช้กฎหมายอย่างตรงไปตรงมาเพื่อรักษาสิทธิและสวัสดิการในด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ทั้งนี้ความสำเร็จของนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอนาคตมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การนำนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวในส่วนของการตรวจท่องเที่ยวไปปฏิบัติในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ อันจะเป็นแรงผลักดันต่อการพัฒนาและการปรับปรุงส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยต่อไปในอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการกระตุ้นการท่องเที่ยวภายใต้มาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่างๆ ของรัฐบาลนั้น เห็นได้ชัดว่าผลที่ตามมาอีกด้านหนึ่งคือ การเกิดปัญหาอาชญากรรมทางด้านความปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัยทางด้านชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ในรูปแบบต่างๆ เช่น การฆาตกรรม ทำร้ายร่างกาย ล่วงละเมิดทางเพศ การชิงทรัพย์ เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาเรื่อง การกระตุ้นการท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาชญากรรมด้านความปลอดภัย เพื่อที่จะศึกษาการกระตุ้นการท่องเที่ยวโดยใช้มาตรการหรือนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ซึ่งนำพามาสู่การเกิดอาชญากรรมด้านความปลอดภัยทั้งทางชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวและเพื่อที่จะเสนอรูปแบบแนวทางแก้ไขและการนำมาตรการหรือนโยบายไปใช้ปฏิบัติในการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจะทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศไทยและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวไทยมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

ความสำคัญของความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

"การท่องเที่ยว" เป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยในปี 2561 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 38.28 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 คิดเป็นร้อยละ 7.54 โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยสูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ จีน มาเลเซีย เกาหลีใต้ ลาว และญี่ปุ่น ในปี 2561 ภาคการท่องเที่ยวสร้างรายได้รวมกว่า 3.08 ล้านล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2560 ร้อยละ 9.04 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 18.13 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยประเทศที่สร้างรายได้มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ จีน รัสเซีย มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา และเกาหลีใต้ นอกจากนี้ภาคการท่องเที่ยวยังสร้างการจ้างงานกว่า 4.38 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.59 ของการจ้างงานของประเทศ ดังนั้น การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนนักท่องเที่ยวทำให้ภาครัฐต้องให้ความสำคัญในด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว จำนวน 17 ศูนย์ และศูนย์ประสานงานช่วยเหลือนักท่องเที่ยว อีกจำนวน 61 ศูนย์ มีบุคลากรปฏิบัติงานทั้งหมดจำนวน 260 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) ความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อภาพลักษณ์โดยรวมของการท่องเที่ยวของประเทศไทยและอาจส่งผลต่อการสูญเสียกับท่องเที่ยวในครั้งต่อไป จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่คนไทยหรือคนในประเทศจะต้องช่วยกันดูแลและให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวให้เกิดความสะดวกสบายความปลอดภัยและให้ความเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศไทยและเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาเที่ยวซ้ำ ส่งผลให้เงินตรา

ต่างประเทศไหลเข้าสู่ประเทศเพิ่มขึ้นเศรษฐกิจก็จะดีขึ้นตามไปด้วย (วันทิกา หิรัญเทศ, 2554) และตลอดเวลา นับจากที่ประเทศไทยเริ่มมีมาตรการหรือนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของ รายได้ที่สำคัญประการหนึ่งของประเทศ และในแต่ละปีประเทศไทยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้ทุ่มเงิน จำนวนไม่น้อยในการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ชาวต่างประเทศเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย (สามารถ มั่งสึง, 2558)

จากงานวิจัยของ อมรทิพย์ อมราภิบาล (2561) ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ ความหวาดกลัวอาชญากรรมในกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติในพัทยาและบางแสน จังหวัดชลบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวรู้สึกกังวลเกี่ยวกับอาชญากรรมที่ระดับปานกลาง นักท่องเที่ยวหญิงรู้สึกกังวลต่ออาชญากรรมทุก ประเภทมากกว่านักท่องเที่ยวชาย ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชายรู้สึกกังวลอาชญากรรมต่อทรัพย์สินมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มนักท่องเที่ยวหญิงรู้สึกกังวลอาชญากรรมต่อชีวิตร่างกายมากที่สุด ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อ รู้สึกหวาดกลัวของทั้งเพศหญิงและเพศชาย พบว่า มากที่สุดคือพฤติกรรมลักษณะประกันความเสียหายต่ำสุด หากต้องตกเป็นเหยื่อ ด้วยการไม่พกเงินจำนวนมาก ไม่ใส่เครื่องประดับมีราคาแพงนอกที่พกอาศัยและ ฝากหรือเก็บสิ่งของมีค่ากับธนาคารหรือตู้নিরায়ของที่พัก ปัจจัยที่มีผลสำคัญต่อความรู้สึกกังวลและความ ปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เรียงลำดับตามขนาดอิทธิพลได้แก่ 1) การรับรู้ผลเสียหายร้ายแรง 2) การรับรู้ ความสามารถในการควบคุมอาชญากรรม 3) การประเมินความเสี่ยง 4) ทศนคติต่อกระบวนการยุติธรรมทาง อาญา 5) แบบแผนชีวิตที่เปิดเผยตัวเอง และ 6) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรม ตามลำดับ

องค์การการท่องเที่ยวโลก กล่าวว่า ความปลอดภัยและความมั่นคงเป็นองค์ประกอบสำคัญของคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวจะมีชื่อเสียงและสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวให้มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว ได้ ต้องมีรากฐานที่สำคัญมาจากการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ดี โดยบุคลากรทุกภาคส่วน ต้องให้ความร่วมมือในการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้เกิดขึ้น ในภาคการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจก่อนการเดินทางและความพึงพอใจระหว่างการเดินทางของ นักท่องเที่ยว เพราะจุดเริ่มต้นของการตัดสินใจและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวคือ การได้รับประสบการณ์ใหม่ที่ไม่เคยได้รับมาก่อน เมื่อวางแผนเดินทางท่องเที่ยวแล้วจึงต้องเปรียบเทียบระหว่าง คุณค่าประสบการณ์ที่จะได้รับ ราคา และความเสี่ยงจากความไม่ปลอดภัย ในแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไม่ มีความคุ้นเคย นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยต้องการความมั่นคงในชีวิตและ ความปลอดภัยในทรัพย์สิน หากแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยไม่สามารถตอบสนองความต้องการด้านนี้ให้กับ นักท่องเที่ยวได้ นักท่องเที่ยวย่อมไม่ตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวหรือไม่ประทับใจต่อแหล่งท่องเที่ยวได้ ดังนั้น ความปลอดภัยและความมั่นคงในการท่องเที่ยวจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภา ผู้แทนราษฎร, 2562)

แผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย

จากแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562 ของ ททท. จัดทำขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดของ แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี(พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12

นโยบายรัฐบาล ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ : โมเดลประเทศไทย 4.0 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 และแผนวิสาหกิจ ททท. พ.ศ. 2560-2564 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2562-2564) ได้มุ่งสานต่อให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วโลก ปรับโครงสร้างตลาดนักท่องเที่ยวสู่กลุ่มตลาดระดับกลาง-บน และเพิ่มรายได้ได้อย่างยั่งยืนจากการเติบโตของค่าใช้จ่ายมากกว่าจำนวนนักท่องเที่ยว ด้วยการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาสัมผัสประสบการณ์จริง Thai Unique Local Experience ผ่านแคมเปญ “Amazing Thailand: Open to the New Shades” โดยนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนที่ไหนในโลก สัมผัสวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา แต่ยังคงกลิ่นอายความเป็นไทยอย่างสมบูรณ์ คนท้องถิ่นพร้อมแบ่งปันและแลกเปลี่ยน ภูมิปัญญาที่สั่งสมอย่างต่อเนื่อง นับเป็นประสบการณ์ที่จะเปิดประสาทสัมผัสของนักท่องเที่ยวทั้งร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ภายใต้การดำเนินงาน 3 ทิศทางหลัก ประกอบด้วย

1. ขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มศักยภาพในการใช้จ่าย ที่มีรายได้ระดับกลาง-บน (รายได้ต่อคนตั้งแต่ 20,000 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อปีขึ้นไป) โดยทำการตลาดในลักษณะ Fragmentation เจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวตามความสนใจเฉพาะบุคคล ได้แก่กลุ่ม DINKs, LGBTQ, Family, Millennial, นักท่องเที่ยวสตรี และกลุ่ม Active Senior ในพื้นที่ตลาดที่ไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาภาวะเศรษฐกิจ เช่น จีน อินเดีย รัสเซีย สหรัฐอเมริกา ตะวันออกกลาง ฯลฯ ผสมผสานนำเสนอสินค้าและบริการท่องเที่ยวคุณภาพระดับ Premium Mass และหรูหราเหนือความคาดหมาย (Luxury) และเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่ใช้จ่ายสูงต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มฮันนีมูนและแต่งงาน กลุ่มสุขภาพและความงาม กลุ่มที่สนใจวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อม (Green Tourism) ซึ่งนิยมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Soft Adventure) การท่องเที่ยวชุมชน และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงกีฬา (จักรยาน มาราธอน มวยไทย และไตรกีฬา)

2. เจาะตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ยังไม่เคยเดินทางมาประเทศไทย (First Visitor) โดยทำการตลาดเชิงรุก ได้แก่ เข้าร่วมงานส่งเสริมการขาย จัดกิจกรรม Road Show เพื่อเจาะตลาดพื้นที่เมืองรอง จัดกิจกรรม Seminar/ Workshop และจัด Fam Trip นำสื่อมวลชน/ผู้ประกอบการมาทดสอบสินค้า รวมถึงการส่งเสริมการจัด Charter Flight จากพื้นที่ตลาดใหม่มายังประเทศไทย นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 กลุ่มเชิงพื้นที่ (Market Area) เน้นส่งเสริมนักท่องเที่ยวจากพื้นที่ตลาดเกิดใหม่ เช่น ละตินอเมริกา แคนาดา ยุโรปตะวันออก อิหร่าน และกาตาร์ในตะวันออกกลาง รวมถึงพื้นที่เมืองรอง (Tier 2-3 cities) ในตลาดเดิม เช่น เมืองอุฮั่น เซี่ยงเหวิน หนานหนิง ในสาธารณรัฐประชาชนจีน เมืองมิวนิก สตุ๊ตการ์ท ดุสเซลดอร์ฟ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและเกาหลี

2.2 กลุ่มตลาดใหม่ (Segment) ที่มีแนวโน้มเติบโตดี ขนาดตลาดใหญ่ (Market Size) และมีศักยภาพใช้จ่ายสูง เช่น กลุ่มสตรีในญี่ปุ่น กลุ่ม High End ในสาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มครอบครัวในกลุ่มประเทศอาเซียน กลุ่มเดินทางเพื่อรักษาพยาบาลในประเทศกลุ่ม CLMV กลุ่มมุสลิมในมาเลเซียและอินโดนีเซีย

3. เพิ่มมูลค่าสินค้าการท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่า โดย

3.1 เลือกพื้นที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวและบริการทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพพร้อมขายและเหมาะสมกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งกลุ่มที่ไม่เคยและเคยเดินทางมาประเทศไทย แล้วทำการวิเคราะห์ความ

ต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละตลาด จากนั้นคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสม โดยใช้เทคนิคทางการตลาดการเสนอขายสินค้า พ่วงกับพื้นที่เมืองหลักหรือเมืองรองข้างเคียง เพื่อสร้างความน่าสนใจของสินค้าการท่องเที่ยว ส่งผลต่อการขยาย ระยะเวลาวันพักและดึงดูดให้เกิดการใช้จ่ายมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ตลาดเยอรมันเสนอขายพื้นที่ จันทบุรี-ตราด ,สุโขทัย-แพร่-น่าน-ลพปาง ตลาดอิตาลีเสนอขายพื้นที่เมืองรอง สุโขทัย-ลำปาง

3.2 ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวได้ทุกช่วงเวลา (All Year Round Destination) โดยเฉพาะช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว (เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน และกันยายน-ตุลาคม) โดยนำเสนอสินค้าการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ได้แก่ กิจกรรมดนตรี กีฬา เทศกาล คาร์นิวัล งานศิลปะ แฟชั่น และงานส่งเสริมการช้อปปิ้ง เพื่อกระตุ้นและเพิ่มความน่าสนใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว รวมถึงมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยวนอกเหนือช่วงเทศกาลหรือฤดูกาลท่องเที่ยวด้วย

3.3 ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะกลุ่ม CLMV จากประสานความร่วมมือกับพันธมิตรในอาเซียนร่วมกันทำตลาดเพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวจากยุโรปและอเมริกา เข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทยแบบเชื่อมโยงในเส้นทาง AEC Connectivity ผสมผสานการเดินทาง สัมผัส Local Experience ในพื้นที่เมืองรองของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562)

นอกจากแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้นแล้วยังมีมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยอีกจำนวนมาก เช่น มาตรการลดภาษีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองรอง 55 จังหวัด ที่สามารถนำค่าใช้จ่ายจากการท่องเที่ยวในเมืองรองมาคิดเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อลดหย่อนภาษีได้ตามจริง มาตรการ 100 เดียวเที่ยวทั่วไทย มาตรการเที่ยวธรรมชาติราคาซื้อโลก เป็นต้น ที่ทำให้เกิดอาชญากรรมด้านความปลอดภัยซึ่งเป็นผลมาจากการท่องเที่ยวในประเทศไทยทั้งชาวไทยเองและชาวต่างชาติ

ปัญหาอาชญากรรมจากการกระตุ้นการท่องเที่ยว

อาชญากรรมด้านความปลอดภัย จากข้อมูลมาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวของกองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กล่าวคือเป็นอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

“กระตุ้นการท่องเที่ยว...แต่อาชญากรรมเพียบจะมีประโยชน์อะไร”

ท่ามกลางการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ ประเทศไทยรับนักท่องเที่ยวต่างชาติมากถึงกว่า 3 ล้านคน โดยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติถึง 1.033 ล้านล้านบาท (ม.ค.-ก.ค. 61) ตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวไทยสร้างรายได้เป็นอย่างมากให้กับประเทศไทย แต่ทว่าหากนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเที่ยวเมืองไทยแล้ว ได้เจอกับประสบการณ์เลวร้ายจากข่าวคดีต่างๆ ซึ่งคงไม่ใช่เรื่องดีแน่ถ้ารัฐบาลมุ่งเน้นแต่การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงอาชญากรรมและการจัดกับปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากสถานที่ท่องเที่ยวบนแผ่นดินใหญ่แล้วสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นเกาะก็มีอัตราการเกิดอาชญากรรมสูงเช่นกัน สาเหตุหนึ่งอาจมาจากนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกที่ตั้งใจมายังสถานที่เหล่านี้ก็เพราะแรงดึงดูดของกิจกรรมที่เสี่ยงต่ออาชญากรรมด้านความปลอดภัย เช่น เทศกาลฟูลมูนปาร์ตี้ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุรา ความรุนแรง และการคุกคามทางเพศ แต่สิ่งที่สำคัญและท้าทายอำนาจของกฎหมายไทยคือ เหตุใดปัญหา

อาชญากรรมเหล่านี้จึงไม่ได้รับการจัดการให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งๆที่สถานที่เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงและมีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั่วโลก เหตุใดภาครัฐจึงปล่อยให้พลละเลยให้อาชญากรรมด้านความปลอดภัยนี้เกิดขึ้นซึ่งมีหลากหลายรูปแบบที่กระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลักๆ คือ

1. การกระทำความผิดตามกฎหมายอาญา เช่น การประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ของนักท่องเที่ยวโดยตรง

2. การดำเนินการที่ไม่เป็นธรรมต่อนักท่องเที่ยว เช่น การหลอกลวงการเอารถเอาเปรียบ การไม่ใส่ใจกับมาตรฐานของสินค้าและการบริการ ซึ่งปัญหาประเภทนี้เป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก (วารานัย ยุวนะเดมิย์, 2559)

จากข่าวคดีฆาตกรรมที่โด่งดัง เช่น คดีฆาตกรรม 2 นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษที่เกาะเต่า อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี ยังมีรูปแบบของอาชญากรรมที่ส่งผลต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวอีกจำนวนมาก เช่น การหลอกลวงเอารถเอาเปรียบนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การหลอกลวงหรือโกงค่ารถค่าเดินทางที่แพงเกินจริงจากการโดยสารรถสาธารณะ เช่น แท็กซี่ รถตุ๋ม รถจักรยานยนต์ หรือรถสามล้อเครื่อง (รถตุ๊กตุ๊ก) ฯ การหลอกลวงเอารถเอาเปรียบให้นักท่องเที่ยวซื้ออัญมณีและเครื่องประดับที่ไม่ได้คุณภาพและแพงเกินจริง เป็นต้น ซึ่งอาชญากรรมเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ก่อปรกับเหตุการณ์ในลักษณะคล้ายคลึงกันที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในอดีตไม่ว่าวันแม้กระทั่งกับนักท่องเที่ยวชาวไทยเอง นำมาซึ่งความพยายามของหลายฝ่ายในการค้นหาความจริง ปัจจัยที่สร้างความตื่นตัวให้กับสังคมอย่างเห็นได้ชัดคงหนีไม่พ้นกระแสการค้นหาข้อมูลในลักษณะการสืบสวนและร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social networks) อย่างกว้างขวางโดยกลุ่มนักท่องเที่ยวโลกออนไลน์จำนวนมากทั้งชาวไทยและต่างประเทศต่างตั้งคำถามเกี่ยวกับระบบการดูแลความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น

ปัญหาความปลอดภัย

ผลประโยชน์อันมหาศาลที่เกี่ยวพันกับธุรกิจท่องเที่ยวส่งผลให้ผู้ประกอบการและนายทุนทั้งชาวไทยและต่างชาติจำนวนไม่น้อยที่ดักตวงและหาผลประโยชน์จากธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้อันสูงสุดให้ตน โดยพยายามช่วงชิงความได้เปรียบหาช่องว่างทางกฎหมายหรือแม้กระทั่งการใช้อิทธิพลหลากหลายรูปแบบ การรับสัมปทาน/ ผูกขาดการใช้และบริหารจัดการทรัพยากรบนพื้นที่เฉพาะหรือรุกล้ำเขตหวงห้ามทั้งที่เป็นป่าไม้ ภูเขา ยอดดอย แหล่งน้ำ ชายหาด หรือแม้กระทั่งเขื่อนและเกาะแก่งต่างๆ และปรับเปลี่ยนสถานที่เหล่านั้นเพื่อรองรับธุรกิจการ ท่องเที่ยว การดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหา “มาเฟียท่องเที่ยว” ที่กลายเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติที่รบกวนการจัดการอย่างเร่งด่วนจากภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ท่องเที่ยวอันเลื่องชื่อของไทย อาทิ ภูเก็ต พัทยา เชียงใหม่ หรือเกาะต่างๆ (สุภาพคนไทย, 2558)

อีกหนึ่งปัญหาความปลอดภัยซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “ทัวร์ศูนย์เหรียญ” คือนักท่องเที่ยวจากจีนสามารถเดินทางมาเที่ยวไทยโดยจ่ายค่าทัวร์ต่ำมากจนแทบจะไม่ต้องจ่ายเงินเลยอันเป็นผลมาจากการแย่ง

ซึ่งนักท่องเที่ยวจีน ของผู้ประกอบการท่องเที่ยวของไทยเอง โดยหวังจะมาหาทางเรียกเงินคืนจากนักท่องเที่ยวจีนที่ได้มาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การขายทัวร์เสริม การพาไปดูโชว์ลามก การหลอกลวงขายของที่ระลึกเครื่องประดับ อัญมณี ในราคาที่แพงหลายเท่า เพื่อเรียกทุนคืน และเมื่อนักท่องเที่ยวไม่ยอมตามก็มีมาตรการกดดันต่างๆ จนถึงขั้นถึงนักท่องเที่ยว ซึ่งปรากฏการณ์ ทวีร์ศูนย์เหรียญนี้สร้างความเสียหายอย่างมากต่อภาพลักษณ์ของประเทศและเศรษฐกิจ รวมถึงความเสื่อมโทรม ของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมอันเกิดจากการหลั่งไหลเข้าไปของนักท่องเที่ยวจีน โดยปราศจากการควบคุมกำกับดูแลอย่างเหมาะสม (ชัยฤกษ์ แก้วพรหมมลาย, 2558)

ปัญหานักท่องเที่ยวโดยเฉพาะมาเที่ยวข้ามชาติกำลังสร้างผลกระทบในวงกว้างต่อนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นจนนำไปสู่กระแสการต่อต้านที่รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เช่นกรณี กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจรถรับจ้าง ผู้ประกอบการธุรกิจท้องถิ่น และประชาชนบางส่วนได้ออกมาเรียกร้องให้ภาครัฐเร่งจัดการแก้ปัญหาเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะผู้ประกอบการชาวรัสเซีย เกาหลี และจีน ที่เข้ามาแย่งอาชีพคนไทยและมีพฤติกรรมคุกคามนักท่องเที่ยวโดยจ้างคนไทยเป็นนอมินีเพื่อประกอบกิจการผิดกฎหมาย และได้วางแนวทางแก้ปัญหาโดยการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วมเพื่อป้องกัน และปราบปรามผู้มีอิทธิพลที่เป็นภัยกับการท่องเที่ยว (ศป.อท.)

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปี 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ออกมาตรการเพื่อจัดระเบียบสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเล ที่สำคัญ เช่น หาดพัทยา เกาะล้าน หาดบางแสน หาดหัวหิน โดยทำการปรับสภาพภูมิทัศน์และจัดระเบียบ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร ธุรกิจเตียงผ้าใบ รวมถึงผู้ประกอบการรถเช่าและรถรับจ้างต่างๆ ที่มีพฤติกรรมเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว นอกจากนี้กระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้ทุกจังหวัดเพิ่มระดับการดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของตน อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันแล้ว คงต้องยอมรับว่าการจัดระเบียบดังกล่าว สามารถจัดการกับผู้ประกอบการรายย่อยที่ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเท่านั้น ส่วนกลุ่มมาเที่ยวต่างชาติที่เป็นกลุ่มทุนใหญ่และมีระบบการดำเนินธุรกิจในพื้นที่แบบเบ็ดเสร็จก็ยังคงมีอิทธิพลและดำเนินธุรกิจที่สุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมายไม่ต่างจากเดิมนัก ทำให้ภาคประชาสังคมไม่แน่ใจว่าแนวทางดังกล่าวจะสามารถจัดการกับปัญหาเที่ยวต่างชาติได้อย่างจริงจัง (สุภาพคนไทย, 2558)

การแผ่ขยายและหยั่งรากลึกของกลุ่มผู้มีอิทธิพลตั้งแต่ระดับพื้นที่ไปจนถึงระดับประเทศที่ครอบงำธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้องทั้งบริษัททัวร์ อสังหาริมทรัพย์ ร้านอาหาร โรงแรม รีสอร์ท ผับ บาร์รวมถึงรถเช่าและรถรับจ้าง ก่อให้เกิดปัญหาการผูกขาดและการให้บริการที่ไม่เป็นธรรม ตลอดจนการเอารัดเอาเปรียบ การข่มขู่และประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม จนนำไปสู่ความไม่เชื่อมั่นในความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจ จนในที่สุดอาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในระดับมหภาค หากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างเป็นกอบเป็นกำตกอยู่ในภาวะซบเซา และนักท่องเที่ยวตัดสินใจ เปลี่ยนจุดหมายการท่องเที่ยวไปยังประเทศอื่นก็จะนำมาซึ่ง ผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ หากรอให้วันนั้น มาถึงก็คงยากต่อการกู้คืนภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นที่จะดึงดูด นักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ดังนั้น การรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวจึงต้องดำเนินการควบคู่ไปกับ

การไขปัญหาเรื่องมาเฟียท่องเที่ยวซึ่งเป็นมูลเหตุเบื้องต้นที่บ่มเพาะปัญหาอาชญากรรมและการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

สำหรับประเทศไทย องค์การภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญมีดังนี้

1. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (Ministry of Tourism and Sports) เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว รัฐบาลจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว จึงมีการปรับโครงสร้างเพื่อความสะดวกในการพัฒนาการท่องเที่ยวและได้ตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเกิดขึ้น กระทรวงมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนและการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้แบ่งส่วนหน่วยงานในสังกัดราชการออกเป็น 5 ส่วน คือ (1) สำนักงานรัฐมนตรี (2) สำนักงานปลัดกระทรวง (3) สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ (4) สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว และ (5) สถาบันการพลศึกษา โทรศัพท์ 0-2283-1500 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา)

2. ททท. หรือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (Tourism Authority of Thailand : TAT) นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมาได้กำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจนว่ามีวัตถุประสงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมด้วยการสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวในต่างประเทศเดินทางสู่ประเทศไทยเพื่อให้ได้ซึ่งรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ เข้าเพิ่มพูนเศรษฐกิจและขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ทั่วถึงประชากรในทุกภูมิภาค อนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติ วัฒนธรรมทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มากขึ้น เพื่อความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวให้มั่นใจในความปลอดภัยของร่างกายและทรัพย์สิน ส่งเสริมการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวของคนไทยภายในประเทศอันเป็นการเพิ่มสวัสดิการให้แก่คนไทยโดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้น้อย และเด็กเยาวชน สร้างแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง กว้างขวางมากขึ้น โทรศัพท์ 1672 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.))

3. ตำรวจท่องเที่ยว (Tourist Police) รับผิดชอบภารกิจอำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว โดยจัดให้ดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง กรมตำรวจและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้ร่วมกันปรับปรุง คอ.นท. เป็น “ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว” (ศท.นท.) ขึ้นเพื่อบริการนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับคำร้องทุกข์ กรณีประสบปัญหาอาชญากรรม การเอารัดเอาเปรียบ สร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่นักท่องเที่ยวสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างองค์กรทุกภาคส่วน เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในการคุ้มครองผลประโยชน์ของนักท่องเที่ยว โดยขยายความรับผิดชอบไปยังส่วนภูมิภาคต่างๆที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในความนิยมของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โทรศัพท์ 1155 (กองบัญชาการตำรวจท่องเที่ยว)

4. ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง (Immigration Police) มีภารกิจในการตรวจบุคคลและยานพาหนะที่เดินทางเข้ามาในและออกไปนอกราชอาณาจักร ป้องกันปราบปรามดำเนินคดี และขยายผลการกระทำความผิดที่

เกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติของคนต่างด้าว รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ การกระทำความผิดตามกฎหมาย เปรียบเสมือนประตูของประเทศ รวมทั้งให้บริการคนต่างด้าวขณะพำนักอยู่และเป็นแนวทางในการรักษาความมั่นคงของประเทศ โทรศัพท์ 1178 (สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง)

แนวทางการรักษาความปลอดภัยในการท่องเที่ยวไทย

พจน์ เฟื่องฟู (2560) ได้พบว่า ความไม่ปลอดภัยในการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติในระดับมาก ประกอบด้วย ปัญหาจากการคมนาคมขนส่ง ปัญหาความไม่ปลอดภัยในการเข้าไปสัมผัสชีวิตชุมชน ปัญหาความไม่ปลอดภัยในการซื้อของที่ระลึก และปัญหาการบริการของภัตตาคารร้านอาหาร สำหรับความไม่ปลอดภัยในการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติในระดับปานกลาง ประกอบด้วย ปัญหาด้านอาชญากรรม ปัญหาจากการหลงทาง ปัญหาการ จัดการด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย และปัญหาการบริการของสถานที่พักผ่อน และสำหรับความไม่ปลอดภัยในการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติในระดับน้อย ประกอบด้วย ปัญหาที่เกิดจากอุบัติเหตุในการท่องเที่ยวและกิจกรรมแบบต่างๆ ปัญหาจากภัยธรรมชาติ ปัญหาความไม่ปลอดภัยที่เกิดจากพืชและสัตว์และรูปแบบการรักษาความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติ ดังนั้น การทำงานด้านความปลอดภัยให้ประสบผลสำเร็จ นอกจากจะมีระบบมีขั้นตอนในการทำงานที่ดีแล้ว จะต้องต้องมีผู้ปฏิบัติที่มีความรู้ความเข้าใจในงานนั้น โดยการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปในการรักษาความปลอดภัย การป้องกันอาชญากรรม การจดจำตำหนิรูปพรรณคนร้าย การแจ้งเหตุกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ แนวทางปฏิบัติรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนและปัญหาความไม่ปลอดภัยในการท่องเที่ยว พร้อมกับวิธีการป้องกัน วิธีแก้ไขปัญหา เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยกันวางแผน ช่วยกันทำช่วยกันปรับปรุงพัฒนางาน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรีกษาหารือและพึ่งพาอาศัยกัน และยังพบว่าหน้าที่ที่มรักษาความปลอดภัยมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ ร่วมรับรู้ ยอมรับ และลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการของระบบจะนำไปสู่การทำงานที่เข้มแข็งมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายซึ่งบุคคลเดียวไม่สามารถทำได้

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยโดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมองว่าช่วงที่ผ่านมาได้เกิดเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลด้านลบต่อภาพลักษณ์ในการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความปลอดภัยและการกระทบต่อบรรยากาศการท่องเที่ยวของประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จึงได้จัดโครงการ “เที่ยวทั่วไทย ปลอดภัยทุกที่” เพื่อจัดทำมาตรการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ

ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวมีผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยผลกระทบในระยะสั้นที่เกิดขึ้น คือ การยกเลิกการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่ไม่เชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัยในการเดินทางมายังประเทศไทย ส่วนผลกระทบในระยะยาวอาจนำไปสู่การขาดความเชื่อมั่นในธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการนักท่องเที่ยวในแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวโดยเฉพาะการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ทำให้ต้องจัดทำมาตรการมารองรับเพื่อแก้ไขปัญหามาให้เกิดผลกระทบ

ต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย ลดความสูญเสียทั้งจากอุบัติเหตุและเหตุอาชญากรรม รักษาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ทำให้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดมาตรการและแนวทางการบังคับใช้กฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อให้การดำเนินการทั้งหมดเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้มีการยกร่างมาตรการแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ มาตรการเตรียมความพร้อม มาตรการจัดการขณะเกิดเหตุวิกฤต และมาตรการการเยียวยาหลังเกิดเหตุวิกฤต ซึ่งจะผลักดันให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยต้องร่วมมือกันในทุกภาคส่วนในการทำให้ประเทศไทยกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมอย่างยั่งยืนต่อไป

จากปัญหาเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยมีผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยและการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ รวมทั้งการจ้างงานในภาคธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจเชื่อมโยง โดยอาจส่งผลกระทบการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ การแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้และรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้จัดตั้ง “กองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา” มีภารกิจหลักในการเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์และตรวจสอบสิ่งบอกร่องเหตุที่มีผลกระทบหรืออาจเกิดผลกระทบต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เผยแพร่เพื่อแจ้งเตือนภัยแก่นักท่องเที่ยวพัฒนามาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการให้ความช่วยเหลือ การอำนวยความสะดวก การแก้ไขปัญหาการหลอกลวง การดูแลความปลอดภัยและการบรรเทาทุกข์แก่นักท่องเที่ยว โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อร่วมกันดำเนินงานให้เกิดเครือข่ายและความเข้มแข็งทั้งระบบ

กองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว ได้จัดทำ “แผนยุทธศาสตร์การสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ” เพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวไทยให้มีคุณภาพในระดับสากล เป็นการเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวไทย แผนยุทธศาสตร์การสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีรายละเอียดดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาทรัพยากรและระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

การเพิ่มจำนวนตำรวจท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายอาสาสมัครความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความจำเป็นและต้องพัฒนาศักยภาพทางด้านภาษา การสื่อสาร และกฎหมาย ให้แก่ตำรวจท่องเที่ยวและเจ้าพนักงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการออกแบบและจัดตั้งระบบการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสถิติเกี่ยวกับภัยที่เกิดกับนักท่องเที่ยวและระบบสารสนเทศ เพื่อการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสร้างความ

เชื่อมั่นด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรวมไปถึงการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติด้วย

2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกระดับการป้องกัน การเฝ้าระวัง และการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และธุรกิจบริการการท่องเที่ยว

ส่งเสริมการจัดทำแผนป้องกันและจัดการความปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ในจังหวัดท่องเที่ยวหลักโดยการเพิ่มศักยภาพอุปกรณ์และเครื่องมือเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุกับนักท่องเที่ยวในพื้นที่สาธารณะและเพิ่มศักยภาพการเฝ้าระวังภัยต่าง ๆ ในพื้นที่เหล่านั้น

3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยนักท่องเที่ยวจากอาชญากรรมและการหลอกลวงเอาเปรียบ

ส่งเสริมให้ธุรกิจบริการในแหล่งท่องเที่ยวให้ประกอบธุรกิจตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดโดยมีการเพิ่มมาตรการลงโทษสำหรับบุคคลหรือธุรกิจที่ประกอบอาชญากรรมหรือหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยวและควรศึกษาข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและการจัดการความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวรวมถึงการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย มาตรการจูงใจและมาตรการลงโทษทางกฎหมายให้แก่ผู้ประกอบการหรือบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการพัฒนาระบบการดำเนินคดีให้แก่นักท่องเที่ยวภายใต้ข้อจำกัดด้านเวลาในการพำนักรในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวด้วย

4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

มีการจัดทำแผนการให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวในภาวะวิกฤตและยกระดับศักยภาพการปฏิบัติงานและคุณภาพการบริการของช่องทางการแจ้งการประสบภัยและการขอรับความช่วยเหลือของนักท่องเที่ยวโดยพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือและระบบกองทุนหรือระบบประกันภัยเพื่อการเยียวยาแก่นักท่องเที่ยวอย่างบูรณาการระหว่างจุดรับแจ้งเหตุ ช่องทางต่าง ๆ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในระดับพื้นที่

5. ยุทธศาสตร์ที่ 5 ประชาสัมพันธ์และการสื่อสารเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ปลอดภัย อย่างมีประสิทธิภาพ

จัดให้มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ทางตรงแก่นักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ปลอดภัย ผ่านจุดให้บริการนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ระบบออนไลน์ และสื่อบุคคลโดยการจัดกิจกรรมสื่อสารการตลาดเชิงรุกเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ปลอดภัยใน เขตพื้นที่หรือในช่วงเทศกาลที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดภัยแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

การที่จะนำแผนยุทธศาสตร์นี้ไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง ผ่านการขับเคลื่อนแนวทางยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ตามขอบเขตความรับผิดชอบจึงจำเป็นต้องมีคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการอยู่ภายใต้คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ทำหน้าที่ในระดับนโยบาย ส่วนในระดับปฏิบัติการให้หน่วยงานราชการที่เป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในแผนยุทธศาสตร์ นำแผนงานไปบรรจุอยู่ในแผนปฏิบัติราชการของแต่ละหน่วยงานราชการเพื่อที่จะได้ดำเนินงานให้

เป็นไปตาม นโยบาย รวมทั้งติดตามและประเมินผลเพื่อรายงานผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ผลสำเร็จต่อ คณะกรรมการ ในระดับนโยบายอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562)

การจัดการและดูแลความปลอดภัยรวมถึงการสร้างเชื่อมั่นในการเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับ หลายภาคส่วนซึ่งแต่ละภาคส่วนจะมีบทบาทและอำนาจหน้าที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการจัดการและดูแล นักท่องเที่ยวให้ครอบคลุมจำเป็นต้องประสานการทำงานร่วมกันโดยกำหนดบทบาทและหน้าที่ของแต่ละภาค ส่วนให้ชัดเจนเพื่อที่จะดูแลจัดการความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึงและเสมอภาค

สรุป (Conclusion)

จากมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลที่ต้องการให้ประเทศเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ และเป็นช่องทางเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศไทยทั้งเมืองหลักและเมืองรองแต่ทว่าผลที่ตามมาอีกด้านหนึ่งคือ ปัญหาอาชญากรรมในการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆดังที่กล่าวมาแล้วซึ่งประเทศไทยได้ประสบปัญหานี้ มาอย่างยาวนานและไม่ว่าจะมีมาตรการป้องกันอย่างไรปัญหาเหล่านี้ก็ยังคงไม่หมดไปหากแต่ทุกภาคส่วนรวม ไปถึงประชาชนและตัวนักท่องเที่ยวเองต้องช่วยกันดูแลและปฏิบัติตามมาตรการที่ทางรัฐบาลกำหนดไว้อย่าง เคร่งครัด

แนวทางการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม ดังนี้

1. ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจะยังเกิดขึ้นต่อไปในแหล่งท่องเที่ยว แม้ว่าจะมีความพยายาม ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนในการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น เพราะภัยที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวมักเกิดขึ้นจาก สาเหตุที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นไม่สามารถควบคุมได้โดยตรง เช่น เกิดขึ้นจากธรรมชาติ เกิดขึ้นจากมนุษย์ที่ไม่ใช่ คนท้องถิ่นนั้น ดังนั้นจึงควรยอมรับว่าในทางปฏิบัติแล้ว ไม่สามารถกำจัดภัยต่าง ๆ ได้หมดทั้งสิ้น

2. แม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวจะไม่สามารถป้องกันการเกิดภัยได้ทั้งหมด แต่ก็สามารถเตรียมการรับมือ สถานการณ์นั้นได้ โดยผ่านการวางแผนการจัดการในภาวะวิกฤตเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อนักท่องเที่ยว ชุมชน และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

3. เหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว ย่อมส่งผลกระทบ ในทางลบกับแหล่งท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในระดับหนึ่ง แม้ว่าจะมีระดับความรุนแรงของ ผลกระทบต่างกันโดยขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยประกอบกัน

4. ภาคเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบหลักในการป้องกันและลดการเกิด เหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ส่วนภาครัฐมีความรับผิดชอบหลักในการสร้างความมั่นใจและ ความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว

5. วิธีการที่มีประสิทธิผลที่สุดในการป้องกันการเกิดเหตุการณ์ด้านความปลอดภัยและความมั่นคง ใน แหล่งท่องเที่ยวคือการร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างนักท่องเที่ยว ชุมชน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและรัฐบาล

6. ผลกระทบจากเหตุการณ์ด้านความปลอดภัยและความมั่นคงไม่ได้จำกัดเฉพาะในพื้นที่เกิดเหตุ เท่านั้น แต่จะส่งผลกระทบไปถึงพื้นที่อื่นด้วย จึงจำเป็นต้องมีการสื่อสารที่ดีเพื่อป้องกันความเสียหายและ ผลกระทบในพื้นที่อื่น

7. นักท่องเที่ยวต้องได้รับการแจ้งข้อมูลอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงวิธีการหลีกเลี่ยงและการป้องกันภัยต่าง ๆ ในระหว่างท่องเที่ยว

8. รัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว โดยจะต้องทำงานใกล้ชิดร่วมกับสื่อมวลชน

นอกจากนี้กองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว ได้มีมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัย ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางน้ำ มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนน มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยจากการถูกหลอกลวงเอาเปรียบ มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และมาตรการเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว กองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยวได้จัดทำขั้นตอนการบริหารจัดการเมื่อเกิดภาวะวิกฤตแสดงถึงขั้นตอน วิธีการจัดการก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562)

จากที่กล่าวมารัฐบาลควรยกระดับมาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวให้มากขึ้น นอกจากจะมีการส่งเสริมกระตุ้นการท่องเที่ยวแล้วควรคำนึงถึงอาชญากรรมด้านความปลอดภัยที่จะตามมาด้วย ควรบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด เร่งประชาสัมพันธ์สร้างภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวไทยเพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความเชื่อมั่นในความปลอดภัย นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรบูรณาการ การทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยว หมั่นฝึกซ้อมการช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือในทุกสถานการณ์อย่างจริงจัง และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ช่วยกันดูแลความปลอดภัยในการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ถ้าทุกภาคส่วนร่วมมือกันปฏิบัติก็จะช่วยยกระดับมาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้สูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังช่วยยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวรักษาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทย ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเชื่อมั่นในความปลอดภัยในการท่องเที่ยวไทยและเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยอย่างยั่งยืนสืบไป

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ปัญหาอาชญากรรมในการท่องเที่ยวของไทยในปัจจุบันควรมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ดังต่อไปนี้

1. มาตรการด้านกฎหมาย

1.1 มาตรการด้านกฎหมาย ควรกำหนดนโยบายให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรม ต้องกำหนดบทลงโทษชัดเจน และเหมาะสม

1.2 มาตรการการบังคับใช้กฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายควรต้องทำอย่างจริงจังและเคร่งครัด เพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้น เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวในการก่ออาชญากรรมแก่นักท่องเที่ยว

1.3 มาตรการสอดส่องดูแล ควรมีอุปกรณ์ตรวจจับและป้องกันภัยที่มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงภูมิทัศน์ไม่ให้รกรุงรัง เพื่อลดพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยว

2. มาตรการในการคุ้มครองนักท่องเที่ยว จะต้องมีย่านตำรวจที่เพิ่มมากขึ้น และจะต้องมีอาสาสมัครมาช่วยในการสอดส่องดูแลอย่างทั่วถึงทุกบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

ทั้งนี้ตัวนักท่องเที่ยวเองก็ต้องช่วยกันสอดส่องดูแลและระมัดระวังตนเองตลอดระยะเวลาการท่องเที่ยว เพื่อความปลอดภัยของตนเองและคนที่คุ้นรัก

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). *ภารกิจหน้าที่ตามกฎหมาย*. สืบค้นจาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=14.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). (2562). *สรุปแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562*. สืบค้นจาก https://api.tat.or.th/upload/policy_market_plan/liveB5-2562.pdf.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). (2562). *แผนวิสาหกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560-2564 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2563-2564)*. สืบค้นจาก https://api.tat.or.th/upload/policy_market_plan/live9E.62.pdf.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). (2562). *ประวัติความเป็นมา*. สืบค้นจาก <https://www.tat.or.th/th/about-tat/history>.
- ชัยฤกษ์ แก้วพรหมมาลย์. (2558). ปัญหาทัวร์ศูนย์เหรียญและผลกระทบต่อประเทศไทย. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 6(4), 38.
- ทัชชกร แสงทองดี. (2561). รูปแบบความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ*, 4(2), 23-24.
- โพสต์ทูเดย์. (2562). *นโยบายเพื่อการกระตุ้นการท่องเที่ยว*. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/finance-stock/columnist/604679>.
- พจน์ เพ็ญพู. (2560). *แนวทางการสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล)*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- มติชนออนไลน์. (2561). *ก.ท่องเที่ยวฯ ผุด "โครงการเที่ยวทั่วไทย ปลอดภัยทุกที่"*. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1079293.
- วารานัย ยูณะเตมีย์. (2559). *การรับรู้ความเสี่ยงของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- วันทิกา หิรัญเทศ (2554). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการให้บริการของตำรวจท่องเที่ยว ถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร (รายงานการวิจัย)*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). *มาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว*. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=56340&filename=index.

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). *มาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว*.

สืบค้นจาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2562/apr2562-1.pdf

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. (2562). *ภารกิจ สตม*. สืบค้นจาก <https://www.immigration.go.th/content/mission>.

สุขภาพคนไทย. (2558). *ปัญหาอาชญากรรม: หนามยอกอกการท่องเที่ยวไทย*. สืบค้นจาก https://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/ThaiHealth2015/thai2015_23.pdf.

อมรทิพย์ อมราภิบาล. (2561). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความหวาดกลัวอาชญากรรมในกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติในพัทยาและบางแสน จังหวัดชลบุรี. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(1), 2975.

การก่ออาชญากรรมต่อคนรัก

รุ่งทิพย์ แซ่แง่¹

วันได้รับบทความ: 29 มิถุนายน 2564 วันแก้ไข: 10 กันยายน 2564 วันยอมรับเผยแพร่: 20 กันยายน 2564

บทคัดย่อ

จากการนำเสนอข่าวอาชญากรรม มักจะได้พบเจอเรื่องราวการฆาตกรรมจากคนรักของตนเอง อันเนื่องมาจากการถูกปฏิเสธความสัมพันธ์ การเขียนบทความครั้งนี้ ผู้เขียนได้อ่านข่าวการเกิดเหตุการณ์ลักษณะเดียวกันนี้ 4 กรณี และมีความสงสัยในตัวอาชญากร ว่ามีเหตุผล ความรู้สึก และความนึกคิดเช่นไร ต่อการตัดสินใจลงมือก่ออาชญากรรมต่อคนรัก ผู้เขียนได้พบกับเรื่องราวของผู้ที่รู้จักกัน เป็นผู้ก่ออาชญากรรมต่อคนรักของตนเอง ทั้งที่บุคคลคนนี้เป็นผู้ที่มิอธยาศยดี ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเสมอมา เมื่อบุคคลนี้ได้ลงมือฆาตกรรมภรรยาของตน อันเนื่องมาจาก ภรรยาต้องการยุติความสัมพันธ์ จึงทำให้บุคคลแวดล้อมเริ่มวิเคราะห์ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นว่าเป็นเพราะเหตุใด รวมถึงการสูญเสียเหลือไป นับเป็นความเศร้าโศกเสียใจแก่ครอบครัว และเพื่อนฝูง การเขียนบทความครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมมนุษย์เมื่อต้องสูญเสียคนรัก 2. เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยที่มีผลในการก่ออาชญากรรมต่อคนรัก และ 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันการเกิดอาชญากรรมต่อคนรัก ซึ่งมีวิธีการศึกษาโดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีทางด้านอาชญาวิทยาและจิตวิทยา ทำการวิเคราะห์ สรุป และเสนอแนะแนวทาง เพื่อเป็นประโยชน์ในแง่การวางแผนควบคุม ป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้น พฤติกรรมมนุษย์เมื่อต้องสูญเสียคนรัก ก็จะเข้าสู่ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การปฏิเสธทางความรู้สึก 2. โกรธ 3. ต่อรอง 4. เศร้าเสียใจ และ 5. ยอมรับความจริง ส่วนสาเหตุปัจจัยที่ทำให้อาชญากรก่ออาชญากรรมต่อคนรักแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. จิตใจของอาชญากร และ 2. พฤติกรรมของอาชญากร จึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ 1. การรับฟัง 2. การเลี้ยงดูของครอบครัวและกระบวนการขัดเกลาทางสังคม และ 3. การทำวิจัยในเรื่องของขั้นตอนก่อนการก่ออาชญากรรมต่อคนรัก

คำสำคัญ: อาชญากรรม อาชญากร คนรัก

¹ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

Behaviors of Criminals Who Murdered Their Partners

Rungtip Saengae¹

Received Date: June 29, 2021 Revised Date: September 10, 2021 Accepted Date: September 20, 2021

Abstract

Crime reporting is often the news about a man murdering his lover as he was being rejected by his partner. I wrote this article to review 4 infamous crimes in Thailand and answer the following questions. what is the criminals' reason? How does he feel? And What do these criminals think about committing the crimes? The author has known an outgoing man whose face was full of smile and spoke gently, but murdering his wife. It was sad that the murder caused by the woman's intention to end the relationship. It made everyone wonder about his action and the loss of the victim. It was a sorrow for the family and friends. This study is an academic article which aims 1) to study the causes that made the criminals to commit the crimes in order to understand human behavior, regarding the reasons why these people murdered their lover one when the relationship was rejected, 2) to give suggestions to prevent crime. The study, based on concepts and theories in criminology and psychology, intends to analyze these cases, draw a conclusion, and finally suggests crime prevention strategies.

Keywords: Criminals, Crime, Partner

¹ Prince of Songkla University, Surat Thani Campus (Corresponding author)

บทนำ (Introduction)

การก่ออาชญากรรมต่อคนรัก หมายถึง บุคคลสองคน ได้แก่ ชายและหญิงผู้มีความสัมพันธ์ฉันคู่สามีภรรยา ความสัมพันธ์นั้นจะอยู่ในลักษณะของการคบหาใจ การอยู่กินกันฉันสามีภรรยา การหมั้น หรือการได้ทำการสมรสเป็นสามีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อมีปัญหาทางความสัมพันธ์ อันเป็นเหตุให้หญิงต้องการยุติความสัมพันธ์ฉันคู่สามีภรรยา โดยหญิงแสดงเจตจำนงของตนในลักษณะของการตีตัวออกห่าง การบอกเลิก การขอย่า เพื่อเป็นการยุติความสัมพันธ์ หลังจากนั้นได้มีพฤติการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น โดยชายเป็นผู้ก่ออาชญากรรม ลักษณะของการก่ออาชญากรรม คือ ชายฆ่าหญิงโดยเจตนา จะเป็นการกระทำโดยเจตนา ประสงค์ต่อผล หรือเจตนายอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้นก็ได้ จากข่าวสารบ้านเมืองที่ได้มีการนำเสนอสื่อมวลชน ในช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เพจเฟซบุ๊ก จะพบว่ามีกรกระทำผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรมรายวัน สาเหตุของการเกิดคดีฆาตกรรมจำนวนไม่น้อยมีชนวนเหตุมาจากเรื่องความสัมพันธ์ฉันคู่สามีภรรยา ซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นชาย ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะคนรัก หรือกลายเป็นอดีตคนรักไปแล้วก็ตาม ส่วนเหยื่อหรือผู้ถูกกระทำ คือ หญิงที่มีความสัมพันธ์ฉันคู่สามีภรรยากับผู้ก่อเหตุ โดยการฆาตกรรมมีสาเหตุมาจากการที่หญิงต้องการยุติความสัมพันธ์ฉันคู่สามีภรรยา โดยมีการแสดงเจตนาออกไปยังชายในลักษณะของการขอเลิกหรือมีพฤติการณ์ตีตัวออกห่าง (ข่าวประชาสัมพันธ์, 2562) เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2562 ที่โรงแรมแมนดาริน มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ จากการจัดเวทีรายงานสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ประจำปี 2561 ภายใต้วหัวข้อ “ฆ่าซ้ำ เจ็บซ้อน ความรุนแรงในครอบครัวพุ่ง เกินต้งรับ” นางสาวจริย ศรีสวัสดิ์ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมภาคีเครือข่าย มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล กล่าวว่า หากจำแนกความสัมพันธ์ พบว่า เกินครึ่ง หรือร้อยละ 73.3 เป็นชาวสามีภรรยา ร้อยละ 58.2 เป็นชาวระหว่างคู่รักชายฆ่าหญิง สาเหตุที่ก่อให้เกิดอาชญากรรม หนึ่งในนั้นคือการที่หญิงต้องการเลิกความสัมพันธ์กับชาย การก่ออาชญากรรมต่อคนรัก นำมาซึ่งความสูญเสีย อันเนื่องมาจากหญิงผู้เป็นเหยื่ออาชญากรรมตาย ชายผู้ก่ออาชญากรรมบางรายฆ่าตัวตายตามเหยื่อ ส่วนบางรายต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและถูกลงโทษประหารชีวิตหรือโทษจำคุก แล้วแต่กรณี โดยทั้งชายและหญิงอาจจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อองค์กร หรือต่อสังคม เป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นบิดามารดาที่ดีของบุตร หรืออาจเป็นเพื่อนที่ดีของบุคคลหลายคน คำถามมากมายเกี่ยวกับการก่ออาชญากรรมของคนรัก ถูกนำมาตั้งสมมติฐานพื้นฐานที่ว่า อะไรเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาการก่ออาชญากรรมต่อคนรัก และจะสามารถแก้ไขเยียวยาปัญหานี้ได้อย่างไร คำถามเหล่านี้สะท้อนทรรศนะในตัวเองว่า จำเป็นต้องใช้การสืบเสาะค้นคว้าทางจิตวิทยา พฤติกรรมศาสตร์และอาชญาวิทยา เพื่อหาคำตอบ เพราะการก่ออาชญากรรมต่อคนรัก อาจเป็นเรื่องราวที่มีผลมาจากการกระทำทางสังคม ตั้งแต่ขนาดเล็กที่สุดก็คือครอบครัว เรื่อยไปจนถึงสังคมแวดล้อมที่ได้พบเจอ ทั้งโรงเรียน มหาวิทยาลัย สถานที่ทำงาน ซึ่งผลจากการกระทำทางสังคมดังกล่าวย่อมกระทบต่อสัมพันธ์ภาพของผู้คนในสังคมมิติต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ในที่ที่บุคคลคนหนึ่งจะมีบุคลิกภาพ การแสดงออกทางอารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ล้วนเป็นผลมาจากการกระทำทางสังคม เพราะสิ่งที่พบเจอมา ย่อมมีผลต่อทักษะการดำเนินชีวิตในสังคมของบุคคลนั้น ๆ จึงต้องการจะศึกษาเรื่องราวดังกล่าวในฐานะปัญหาที่สามารถป้องกันการเกิดขึ้น มิได้มุ่งเน้นศึกษาการลงโทษ เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดอาชญากรรม และคงไว้ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่

สำคัญของสังคม กรณีศึกษา 4 กรณีดังนี้ 1. นาย ม. อายุ 18 ปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ลงมือก่อเหตุบีบคอบนางสาว ป. อายุ 19 ปี แฟนสาว จนถึงแก่ความตาย ก่อนนำศพขึ้นรถกระบะไปเผานั่งยางจนเหลือเพียงโครงกระดูกบริเวณกลางป่าสวนยางพารา จากการตรวจสอบมีเพียงประเด็นเดียวเป็นเรื่องความหึงหวง เกรงว่าผู้หญิงกำลังตีตัวออกห่าง (ไทยรัฐ, 2564) 2. นาย ส. อายุ 22 ปี นักศึกษาแพทย์ กับนางสาว จ. อายุ 23 ปี นักศึกษาแพทย์ มีความสัมพันธ์กันฉันคนรัก แต่นางสาว จ. ต้องการเลิกความสัมพันธ์กับนาย ส. เพื่อไปมีรักกับผู้ชายคนใหม่ นาย ส. จึงบันดาลโทสะฆ่านางสาว จ. โดยใช้อาวุธปืนยิงศีรษะนางสาว จ. หลังจากนั้น จึงใช้มีดตัดคอบางสาว จ. ใช้มีดฆ่าแหล่ศพออกเป็นชิ้น ๆ เพื่อสะดวกต่อการทำลายหลักฐาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6083/2546) 3. นาย ส. อายุ 39 ปี อาชีพพนักงานบริษัทปูน SCG และนาง ธ. อายุ 41 ปี อาชีพนางพยาบาล เป็นสามีภรรยา กัน มีบุตรด้วยกันหนึ่งคน อายุ 14 ปี นาย ส. ซักมีดกระหน่ำแทงนาง ธ. บาดแผลค่อนข้างฉกรรจ์เสียชีวิตลงระหว่างรักษาตัวอยู่ที่ห้องไอซียูในวันเดียวกัน เหตุเพราะผู้ตายขอแยกทางเนื่องจากจับได้ว่านาย ส. แอบมีสัมพันธ์กับหญิงอื่น (ทีมข่าวอาชญากรรม, 2564) 4. นาย อ. อายุ 53 ปี และนางสาว ก. อายุ 19 ปี เป็นนักศึกษา คบหาใจกันมาเป็นเวลา 7 ปี นาย อ. ใช้ปืน 9 มม. ไม่มีทะเบียนยิงใส่ผู้ตาย 7 นัด บนแท็กซี่ ไปเสียชีวิตที่โรงพยาบาลในเวลาต่อมา เจ้าตัวรับสารภาพว่าเหตุที่ยิงแฟนสาว ทำไปเพราะความโกรธแค้น ที่ถูกฝ่ายหญิงบอกเลิก (ทีมข่าวอาชญากรรม, 2564) จากกรณีศึกษา มีพฤติการณ์ของการก่ออาชญากรรมดังนี้ คู่รักคือบุคคลสองคน ได้แก่ชายและหญิง เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวต่อกัน ไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะของการคบหาดูใจ อยู่กินกันฉันสามีภรรยา หรือได้ทำการสมรสเป็นสามีภรรยาแล้ว เมื่อความสัมพันธ์ของทั้งคู่มีเหตุให้หญิงต้องการยุติความสัมพันธ์ หญิงจึงได้ทำการขอลีกหรือประพฤติดัวออกห่าง เป็นเหตุให้ชายทำการฆาตกรรมหญิง จึงเกิดคำถามที่ว่า เมื่อมีความรักให้แก่กันแล้วเหตุใดชายต้องฆ่าหญิง โดยจะทำการศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ ทางด้านจิตวิทยา พฤติกรรมศาสตร์ และอาชญาวิทยา เพื่ออธิบายถึงเหตุปัจจัยที่ส่งผลให้มีพฤติกรรมก่ออาชญากรรมของอาชญากร

ทฤษฎีระยะเวลาของการก้าวผ่านความสูญเสีย

Elisabeth Kübler-Ross (อ้างถึงใน Sandra Silva Casabianca, 2021) แชนดร้าได้เขียนบทความโดยสรุปจากจากหนังสือที่ชื่อว่า On Death and Dying ของ Elisabeth Kübler-Ross จิตแพทย์ชาวอเมริกันเชื้อสายสวิส ซึ่งระบุถึง 5 ขั้นตอนของความเศร้าโศกและการก้าวผ่านความสูญเสีย

1. ปฏิเสธ (Denial) คือปฏิกิริยาแรกเมื่อเกิดความสูญเสีย ซึ่งเป็นสัญชาตญาณป้องกันตัวเองของมนุษย์ เมื่อเวลาเจออะไรที่ไม่ทันตั้งตัว และรู้สึกวุ่นวายตอนนี้ยังรับมือกับมันไม่ไหว เลยเลือกที่จะปฏิเสธมันออกไปก่อน
2. โกรธ (Anger) บางครั้งความเจ็บปวดก็แสดงออกมาในรูปแบบอื่น ๆ ความเจ็บปวดจากการสูญเสียเลยถูกเปลี่ยนมาเป็นความโกรธ ระหว่างที่โกรธ อาจเริ่มตั้งคำถามกับตัวเองว่า “ทำไมต้องเป็นฉัน” หรือ “ฉันทำอะไรจึงได้รับสิ่งนี้” ขั้นตอนนี้เป็นความรู้สึกไม่พอใจที่มีคนทำให้เจ็บปวดหรือทิ้งไป

3. ต่อรอง (Bargaining) เป็นขั้นตอนของการเจรจาต่อรอง เป็นวิธีการเยียวยาความเจ็บปวดอย่างมีความหวัง โดยทำความเข้าใจว่าอินดีจะทำทุกอย่าง เพื่อให้ความสัมพันธ์กลับไปเป็นเหมือนเดิม

4. เศร้าเสียใจ (Depression) ความซึมเศร้าในระยะนี้ไม่ได้เป็นภาวะของสุขภาพจิต ไม่ได้เป็นเพราะโรคซึมเศร้า แต่เป็นการตอบสนองตามธรรมชาติ เมื่อได้พบเจอกับเหตุการณ์ความสูญเสีย ในช่วงภาวะเศร้าเสียใจนี้ จะเริ่มเผชิญกับความเป็นจริงในปัจจุบันและพยายามทำความเข้าใจความสูญเสียที่ประสบอยู่ ว่าเป็นสิ่งที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ อาจทำให้รู้สึกเศร้าและหมดหวังอย่างรุนแรง รู้สึกเปราะบาง เหนื่อย ล้า สน ไม่อยากไปต่อ ขั้นตอนนี้มีความจำเป็นที่ต้องเยียวยารักษาตนเอง อาจใช้วิธีการขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ได้แก่ 1. เพื่อนและครอบครัว การพูดคุยกับเพื่อน ครอบครัวหรือญาติอาจทำให้รู้สึกโล่งใจ เพราะบุคคลกลุ่มนี้เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดและปลอดภัยต่อความรู้สึก 2. กลุ่มบุคคลที่ให้อภัยใจ โดยสามารถติดต่อพูดคุยกับบุคคลอื่น ๆ ที่เคยประสบพบเจอสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน หรือกำลังประสบกับความสูญเสียที่คล้ายคลึงกัน โดยกลุ่มบุคคลนี้จะกลายเป็นพื้นที่ปลอดภัยที่สามารถแสดงออกโดยไม่รู้สึกว่าการตัดสินใจหรือการตัดสินใจ 3. ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต การให้คำปรึกษาและบำบัดความเศร้าโศก เป็นสองวิธีในการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต ผู้ที่จะช่วยให้หลุดพ้นจากสิ่งที่เบียดเบียนอยู่ ความเศร้าเสียใจมีผลกระทบต่อชีวิต ทำให้ร่างกายและจิตใจตกอยู่ในภาวะต่าง ๆ อันอาจเป็นอันตรายต่อตนเอง จึงต้องทำการเยียวยาตนเอง ซึ่งบางคนที่อยู่ในขั้นตอนนี้อาจสามารถเยียวยาตนเองให้ก้าวข้ามผ่านเรื่องราวนี้ไปได้ แต่ในบางรายก็จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในการช่วยเยียวยา หลังจากนั้นก็จะเข้าสู่การยอมรับกับความเป็นจริง โดยเรียนรู้และปรับตัวเพื่อสามารถอยู่กับความสูญเสีย และแสวงหาความสบายใจจากการพบปะกับบุคคลที่ทำให้ตนรู้สึกว่าเป็นพื้นที่ปลอดภัย

5. ยอมรับความจริงได้ (Acceptance) เมื่อรับรู้ถึงความสูญเสียที่ได้พบเจอ ก็เรียนรู้ที่จะอยู่กับมัน และปรับตัวให้ได้ จะรู้สึกสบายใจที่จะติดต่อกับเพื่อนและครอบครัวในช่วงนี้ แต่ก็เป็นเรื่องปกติที่จะรู้สึกว่ายากจนตัวในบางครั้ง บางครั้งก็ยอมรับความสูญเสียได้แล้ว บางครั้งก็วนกลับไปเศร้าโศกเสียใจอีก การสลับไปมาระหว่างขั้นตอนนี้ เป็นไปตามธรรมชาติและเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรักษาเยียวยาตนเอง

สรุปได้ว่า เมื่อหญิงบอกเลิกหรือตีตัวออกห่าง ชายจะเข้าสู่ 5 ขั้นตอน คือ 1. การปฏิเสธทางความรู้สึกของตนเอง เพราะยังไม่สามารถรับกับความสูญเสียที่เกิดขึ้นได้ จากนั้นเข้าสู่ระยะที่ 2. เนื่องจากความเจ็บปวดที่เผชิญอยู่ก็จะแสดงออกมาในรูปแบบของความโกรธ คิดว่าสิ่งที่ตนกำลังเผชิญอยู่เป็นสิ่งที่ตนเองไม่สมควรจะได้รับ จึงนำไปสู่ 3. การเจรจาต่อรอง ด้วยความหวังที่จะทำให้ความสัมพันธ์กลับไปเป็น และเมื่อการเจรจาต่อรองไม่เป็นผล ก็จะเข้าสู่ระยะที่ 4. มีความเศร้าเสียใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้น เริ่มเผชิญกับความจริงและพยายามทำความเข้าใจ ความเศร้าเสียใจมีผลกระทบต่อชีวิต ทำให้ร่างกายและจิตใจตกอยู่ในภาวะต่าง ๆ อันอาจเป็นอันตรายต่อตนเอง จึงต้องทำการเยียวยาตนเอง โดยเรียนรู้และปรับตัวเพื่อสามารถอยู่กับความสูญเสีย และแสวงหาความสบายใจจากครอบครัวและเพื่อน หรือกลุ่มบุคคลที่ตกอยู่ในสถานการณ์คล้ายคลึงกัน จากทฤษฎีดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า ชายที่มีแนวโน้มฆ่าหญิงคนรัก เมื่อได้เข้าสู่ระยะเวลาของการก้าวผ่านความสูญเสีย โดยได้ดำเนินชีวิตผ่านขั้นตอนต่าง ๆ มาแล้ว เป็นผู้ที่ไม่สามารถก้าวผ่านขั้นตอนที่ 2 หรือ 4 ไปได้ ทำให้ชาย

แสดงความโกรธ หรือความเศร้าเสียใจออกมาโดยการฆ่า โดยอาจมีเหตุปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลให้เป็นเช่นนั้น ซึ่งต้องศึกษาทฤษฎีอื่น ๆ เพื่อนำมาอธิบายถึงพฤติกรรมประกอบกัน

ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตใจของอาชญากร

1) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud, 1856-1939) เป็นจิตแพทย์ชาวออสเตรีย เชื้อสายยิว ฟรอยด์ได้คิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์ขึ้นเพื่อศึกษาจิตของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์แสดงออก ฟรอยด์เชื่อว่า โครงสร้างบุคลิกภาพที่อยู่ในจิตใต้สำนึกของบุคคลประกอบด้วย 3 ส่วน (ต้องรัก จิตบรรเทา, 2562) คือ

1. อิด (ID) เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด หรือที่เรียกกันว่าสันดานดิบ เป็นจิตใต้สำนึกที่มีหลักการที่จะสนองความต้องการตามที่ตนเองพึงพอใจเท่านั้นโดยไม่มีการขัดเกลา

2. อีตตา (Ego) เป็นส่วนของบุคลิกภาพที่ควบคุมการแสดงออกของพฤติกรรมให้สอดคล้องกับการยอมรับทางสังคม เป็นจิตใต้สำนึกที่เกิดจากการเรียนรู้ มีหน้าที่ปรับอิดและอีอีตตาให้แสดงออกได้อย่างเหมาะสม อีตตาไม่ได้มีติดตัวมาแต่กำเนิด แต่พัฒนาขึ้นภายหลังคลอด แบบค่อยเป็นค่อยไป จนในที่สุดอีอีตตา (ID) ได้ อีตตา (Ego) จะทำหน้าที่ประสานระหว่าง อิด (ID) กับ อีอีตตา (Superego)

3. อีอีตตา (Superego) หรือสติสัมปชัญญะ เป็นส่วนของบุคลิกภาพเกี่ยวกับความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ค่านิยมทางสังคม อุดมคติในการดำเนินชีวิต อีอีตตาทำหน้าที่ ควบคุม ยับยั้งชั่งใจ รู้คิดพิจารณาถึงความควรไม่ควร อีอีตตานี้พัฒนาขึ้นตามแรงกดดันทางสังคม ศีลธรรม จริยธรรมและจารีตประเพณี การตระหนักรู้ในอีอีตตา (Superego) ขึ้นอยู่กับกระบวนการขัดเกลาทางสังคมของบุคคล (พระมหาดิศักดิ์ เตชปณโณ, 2555) โดยจะเริ่มตั้งแต่บุคคลอยู่ในวัยเด็ก เพื่อให้ได้บุคลิกภาพตามแนวที่สังคมต้องการ มี 2 วิธี คือ 1. การขัดเกลาทางสังคมโดยตรง เป็นการอบรมขัดเกลาระหว่างผู้สอนกับผู้รับโดยตรง 2. การขัดเกลาทางสังคมโดยอ้อม เป็นการขัดเกลาทางอ้อมที่ผู้รับเกิดการเรียนรู้โดยไม่ตั้งใจ เกิดซึมซับสิ่งที่ได้งามเข้าไปในจิตใจของตนและกลายเป็นค่านิยมที่ดีและพึงประสงค์ องค์การที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม มีดังนี้ 1. ครอบครัว 2. โรงเรียน 3. กลุ่มเพื่อน 4. สถาบันศาสนา 5. สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ

บทบาทของพ่อ แม่ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญของการขัดเกลาทางสังคมต่อเด็ก สิ่งทีถือว่าเป็นการเลี้ยงดูบุตรแบบผิด ๆ (สุรีย์ กาญจนวงศ์ และคณะ, 2549) ได้แก่

1. บิดา มารดา ไม่ดูแลเอาใจใส่ต่อลูก
2. บิดา มารดา ไม่มีเวลาสำหรับลูก
3. บิดา มารดา ไม่ได้คำนึงว่าพฤติกรรมของลูกไม่มีความเหมาะสม
4. บิดา มารดา ไม่ลงโทษลูก

สรุปได้ว่า โครงสร้างทางบุคลิกภาพ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกคือจิตใต้สำนึกที่ไร้สำนึก สองคือจิตใต้สำนึกที่ผ่านการเรียนรู้และควบคุมการกระทำให้แสดงออกตามบรรทัดฐานทางสังคม สามคือ จิตใต้สำนึกที่ตระหนักถึงความรับผิดชอบชั่วดี โดยจะเป็นไปในทิศทางใด ขึ้นอยู่กับกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่บุคคล

นี้ได้เติบโตมา เมื่อใช้แนวคิดของฟรอยด์มาวิเคราะห์เกี่ยวกับสาเหตุของอาชญากรรมชายฆ่าหญิงคนรัก ก็คือ ถ้าชายได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาเป็นอย่างดีตั้งแต่เด็ก เติบโตมาท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะพัฒนาอีโกัตตา (Superego) ให้เข้มแข็งอยู่ตลอดมา แม้ว่าต้องเผชิญกับความผิดหวังที่หญิงขอยุติความสัมพันธ์หรือตีตัวออกห่าง อันเป็นสถานการณ์บีบคั้น กดดัน เป็นเหตุให้มีความโกรธแค้น ก็จะอดกลั้นความรู้สึกตามความต้องการไว้ได้ มีความยับยั้งชั่งใจไม่กระทำผิด เพราะได้ผ่านกระบวนการการขัดเกลาทางสังคมมาแล้ว ในทางกลับกัน ถ้าอีโกัตตา (Superego) ได้รับการพัฒนามาอย่างบกพร่อง คือ ไม่ค่อยได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดีมาตั้งแต่เด็ก อยู่ในสิ่งแวดล้อมไม่ดี เมื่อหญิงขอยุติความสัมพันธ์หรือตีตัวออกห่าง เป็นเหตุให้ชายโกรธแค้น ถือได้ว่าเป็นแรงกระตุ้นทางด้านความต้องการหรือความไม่พอใจจนเกินขนาด ก็จะทำให้เกิดแรงขับสูงและมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดได้โดยง่าย หากโอกาสอำนวยก็จะลงมือก่ออาชญากรรมทันที

2) ทฤษฎีความผูกพัน (Attachment theory)

ลักษณะความผูกพันระหว่างเด็กกับมารดา หรือผู้เลี้ยงดู มีอิทธิพลในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับบุคคลอื่นแตกต่างกันออกไป เพราะตามธรรมชาติของเด็กจะแสวงหาความรักความอบอุ่นจากมารดา หรือผู้เลี้ยงดู เมื่อมารดาให้การตอบสนองต่อความต้องการของบุตร โดยการสัมผัส โอบกอด พูดยกย่อง ที่เปี่ยมไปด้วยความรัก ความห่วงใย ความเอาใจใส่ การกระทำดังกล่าวจากผู้เป็นมารดา จึงส่งผลให้เด็กพัฒนาการทางความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง และให้ความไว้วางใจในตัวบุคคลอื่น ในทางกลับกัน หากการเลี้ยงดูจากผู้เป็นมารดา หรือผู้เลี้ยงดู เป็นไปในทางตรงกันข้าม พฤติกรรมของเด็กก็จะเป็นไปในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งการเลี้ยงดูเป็นที่มาของการสร้างลักษณะความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในชีวิต อันจะติดตัวบุคคลนั้นตั้งแต่เด็กไปจนเป็นผู้ใหญ่ เมื่อมีคนรัก การมีความสุขในความสัมพันธ์ มาจากลักษณะความผูกพันในวัยเด็ก (วัชรภรณ์ บุญญศิริวัฒน์, 2562)

1. **ลักษณะความผูกพันแบบมั่นคง** เกิดจากการที่มารดาเลี้ยงดูบุตร โดยการเอาใจใส่อย่างอบอุ่น ทำให้กลายเป็นผู้ใหญ่ที่เชื่อมั่นในคุณค่าของตนเอง และแสดงออกซึ่งความรักที่มีต่อบุคคลอื่น เมื่อมีความสัมพันธ์ฉันคู่สาวกับบุคคลอื่น มักมีความรักที่อบอุ่นและยืนยาว เมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างความสัมพันธ์มักจะไม่โกรธเคือง แต่หากมีเหตุโกรธเคือง ก็มักจะคาดหวังในทางบวกว่าจะสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยกันได้

2. **ลักษณะความผูกพันแบบหลบเลี่ยง** คือ ผู้เป็นมารดา หรือผู้เลี้ยงดู เลี้ยงดูบุตรในวัยเด็กแบบไม่ใส่ใจ มีลักษณะการเลี้ยงดูอย่างห่างเหิน ทอดทิ้ง ทำให้ไม่ได้รับการตอบสนองที่ต้องการความรักความอบอุ่นจากคนสำคัญที่สุดอย่างผู้เป็นมารดา หรือผู้เลี้ยงดู ทำให้ผู้ใหญ่ที่เติบโตมากับการเลี้ยงดูเช่นนี้มีลักษณะความผูกพันกับบุคคลอื่นในแบบที่ไม่มั่นคง บุคคลเช่นนี้จะรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่าเพียงพอต่อการได้รับความรักและไม่เชื่อใจบุคคลอื่น ทำให้พยายามหลบเลี่ยงที่จะติดต่อสื่อสารหรือมีสัมพันธ์กับผู้อื่น เมื่อมีคนรัก มักแสดงความก้าวร้าว โกรธเกรี้ยว และมักไม่รู้ตัวว่าตนเองกำลังโมโหมาก เมื่อถูกคนรักขอลิขิต หรือตีตัวออกห่าง ผู้มีลักษณะความผูกพันแบบหลบเลี่ยง ก็จะหลีกเลี่ยงที่จะยอมรับความจริงว่าตนเองรู้สึกเสียใจ โดยพยายามมองเรื่องที่เกิดขึ้นว่ามีอะไรใหญ่ และเพิกเฉย ไม่สนใจต่อความรู้สึกของตนเอง

3. **ลักษณะความผูกพันแบบวิตกขัดแย้ง** คือ ผู้เป็นมารดา หรือผู้เลี้ยงดู เลี้ยงดูบุตรในวัยเด็กแบบใส่ใจ ไม่สม่ำเสมอ ผู้ใหญ่ที่เติบโตมากับการเลี้ยงดูเช่นนี้ จะมีลักษณะความผูกพันกับบุคคลอื่นในแบบที่ไม่มั่นคง วิตก

ขัดแย้ง คือ มีความขัดแย้งในตนเอง บุคคลนี้อาจจะเป็นที่รักของบุคคลอื่นมาก แต่ก็วิตกกังวลมาก ว่าตนเองจะมีคุณค่าไม่เพียงพอ กลัวการถูกปฏิเสธ กลัวว่าบุคคลที่มีความสัมพันธ์ด้วยจะไม่รักจริง เมื่อพบเจอว่าคนรักของตนไปพูดคุยกับบุคคลอื่น ก็อาจจะรู้สึกหวั่นไหว วิตกกังวล และอยากอยู่ใกล้ๆ เพื่อความสบายใจ บุคคลประเภทนี้เป็นคนระแวงและหึงหวงที่สุด จนทำให้ผู้ชายที่มีลักษณะความผูกพันกับผู้อื่นแบบวิตกขัดแย้ง มักทำร้ายร่างกายคนรักของตน เนื่องจากความหึงหวง มักจะรู้สึกโกรธเคืองเมื่อคนรักมีท่าทีห่างเหิน ไม่สนใจ ไม่ให้ความสำคัญ แต่จะไม่แสดงความโกรธเคือง เพราะอาจเป็นเหตุให้ถูกทอดทิ้ง จึงมักเก็บกดเอาความโกรธเคืองนี้เอาไว้ในใจ การแสดงความรู้สึกของบุคคลแบบวิตกขัดแย้งมีความซับซ้อน และด้วยความที่โกรธเคืองง่าย หึงหวง รวมทั้งความไม่มั่นใจในคุณค่าของตนเอง มักถูกตีจากได้ง่าย เมื่อคนรักขอยุติความสัมพันธ์ หรือตีตัวออกห่าง ผู้ที่มีลักษณะความผูกพันแบบวิตกขัดแย้ง ก็จะครุ่นคิดหมกมุ่นอยู่กับความเศร้าเสียใจและขยายความทุกข์นั้นให้ยิ่งใหญ่มากขึ้น การถูกทอดทิ้งสำหรับบุคคลประเภทนี้นับว่าเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ หมดสิ้นความหวัง จึงเป็นกลุ่มบุคคลที่เสี่ยงสูงที่สุดที่จะทำร้ายตนเอง และทำร้ายคนรักที่ขอยุติความสัมพันธ์หรือตีตัวออกห่างด้วยความโกรธแค้นและสิ้นหวังในความสัมพันธ์

4. ลักษณะความผูกพันแบบความรักความอบอุ่นมากจนเกินไป คือ ผู้เป็นมารดา หรือผู้เลี้ยงดูเลี้ยงดูบุตรในวัยเด็กแบบให้ความรักและความอบอุ่นมากจนเกินไป โดยจะเป็นผู้ช่วยเหลือ บอกกล่าวการดำเนินชีวิต แนะนำเรื่องราวต่าง ๆ ของบุคคลประเภทนี้ในแทบทุกด้าน ทำให้บุคคลไม่มีโอกาสในการเผชิญปัญหา ยาก ๆ ด้วยตนเอง ไม่ได้เรียนรู้การจัดการกับความผิดหวัง และอารมณ์ต่าง ๆ ทางด้านลบ การเลี้ยงดูลักษณะนี้ เป็นการปิดโอกาสเด็กในพัฒนาทักษะการดูแลตนเอง เป็นเด็กที่เปราะบาง ติดผู้เป็นมารดา หรือผู้เลี้ยงดู จะมีความต้องการการพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ไม่สามารถตัดสินใจอะไรด้วยตนเองได้ มักวิตกกังวลต่อเหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ จากการเลี้ยงดูบุตรแบบนี้ ทำให้บุตรรู้สึกว่ตนเองไม่เก่ง ส่งผลให้ไม่มีความภาคภูมิใจในตนเอง เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้เนื่องจากไม่มีภูมิคุ้มกัน เมื่อเจอกับความผิดหวังครั้งรุนแรงจากความรัก ก็จะทำให้บุคคลประเภทนี้ ตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยความตาย ทั้งฆ่าตนเองตาย หรือฆ่าคนรักตาย หรืออาจจะฆ่าคนรักและฆ่าตนเองตายตาม

สรุปได้ว่า ลักษณะความผูกพันระหว่างเด็กกับมารดา หรือผู้เลี้ยงดู มีอิทธิพลต่อการใช้อารมณ์ ทักษะคิด และความคิดต่อการเผชิญกับปัญหา โดยความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร หรือผู้เลี้ยงดู ที่มีลักษณะความผูกพันแบบหลบเลี่ยง และแบบวิตกขัดแย้ง จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีความคิดในทางลบ มีความโกรธแค้นและใช้ความรุนแรงเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา ส่วนการเลี้ยงดูในลักษณะของการให้ความรักความอบอุ่นมากจนเกินไป ทำให้บุคคลไม่สามารถจะจัดการกับปัญหาที่เผชิญได้ จึงใช้การฆ่าเป็นการแก้ไขปัญหา การเติบโตมาของผู้ชายในสามลักษณะการเลี้ยงดูดังกล่าว จึงมีแนวโน้มให้ผู้ชายเป็นอาชญากรฆ่าคนรักของตน อันเนื่องมาจากผู้หญิงขอยุติความสัมพันธ์หรือตีตัวออกห่าง

ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมอาชญากร

1) ทฤษฎีการควบคุมตนเอง (Self – Control Theory)

การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถในการเปลี่ยนหรือยับยั้งอารมณ์ พฤติกรรมและความปรารถนาตามธรรมชาติของบุคคลในการตอบสนอง (จิรายุ เลิศเจริญนิช, 2557) และ Metcalfe and Mischel (อ้างถึงใน จิรายุ เลิศเจริญนิช, 2557) กล่าวถึงการควบคุมตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งในระบบความคิดหรือระบบเย็น ซึ่งเป็นระบบที่เชื่อมโยงข้อมูลที่มีความเป็นเหตุเป็นผล มีความซับซ้อน ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายระยะยาวที่กำหนดไว้และช่วยให้บุคคลสามารถยับยั้งการตอบสนองแรกเริ่มที่เกิดจากสิ่งยั่วเย้าต่าง ๆ ได้ ในทางกลับกันระบบทางอารมณ์หรือระบบร้อน เป็นระบบที่ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งจากมุมมองทางวิวัฒนาการระบบนี้ เป็นระบบที่ช่วยให้มนุษย์อยู่รอดจากการตอบสนองสิ่งเร้าอย่างรวดเร็ว เช่น การตัดสินใจสู้หรือหนีเมื่อประสบกับสิ่งอันตราย ข้อสันนิษฐานเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างระบบทางความคิดและระบบทางอารมณ์มี 2 กรณี คือ 1. ความสมดุลนี้ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของบุคคล เนื่องจากระบบทางอารมณ์พัฒนาควบคู่กับมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ในขณะที่ระบบทางความคิดซึ่งมีความละเอียดซับซ้อนจะพัฒนาขึ้นตามอายุและวุฒิภาวะ 2. ความสมดุลนี้ขึ้นอยู่กับระดับความเครียดทั้งจากปัจจัยด้านสถานการณ์และบุคคล โดยบุคคลที่มีความเครียดในระดับน้อยหรือปานกลางจะยังคงสามารถใช้ระบบทางความคิดได้ แต่ในทางกลับกัน ถ้าบุคคลมีความเครียดสูงก็มีความเป็นไปได้ว่าจะใช้ระบบทางอารมณ์ซึ่งจะเพิ่มขึ้นตามระดับของความเครียด

ก๊อทเฟรดสันและเฮอริสชี่ (Gottfredson & Hirschi) (อ้างถึงใน ยุทธชัย นามลาบุตร, 2555) มองว่าคนเรานั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดหรือประกอบอาชญากรรมได้ทุกคน เนื่องจากขาดความอดกลั้น ขาดความยับยั้งชั่งใจ นอกจากนั้นยังอยู่ในสภาพแวดล้อมที่คนเรามีโอกาสจะกระทำผิดได้อีกด้วย ผู้ที่มีการควบคุมตนเองต่ำมีโอกาสจะกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมได้สูง คนเหล่านี้จะกระทำผิดในลักษณะแก้แค้นทดแทนโดยไม่ชักช้าหรือทันทีทันใด คนที่มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดดังกล่าวนี้มักจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ เช่น สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เสพยาเสพติด และเล่นการพนัน เขาไม่รู้สึกละอายต่อการกระทำเบี่ยงเบนและเสี่ยง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการก่ออาชญากรรมอย่างใกล้ชิด (สุรีย์ กาญจนวงศ และคณะ, 2549) ก๊อทเฟรดสันและเฮอริสชี่ อธิบายว่าการมีการควบคุมตนเองต่ำ ได้แก่วิธีต่อไปนี้ คือ

1. กระตุนง่าย (Impulsive)
2. ชอบการเสี่ยง (Risk – taker)
3. ไม่คงที่และไม่มีจุดยืน (Unstable and unfocused)
4. ไม่อดทน (Impatient)
5. เอาตนเองเป็นศูนย์กลาง (Self – centered)

กระบวนการที่ใช้ในการควบคุมตนเองนั้น ธอเรนและมาโฮนี (Thoresen and Mahoneg) (อ้างถึงใน ดวงจันทร์, 2555) ได้กล่าวว่ามีกระบวนการที่สำคัญในการควบคุมตนเองอยู่ 2 ประการ ได้แก่

1. การควบคุมสิ่งเร้า (Stimulus Control) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมได้อย่างสอดคล้องกับสภาพการณ์หรือสิ่งเร้าของตน โดยประเมินเงื่อนไขและสภาพการณ์ที่ควบคุมพฤติกรรมอยู่ด้วยวิธีการแยกแยะสิ่งเร้า จากนั้นจึงเปลี่ยนแปลงหรือจัดระบบสภาพการณ์สิ่งเร้าใหม่ เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ

2. การควบคุมผลกรรมด้วยตนเอง (Self-Presented) หมายถึง การให้ผลกรรมตนเองหลังจากที่ได้กระทำพฤติกรรมเป้าหมายแล้ว ซึ่งผลกรรมนี้อาจเป็นได้ทั้งการเสริมแรงหรือการลงโทษ ซึ่งในการควบคุมพฤติกรรมควรใช้การเสริมแรงมากกว่าการลงโทษ

สำหรับการควบคุมตนเองตามทฤษฎีของ วอลเตอร์ ซี เร็คเลสส์ (Walter C. Reckless) เชื่อว่า คนเรามีพลังที่ผลักดันจากภายในให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งอาจจะเกิดจากปัจจัยต่างๆ ภายนอก เช่น ความยากจน หรืออาจเกิดจากปัจจัยภายนอกเมื่อเราเผชิญกับสถานการณ์และปัญหาต่างๆ ดังนั้น เร็คเลสส์ จึงเสนอทฤษฎีในการควบคุมตนเองไว้ดังนี้

1. การควบคุมจากภายใน ได้แก่ ความสำนึกที่สามารถยับยั้งควบคุมตนเองได้ ความสำนึกที่ตึงาม ความเคารพตนเอง มโนธรรมที่ได้รับการพัฒนาอย่างดี ความอดกลั้นต่อความคับข้องใจ ความสามารถในการต่อสู้กับอารมณ์ฝ่ายต่ำ ความสำนึกรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมาย การหาความพึงพอใจอย่างอื่นชดเชย การให้เหตุผลในการถ่วงโยงความเครียด เป็นต้น

2. การควบคุมจากภายนอก ได้แก่ ความยึดมั่นในจารีตประเพณี ความคาดหวังของสังคม ภาระผูกพันที่ต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสถาบัน ความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมาย โอกาสที่จะได้รับการยอมรับ อาจใช้หลักการและแนวคิดการควบคุมตนเองตามหลักพุทธศาสนา อันได้แก่ หิริ และ โอตตปปะ หิริ คือ ความละอายต่อการกระทำผิดที่เกิดขึ้นภายในใจของคน ส่วน โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อผลแห่งการกระทำผิดชั่วร้าย

สรุปได้ว่า การควบคุมตนเอง ต้องอาศัยการทำงานของระบบความคิดและระบบอารมณ์ ทั้งสองระบบมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน การส่งเสริมให้ระบบความคิดเข้ามาแทนที่ระบบทางอารมณ์ในกลไกการตัดสินใจของบุคคล จะส่งผลให้บุคคลมีความพยายามในการควบคุมตนเองเพื่อต้านทานสิ่งยั่วยุที่เข้ามาขัดขวางเป้าหมายในระยะยาวที่มีคุณค่าได้ เมื่อหญิงขอยุติความสัมพันธ์หรือตีตัวออกห่าง ย่อมเป็นเหตุให้ชายมีระบบทางอารมณ์ที่เศร้าโศก เสียใจ ผิดหวัง หรือโกรธแค้น จนอาจนำไปสู่การลงมือฆ่าหญิงได้ แต่หากชายได้อาศัยการทำงานของระบบความคิด ไตร่ตรองถึงความเป็นเหตุเป็นผล และผลของการกระทำ ก็อาจจะคิดได้ว่าหากลงมือฆ่าหญิง จะทำให้ตนสูญเสียคุณค่าทางการดำเนินชีวิตของตนเองได้ โดยการทำงานของระบบความคิดที่อยู่เหนือระบบอารมณ์ก็ขึ้นอยู่กับ การควบคุมจากภายในและการควบคุมจากภายนอกหรือจิตใต้สำนึกของแต่ละบุคคล

2) ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action)

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลเป็นทฤษฎีที่ถูกคิดค้นขึ้นในปี ค.ศ.1975 โดย Icek Ajzen และ Martin Fishbein ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ ตามทฤษฎีได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและทัศนคติต่อพฤติกรรมว่า การเปลี่ยนแปลงความเชื่อจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล โดยบุคคลจะคำนึงถึงเหตุผลก่อน ถ้าบุคคลมีความเห็นว่า เป็นสิ่งที่ควรกระทำ บุคคลจะแสดงพฤติกรรม ซึ่งมีปัจจัยสองประการได้แก่ 1. ทัศนคติต่อพฤติกรรม คือการประเมินของบุคคลที่มีต่อภาพรวมของพฤติกรรม รวมไปถึงผลที่ตามมาของพฤติกรรม ซึ่งมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ถ้าผลการประเมินต่อผลที่ตามมาของพฤติกรรมที่บุคคลได้กระทำเป็นทางบวก บุคคลจะมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรม ในทางตรงกันข้าม ถ้าผลการประเมินต่อผลที่ตามมา

ของพฤติกรรมที่บุคคลได้กระทำเป็นทางลบ บุคคลจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมนั้น 2. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความต้องการหรือความคาดหวังของสังคมที่มีผลต่อบุคคล ซึ่งเป็นได้ทั้งกลุ่มคนใกล้ชิดที่มีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น เช่น บิดา มารดา บุตร สามี ภรรยา หรือเป็นกลุ่มคนใกล้ชิดที่มีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น เช่น เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ในการที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใด ๆ หากบุคคลมีการประเมินว่า กลุ่มที่มีอิทธิพลต่อเขา ต้องการให้แสดงพฤติกรรม แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาจะเพิ่มมากขึ้น ในทางกลับกัน บุคคลจะไม่แสดงพฤติกรรม ถ้าเกิดการรับรู้ว่าคุณสมบัติที่มีอิทธิพลไม่ต้องการให้เขาแสดงพฤติกรรม (ฉัตร ชูชื่น ศิริกุล ตูลาสมบัติ และรัชนิยา บังเมฆ, 2559)

การที่มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมใด ๆ จะต้องมีความตั้งใจหรือเจตนา เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จจากการตัดสินใจ ความตั้งใจหรือเจตนาของมนุษย์ขึ้นกับตัวกำหนด 2 ประการ (ยุทธชัย นามลาบุตร, 2555) คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมหรือการประเมินทางบวกและทางลบของบุคคลต่อการกระทำ

2. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ส่วนตัวแปรภายนอกอื่นๆ เช่น ตัวแปรทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส ศาสนา เจตคติต่อบุคคล เจตคติต่อสถานที่ ลักษณะบุคลิกภาพ จะมีผลต่อพฤติกรรมก็เมื่อตัวแปรนั้นมีอิทธิพลต่อเจตคติความคาดหวังทางสังคม

สรุปได้ว่า การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกมา จะคำนึงถึงเหตุผลก่อน โดยการประเมินผลที่จะตามมาของพฤติกรรม ก่อนจะแสดงพฤติกรรมออกมา รวมถึงการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เมื่อหญิงขอยุติความสัมพันธ์หรือตีตัวออกห่าง ถ้าชายประเมินแล้วมีความเห็นว่า การฆ่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำ แต่หากเขาคำนึงถึงความรู้สึกของกลุ่มที่มีอิทธิพล ก็จะไม่แสดงพฤติกรรมนั้นออกมา แต่หากว่ายึดถือตามเจตคติของตนโดยไม่คำนึงถึงกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพล ก็มีแนวโน้มว่า จะลงมือก่ออาชญากรรมฆ่าคนรัก แม้ว่ากลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลจะไม่ต้องการให้เขาแสดงพฤติกรรมนั้นออกมาก็ตาม

3) ทฤษฎีความผูกพันทางสังคม (Social Bond Theory)

ทฤษฎีความผูกพันทางสังคม เป็นทฤษฎีที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการกระทำผิดของมนุษย์ โดยทราวิส เฮอร์สชี (Travis Hirschi) เป็นผู้คิดค้นและพัฒนาขึ้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1969 โดยเชื่อว่ามนุษย์เรามีแนวโน้มจะกระทำผิดกฎหมายเป็นทุนเดิมอยู่ก่อนแล้ว เพียงแต่ควบคุมเอาไว้เท่านั้น เหตุที่มนุษย์สามารถควบคุมไว้ได้ และไม่กระทำผิด เนื่องจากกลัวว่าจะทำให้เสียความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลแวดล้อม อันได้แก่ เพื่อนฝูง ครอบครัว พี่น้อง เพื่อนบ้าน ครู อาจารย์ นายจ้าง เป็นต้น (พัชรียา ก้อนแพง, 2562)

นอกจากนั้น ทราวิส เฮอร์สชี (Travis Hirschi) ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบความผูกพันต่อสังคม (Elements of the social bond) ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกระทำผิด ว่าแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบดังนี้

1. ความผูกพัน (Attachment) หมายถึง การที่บุคคลมีความผูกพันหรือความรักใคร่กับบุคคลอื่น หรือมีความสนใจกับความรู้สึกรักใคร่ของบุคคลอื่น ซึ่งความผูกพันนี้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ที่จะทำ

ตนเองให้เป็นบุคคลที่ดีในสังคม ดังนั้นความผูกพันจึงเป็นองค์ประกอบด้านอารมณ์หรือด้านความรักของพันธมิตร หรือสัญญาผู้มัดที่บุคคลมีต่อสังคม

2. ข้อผูกมัด (Commitment) หมายถึง การที่บุคคลผูกมัดกับการดำเนินชีวิตตามทำนองคลองธรรมของสังคม คือ ได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อที่จะประกอบอาชีพที่สุจริต และเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลไม่ย่อกรกระทำผิดกฎหมาย เนื่องจากจะเป็นการเสี่ยงต่อการสูญเสียความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นข้อผูกมัดจึงเป็นองค์ประกอบด้านความมีเหตุมีผลของพันธมิตรหรือสัญญาผู้มัดที่บุคคลมีต่อสังคม

3. การเข้าร่วม (Involvement) หมายถึง การที่บุคคลได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมเป็นเหตุให้บุคคลถูกจำกัดเวลาที่จะไปประกอบอาชญากรรม เนื่องจากเวลาส่วนมากได้ถูกใช้ไปกับกิจกรรมของสังคม ดังนั้นการเข้าร่วมจึงเป็นองค์ประกอบด้านกิจกรรมของพันธมิตรหรือสัญญาผู้มัดที่บุคคลมีต่อสังคม

4. ความเชื่อ (Belief) หมายถึง การยอมรับค่านิยม และบรรทัดฐานทางสังคมรวมถึงศีลธรรมและจริยธรรมด้วย เนื่องจากคนเราเชื่อว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ไม่อาจฝ่าฝืนได้ จึงไม่กระทำความผิด การละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นการกระทำที่ตรงกันข้ามกับเจตนารมณ์ และความหวังของคนอื่น ๆ ในสังคม เช่น การที่ได้รู้สึกรู้สีก่อนจะก่ออาชญากรรม จะเป็นการยอมรับ เชื่อฟัง บุคคลที่อยู่ในสถานภาพหรือบทบาทตามที่บรรทัดฐานของสังคมกำหนด

สรุปได้ว่า การที่บุคคลมีความผูกพันทางสังคม ถือเป็นการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลได้เป็นอย่างดี บุคคลที่มีความผูกพันกับครอบครัว โรงเรียน เพื่อนฝูง มักจะมีแนวโน้มไม่ประกอบอาชญากรรม โดยจะทำตามกฎระเบียบของสังคม ดำเนินชีวิตตามทำนองคลองธรรม สนใจต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น โดยจะไม่ทำตามความต้องการของตนเองเท่านั้น ทำให้บุคคลนั้นมีการไตร่ตรองถึงผลกระทบด้านอื่น ๆ และไม่ลงมือกระทำความผิด

4) ทฤษฎีการแก้ตัว (Neutralization theory) หรือทฤษฎีปฏิเสธความรับผิดชอบ

Gresham M. Sykes and David Matza ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เรื่องแรงจูงใจ แรงขับ เหตุผลของการกระทำผิด Elliot Aronson นักจิตวิทยาได้เขียนไว้ในหนังสือ The Social Animal โดยยกประเด็นคำถามว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่ใช้เหตุผลเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดในขณะนั้นและให้เสียน้อยที่สุดตามกำลัง สมรรถนะ และความรู้ที่ตนมีอยู่ หรือเป็นสัตว์ที่หาเหตุผลที่ดีมาอ้างในการทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม Gresham M. Sykes and David Matza สนับสนุนประเด็นที่สองและได้พัฒนาทฤษฎีที่ใช้อธิบายพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ เหล่านั้น เมื่อบุคคลมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหรือกระทำความผิด บุคคลเหล่านั้นก็จะหาเหตุผลมาแก้ตัวในการกระทำความผิดต่าง ๆ ซึ่งจะมีเหตุผลที่ใช้อยู่ประมาณ สองหรือสามอย่าง จากเหตุผลที่ใช้แก้ตัว 5 ลักษณะ เรียกว่า “เทคนิคที่ใช้แก้ตัว” หรือ “Techniques of Neutralization” ได้แก่ (กลุขมันต์ วัฒนานรงค์, 2553)

1. อ้างว่าตกอยู่ในภาวะจำต้องทำ (Denial of responsibility)
2. อ้างว่าไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อน (Denial of injury)
3. อ้างว่าเหยื่อสมควรที่จะเป็นเช่นนั้น (Denial of the victim)
4. อ้างกล่าวโทษว่ามีผู้อื่นเลวร้ายกว่า (Condemnation of the condemners)

5. อ้างเหตุผลดีกว่ามาหักล้าง (Appeal to higher loyalties)

สรุปได้ว่า พฤติกรรมที่เป็นการกระทำความผิดตามกฎหมาย ผู้ก่อเหตุอาจใช้เทคนิคการแก้ตัว เพื่อความสบายใจของตนเอง และไม่ให้ตนเองถูกตำหนิจากบุคคลอื่น ในกรณีที่ชายก่ออาชญากรรมฆ่าคนรัก ชายอาจอ้างว่าตนอยู่ในภาวะจำต้องทำ เนื่องจากการที่หญิงขอยุติความสัมพันธ์หรือตีตัวออกห่าง เป็นการกระทำต่อตน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6083/2546) โดยข่มเหงจิตใจอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันเป็นธรรม ทำให้ตนบันดาลโทสะฆ่าหญิง อันอาจอ้างได้ว่าหญิงสมควรที่จะได้รับผลจากการกระทำของตน เพื่อเป็นการให้เหตุผลที่สร้างความชอบธรรมให้กับพฤติกรรมของตนเอง เป็นการแก้ตัวแบบปฏิเสธความรับผิดชอบและโทษผู้อื่น

ดร. เจน มังก์ตัน สมิธ ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชญากรรมได้ให้ข้อมูลว่า ชายที่ฆ่าคนรักของตนเอง มีการเตรียมแผนอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งเป็น 8 ขั้นตอนก่อนลงมือฆ่า เช่น ขั้นที่ 1 หลังจากการที่ผู้หญิงขอยุติความสัมพันธ์หรือตีตัวออกห่าง และชายได้ทำการสะกดรอยตาม ข้อมูลของวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ อาจทำให้ตำรวจสามารถหยุดการฆ่าได้ เพื่อช่วยเหลือเหยื่อ (ปีปีซี, 2562) และ Reid อธิบายว่า การผลิตงานวิจัยทางอาชญาวิทยามีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมการกระทำผิด และถ้าเราสามารถเข้าใจพฤติกรรมอาชญากร เราจะมีโอกาสดีกว่าในการทำนายว่าเมื่อไหร่พฤติกรรมเหล่านั้นจะเกิดขึ้น และสามารถกำหนดนโยบายเพื่อควบคุม กำจัด หรือป้องกันพฤติกรรมเหล่านั้นได้ (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2551)

สรุป (Conclusion)

จากกรณีศึกษา 4 กรณี คือ 1. นาย ม. อายุ 18 ปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หก 2. นาย ส. อายุ 22 ปี นักศึกษาแพทย์ 3. นาย ส. อายุ 39 ปี อาชีพพนักงานบริษัทปูน SCG 4. นาย อ. อายุ 53 ปี ชายทั้ง 4 ผู้ก่ออาชญากรรมฆ่าหญิง หลังจากที่ถูกขอยุติความสัมพันธ์หรือตีตัวออกห่าง เมื่อได้ทำการศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ของการก่ออาชญากรรมได้ดังนี้ เมื่อหญิงขอยุติความสัมพันธ์หรือตีตัวออกห่าง ชายจะเข้าสู่ขั้นตอน ตามทฤษฎีระยะเวลาของการก้าวผ่านความสูญเสีย ซึ่งจะมีการผ่านขั้นตอนการเยียวยาตนเอง อาจจะมีการขอคำปรึกษาจากผู้อื่น ซึ่งมองว่าในขั้นตอนนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่อาจส่งผลให้มีการตัดสินใจไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี ขึ้นอยู่กับบุคคลที่ชายได้พบปะและพูดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ว่าได้รับฟัง ให้คำแนะนำและมีผลอย่างไรต่อทัศนคติ แต่หากในระหว่างการผ่านกระบวนการเหล่านี้เองที่ความเจ็บปวดไม่อาจได้รับการเยียวยา จึงได้นำไปสู่การก่ออาชญากรรมฆ่าคนรักของตน โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดอาชญากรรม มี 2 ปัจจัย คือ 1. จิตใจของอาชญากร โดยตามโครงสร้างบุคลิกภาพตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ได้กล่าวว่าการควบคุมจิตได้สำนึกของบุคคล ต้องผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ในการทำงานที่ส่งผลให้บุคคลคนนี้จะเติบโตมาเป็นคนเช่นไร ตามทฤษฎีความผูกพันหากชายตั้งแต่วัยเด็ก มารดาเลี้ยงดูด้วยความรักความอบอุ่นอย่างสม่ำเสมอ ให้อิสรภาพทางความคิด ให้แก้ไขปัญหาด้วยตนเองอันเป็นการสร้างทักษะให้บุตรต่อการเผชิญกับความเป็นจริง และทำการลงโทษ ว่ากล่าวตักเตือนเมื่อบุตรกระทำความผิด จะส่งผลให้บุตรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อหญิง และไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ในทางกลับกัน หากมารดาเลี้ยงดูบุตรแบบทอดทิ้ง ไม่ใส่ใจเท่าที่ควร จะส่งผลให้บุตรเป็นผู้ที่มีความคิดในด้านลบ เป็นผู้มีความรุนแรง หรือการที่มารดาให้ความรักมากเกินไป บุตรจะไม่สามารถเผชิญปัญหาได้ด้วยตนเอง จึงอาจ

กล่าวได้ว่า บุคคลที่มีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรม มาจากการเลี้ยงดูของครอบครัว สภาพแวดล้อมของครอบครัว และสภาพสังคมที่เติบโตมา ส่งผลต่อ 2. การแสดงออกทางพฤติกรรมของอาชญากร ตามทฤษฎีการควบคุมตนเองนั้น กล่าวว่าพฤติกรรมของบุคคลอยู่ภายใต้การควบคุมของสองระบบ คือ ระบบความคิด และระบบอารมณ์ ทั้งสองระบบมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน เมื่อเจอสิ่งเร้าหรือการกระตุ้น ก็คือ ความโกรธแค้น ความเจ็บปวดจากการถูกปฏิเสธความสัมพันธ์ การทำงานของระบบใดจะเหนือกว่า ก็ขึ้นอยู่กับว่าชายผู้นั้นมีจิตใจเป็นอย่างไร ตามที่ได้กล่าวมาในข้อที่ 1. หากชายมีความบกพร่องทางการเลี้ยงดู มีความบกพร่องในกระบวนการการขัดเกลาทางสังคม ย่อมปล่อยให้อารมณ์ทำงานอยู่เหนือความคิด แต่หากชายได้รับการเลี้ยงดูมาเป็นอย่างดี เติบโตมาในสิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะทำให้ระบบความคิดทำงานเหนือระบบอารมณ์ มีการไตร่ตรองถึงความเป็นเหตุเป็นผล และผลของการกระทำ นอกเหนือจากกระบวนการการขัดเกลาทางสังคมที่มีผลโดยตรงต่อความคิด จิตใจและการกระทำของบุคคลแล้ว ยังมีทฤษฎีกระทำด้วยเหตุผลและทฤษฎีความผูกพันทางสังคม ที่มีความเชื่อมโยงในเรื่องของสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยอธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมา หากมีความผูกพันที่ดีกับครอบครัว เพื่อนฝูง ผู้บังคับบัญชา สังคม ก็จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ไม่ก่ออาชญากรรม เพื่อรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลแวดล้อมไว้ แต่หากเป็นผู้ที่เติบโตมาในลักษณะที่ไม่มีความผูกพันทางสังคมกับผู้ใดหรือสิ่งใดเลย ก็ไม่ต้องเกรงว่าจะเสียความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลเหล่านี้ จึงมีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรมได้ง่ายกว่า และการก่ออาชญากรรม อาชญากรก็มักจะอ้างถึงความจำเป็นในการก่อเหตุ อาจอ้างว่าการกระทำของตนไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อน เนื่องจากไม่ได้มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ใด การที่หญิงขอยุติความสัมพันธ์หรือตีตัวออกห่างเป็นเสมือนสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น ให้มีความเจ็บปวดหรือโกรธแค้น ชายอาจอ้างว่าตนอยู่ในภาวะจำต้องทำ หญิงกระทำต่อตนโดยข่มเหงจิตใจอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันเป็นธรรม ทำให้ตนบันดาลโทสะฆ่าหญิง เพื่อเป็นการให้เหตุผลที่สร้างความชอบธรรมให้กับพฤติกรรมของตนเอง ตามทฤษฎีการแก้ตัว จากการศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ พบว่า การเลี้ยงดูจากมารดา และกระบวนการขัดเกลาทางสังคม รวมไปถึงความผูกพันทางสังคมที่มีจุดเริ่มต้นมาจากครอบครัวและเรื่อยไปจนถึงสิ่งแวดล้อมที่เติบโตมา ล้วนเป็นปัจจัยโดยตรงที่ส่งผลให้บุคคลเติบโตมามีบุคลิกภาพและการแสดงออกซึ่งพฤติกรรม บทความนี้เป็นการศึกษาตัวผู้กระทำความผิด ว่าสาเหตุเกิดจากปัจจัยทางด้านจิตใจ ครอบครัว สังคม สภาพแวดล้อม การแก้ไขที่เหตุปัจจัย ไม่เน้นการลงโทษตามความร้ายแรงของความผิด แต่เน้นการแก้ไขสาเหตุการกระทำความผิดแต่ละด้าน สาเหตุของการกระทำความผิดตามกรณีศึกษาจากกระบวนการควบคุมจิตใจไม่ดีพอ อันเนื่องมาจากการเลี้ยงดูและกระบวนการขัดเกลาทางสังคม อันได้แก่ ครอบครัว สังคม และสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ใช้ระบบอารมณ์มีใช้ระบบความคิด การก่อเหตุดังกล่าวต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านประกอบกัน แม้ว่าเด็กจะถูกทอดทิ้งในวัยเด็ก ไม่ได้รับการดูแลเป็นอย่างดี เช่น เด็กในสถานสงเคราะห์ ก็ไม่เสมอไปที่จะก่ออาชญากรรม แต่ต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นประกอบกันทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. การรับฟังปัญหา เนื่องจากในกระบวนการของการก้าวผ่านความสูญเสีย มีขั้นตอนของการเยียวยาตนเอง ซึ่งชายอาจจะขอคำปรึกษาจากครอบครัว เพื่อน ผู้ที่ไว้วางใจ หรือจิตแพทย์

2. การเลี้ยงดูบุตร และกระบวนการขัดเกลาทางสังคม สังคมควรตระหนักถึงความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว เพราะครอบครัว แม้จะเป็นหน่วยเล็กทางสังคม แต่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการผลิตเด็กที่จะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีคุณธรรม การเลี้ยงดูมีอิทธิพลสำคัญต่อการปรับตัวเมื่อต้องผจญกับความสัมพันธ์กับผู้อื่น บิดา มารดาควรให้ความรักและให้ความอบอุ่นอย่างพอดี รับฟังความเจ็บปวดของลูกอย่างเห็นอกเห็นใจ โดยเริ่มการปลูกฝังขัดเกลาจิตใจกระบวนการคิดตั้งแต่เด็ก และมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนั้นการพัฒนาบุคคลให้รู้จักการควบคุมตนเองได้นั้น ต้องให้ความสนใจทั้งในเรื่องที่เป็นรายบุคคล เฉพาะกรณี เรื่องของครอบครัว สถาบันการศึกษา และบริบททางสังคมอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งในลักษณะที่จะขัดเกลาให้บุคคลได้พัฒนาจิตลักษณะภายในไปได้ทุกช่วงอายุ จนเกิดเป็นอุปนิสัยที่จะสามารถควบคุมตนเองได้ในทุกสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสง่างามแม้จะเป็นผู้แพ้หรือผู้ชนะในสังคมไหนก็ตาม

3. การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการก่ออาชญากรรมต่อคนรัก หากได้มีการทำวิจัยศึกษาข้อมูลสถิติอย่างจริงจัง จนก้าวไปถึงจุดที่เราสามารถจะบอกได้ว่าการกระทำของบุคคลที่มีลักษณะอย่างไร ที่มีแนวโน้มที่จะลงมือฆ่าคนรัก ก็ย่อมเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทุกฝ่ายเป็นอย่างยิ่ง เพราะเชื่อว่าการจะลงมือก่ออาชญากรรม ชายย่อมต้องมีการกระทำบางประการ เสมือนเป็นการส่งสัญญาณเตือนให้หญิงคนรักได้รับรู้ ว่าการกระทำนั้นอาจนำไปสู่การฆาตกรรมในอนาคต โดยหากมีผลการวิจัยบ่งบอกถึงสัญญาณเตือนก่อนการฆาตกรรมคนรัก การควบคุมและป้องกันอาชญากรรมจะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษมันต์ วัฒนารงค์. (2553). ทฤษฎีการแก้ตัวกับการฉ้อฉลในการเรียน. ไทยรัฐ, สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/content/108668>.
- ข่าวประชาสัมพันธ์. (2562, 25 ตุลาคม). มุลนิธิหญิงชายก้าวไกล เปิดสถิติข่าวความรุนแรงในครอบครัว ปี 61 สูงกว่า ปี 59 สืบค้นจาก. ไทยรัฐ, สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1690030>.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6083/2546 สืบค้นจาก https://th.wikisource.org/wiki/88_6083/2546.
- จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย. (2551). สังคมวิทยาอาชญากรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29.
- จิรายุ เลิศเจริญนิช. (2557). อิทธิพลของการควบคุมตนเองและการวางกรอบการตัดสินใจต่อเจตนาและพฤติกรรมเพื่อส่วนรวมในภาวะยุ่งยากสองด้านทางสังคม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สืบค้นจาก furl=http%3A%2F%2Fcuir.car.chula.ac.th%2Fbitstream%2F123456789%2F44617%2F1%2F5577604738.pdf&clen=2825722.
- ฉัตร ชูชื่น ศิริกุล ตูลาสมบัติ และรัชนิยา บังเมฆ. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบสารสนเทศของธุรกิจอินทรีย์ขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่. รายงานผลการวิจัยคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- ดวงจันทร์, (2555, 23 มิถุนายน). การพัฒนาเด็กและเยาวชน การควบคุมตนเอง. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/106973>.
- ต้องรัก จิตรบรรเทา. (2562). บุคลิกภาพตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, 10(2), 275-285.
- ทฤษฎีความผูกพัน. สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/สารานุกรมเสรี>.
- ทีมข่าวอาชญากรรม, (2561, 7 มิถุนายน). ไขปมรักต้องฆ่า เมื่อเลิกรา เปลี่ยนรักเป็นแค้น. สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/scoop/329245?fbclid=IwAR1ef26tPtqdCyNMZhZpBguAsSD7Ty45KgXeSmlaptPyoAj4f0cE-L72NXQ>.
- ทีมข่าวอาชญากรรม. (2564, 24 มีนาคม). วอนตำรวจเร่งจับกุมหนุ่มโรงปูน ชักมีดกะชกดับภรรยาสาว พยาบาลต่อหน้าลูก ม.2. ผู้จัดการ, สืบค้นจาก <https://mgronline.com/crime/detail/9640000028408>.
- ทีมข่าวอาชญากรรม, (2564, 26 พฤษภาคม). หนุ่มใหญ่ชักปืนยิง นศ.สาววัย 19 หน้าปักซี พระราม 2 ดับอ้างแอบคบกันมา 7 ปี พยายามตีตัวออกห่าง. ผู้จัดการ, สืบค้นจาก <https://mgronline.com/crime/detail/9640000050794>.
- ไทยรัฐ. (2564, 9 มีนาคม). นร.หนุ่มวัย 18 หึงแฟนสาว 19 ปีบดคอดับ นำศพเผานั่งยางกลางป่าลึก. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/local/north/2046712>.
- บีบีซี. (2562, 30 สิงหาคม). ผู้ชายที่ฆ่าคนรักตัวเองได้ มีลักษณะอย่างไร, สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/international-49499613>.
- ประเทือง ธนียผล. อาชญาวิทยา และทัณฑวิทยา (CRIMINOLOGY AND PENOLOGY) (หนังสือรายวิชา LW440 48113, มหาวิทยาลัยรามคำแหง) หนังสือ สืบค้นจาก [http://old-book.ru.ac.th/e-book/inside/html/dlbook.asp?code=LW440\(48113\)](http://old-book.ru.ac.th/e-book/inside/html/dlbook.asp?code=LW440(48113)) .
- พัชรียา ก้อนแพง. (2562). ปัจจัยเกี่ยวกับความผูกพันทางสังคมและการควบคุมตนเองที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงกลาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล). บทคัดย่อวิทยานิพนธ์.
- พระมหาดิศักดิ์ เตชปญโญ. (2555). การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียน บ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สืบค้นจาก <chrome-extension://efaidnbmnnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?>.
- ยุทธชัย นามลาบุตร. (2555). ยุทธศาสตร์การป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่ม พระนครศรีอยุธยา (ค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา). สารนิพนธ์ สืบค้นจาก <http://etheses.aru.ac.th/thesisdetail.php?id=554>.
- วัชรารณ บัญญศิริวัฒน์, (2562). เหตุผลทางจิตวิทยาที่ทำให้ความรักจบด้วยการทำลาย. (สารคดีทางวิทยุ รายการจิตวิทยาเพื่อคุณ – วิทยุจุฬาฯ FM 101.5 MHz คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) บทสารคดีทางวิทยุ.

สุรีย์ กาญจนวงศ์ และคณะ. (2549) การศึกษาปัญหาที่เป็นสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (งานวิจัยทุนสนับสนุนจากศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง). รายงานการวิจัย สืบค้นจาก http://www.ajarnpat.com/research/research_child.pdf.

อัมณพ ชูบำรุง. (2532). อาชญาวิทยาและอาชญากรรม. ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Casabianca, S. S. (2021, February 11). *Mourning and the 5 Stages of Grief*. Retrieved from <https://psychcentral.com/lib/the-5-stages-of-loss-and-grief>.

ทิศทางนโยบายสังคมเพื่อการออกแบบสังคมสมานฉันท์ ลดความขัดแย้งทางสังคม

ตฤณห์ โพธิ์รักษา¹

วันได้รับบทความ: 7 เมษายน 2564 วันแก้ไข: 18 พฤษภาคม 2564 วันยอมรับเผยแพร่: 21 พฤษภาคม 2564

บทคัดย่อ

สังคมและความขัดแย้งเป็นสิ่งที่อยู่คู่กัน การมีสังคมเกิดจากการที่คนรวมตัวกันเป็นกลุ่มซึ่งในความแตกต่างของแต่ละปัจเจกนี้เองเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นเมื่อความคิด ความเชื่อและการกระทำของฝ่ายหนึ่งไม่เหมือนอีกฝ่ายหนึ่ง อาจจะเริ่มจากความเห็นไม่ลงรอยกันเล็กน้อยหรืออาจลุกลามไปสู่บ่อเกิดของสงคราม ซึ่งในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติก็มีให้เห็นกันอยู่ไม่น้อย และวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา ได้เสนอวิธีการสมานฉันท์ มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างข้อตกลงที่อยู่ตรงกลางและสร้างความพอใจให้กับทั้งสองฝ่ายที่มีความขัดแย้งกัน วิธีการเชิงสมานฉันท์ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในฐานะกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่หลายฝ่ายเห็นว่าเป็นทางออกที่ดีที่สุด เพราะนอกจากจะทำให้ลดค่าใช้จ่ายในกระบวนการยุติธรรม ยังสามารถลดภาระและ ลดจำนวนคดีความที่จะนำเข้าสู่ชั้นพิจารณาในศาลได้อีกด้วย แต่การสมานฉันท์ที่แท้จริงนั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่สร้างความพอใจให้กับทั้งสองฝ่าย หรือมากกว่าสองฝ่ายที่มีปัญหาข้อพิพาทระหว่างกันหากเมื่อใดที่ทั้งสองฝ่ายไม่ได้รับความพอใจหรือไม่ได้ข้อตกลงร่วมกัน เมื่อนั้นการสมานฉันท์จะไม่เกิดขึ้น การสมานฉันท์สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกที่ ทุกเหตุการณ์ และทุกรูปแบบของความสัมพันธ์ ไม่จำเป็นจะต้องเข้าไปอยู่ในกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น เพราะความขัดแย้งเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ที่บ้าน ที่ทำงาน ในองค์กรเอกชนและหน่วยงานของรัฐ ในการสร้างสังคมสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น รัฐได้มีการออกมาตรการและนโยบายเพื่อช่วยเหลือประชาชน สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เติบโต รัฐควรคำนึงถึงความยุติธรรมทางด้านกฎหมาย ความเท่าเทียมของการช่วยเหลือ การเข้าถึงทรัพยากร รวมถึงความเสมอภาคก่อนมีการกำหนดนโยบาย ดังนั้นคงจะเป็นการดีหากในทุกความสัมพันธ์ของสังคมมีการปลูกฝังวิธีสมานฉันท์ให้กับสมาชิกในสังคมตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ส่งผลให้การสมานฉันท์เริ่มต้นที่จิตสำนึกมิใช่เกิดหลังจากมีความขัดแย้ง สังคมสมานฉันท์ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหากต้องการจะออกแบบสังคมสมานฉันท์ สมาชิกในสังคมจะต้องปฏิบัติตามนโยบายที่ถูกร่วมกันออกแบบโดยสมาชิกในสังคมที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน นโยบายสังคมจึงจะมีประสิทธิภาพและสามารถปฏิบัติตามได้จริงมากกว่านโยบายสังคมที่เลื่อนลอย เพื่อฝัน แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้

คำสำคัญ: นโยบายสังคม สังคมสมานฉันท์ ความขัดแย้งทางสังคม

¹ นักวิชาการอิสระ (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

Social Policy Direction for Restorative Society Design to Reduce Social Conflict

Trynh Phoraksa¹

Received Date: April 7, 2021 Revised Date: May 18, 2021 Accepted Date: May 21, 2021

Abstract

Society and conflicts are always intertwined. A society is formed by a group of people having a common interest or living in the same place, however differences from each one can lead to conflicts. When interests, beliefs, or actions from people in a society clash, conflicts arise ranging from minor disputes to large-scale wars. Human history has shown great deals of examples. In the recent years, unification, one of strategies to resolve conflict, has created middle grounds and satisfied both sides of the party so far. Restorative approaches play a large part in the criminal justice system which many parties see them as the best solutions. Not only do they reduce costs but also lower criminal cases. The true restorative justice should satisfy all parties involved. If any agreement cannot be reached, restorative ways might not concur. Reconciliation can happen anywhere, under any circumstances, regardless of relationships. Conflicts develop in any situation such as workplaces, homes, schools, private sectors, or public sectors. Government needs to introduce policy measures to help society such as welfare state for poor people policy, education policy, forest policy and fisheries policy. These factors are important for economic growth and government need to consider about legal justice, equality of help and access to resources. It is beneficial to instill restorative methods since childhood including critical thinking, empathy, altruism, and communication skills. These are more effective than resolving conflict as a last resort, namely restorative justice. In order to implement restorative strategies successfully, members of the society should follow rules and regulations that are created by diverse groups with different interests and beliefs. Then, the policies will be effective for practical use whereas exaggerated ones might not create meaningful impacts.

Keyword: Social Policy, Restorative Society, Social Conflict

¹ Independent researcher (Corresponding author)

บทนำ (Introduction)

สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่มาอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีระเบียบแบบแผนเพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างสงบสุข และมีการซึมซับวิถีการใช้ชีวิต ความเชื่อ มุมมองที่คล้ายกัน หรือ อาจเรียกว่าวัฒนธรรม ประเพณี และความคิด ซึ่งความเชื่อเหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลในสังคม และโดยธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีจำนวนเซลล์ประสาทมากที่สุดในโลก ทำให้ความคิด ความเชื่อ ความสนใจ ลักษณะนิสัย มีความแตกต่างกันออกไปและการแสดงออกก็จะแตกต่างกันไปเช่นกัน โดยมีรูปแบบเฉพาะอย่างเป็นของตนเอง ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ บางครั้งก็เป็นสาเหตุของความขัดแย้งที่ก่อตัวขึ้นในสังคม ซึ่งความแตกต่างที่เป็นขบวนการเหตุของความขัดแย้งในสังคมโลกนั้น (คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540, น. 3) เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และเป็นพลวัต และจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของสังคมโลก เรียกได้ว่า ความขัดแย้งนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่นเดียวกับอาชญากรรม ซึ่งความขัดแย้งมิได้มีแต่ข้อเสีย แต่ยังมีประโยชน์ในแง่ของแรงผลักดันที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาสังคมให้ดียิ่งขึ้นด้วย ซึ่งวิธีในการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมนั้นมีหลากหลายวิธี ขึ้นอยู่กับชนิดของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ความขัดแย้งในสังคมมนุษย์เป็นสิ่งที่มาอย่างยาวนาน และมีความแตกต่างออกไปในแต่ละยุคสมัย เช่น ความขัดแย้งในด้านของความเชื่อ ศาสนาที่แตกต่างกัน ความขัดแย้งในด้านของการต้องการขยายพื้นที่การปกครอง การขัดแย้งที่เกิดจากโครงสร้างเศรษฐกิจ ความขัดแย้งที่เกิดจากชนชั้น ฯลฯ ความขัดแย้งเหล่านี้เกิดจากการที่กลุ่มบุคคลในสังคมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มีผลประโยชน์ที่ต่างกัน ซึ่งเมื่อปล่อยให้ความขัดแย้งเกิดขึ้นต่อเนื่องยาวนานจะส่งผลให้เกิดเป็นสงครามในที่สุด ซึ่งมนุษยชาติคงจะมีประสบการณ์เกี่ยวกับสงครามตั้งแต่ยุคโบราณมาจนถึงสงครามรูปแบบใหม่ในปัจจุบัน ได้แก่ สงครามเทคโนโลยี สงครามความคิด สงครามเชิงอุดมการณ์ ฯลฯ ซึ่งวิธีในการแก้ไขปัญหาขัดแย้งที่ได้รับค่านิยมกล่าวถึงกันมาก โดยเฉพาะในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา คือ การใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์ แต่วิธีเชิงสมานฉันท์ จะเป็นเพียงแนวคิดทางเลือกแบบใหม่ที่ฟังดูดี หากปราศจากการนำมาปฏิบัติใช้จริงในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นทิศทางของนโยบายสังคม เพื่อมุ่งเน้นการออกแบบสังคมสมานฉันท์ จึงมีความจำเป็นจะต้องออกแบบเพื่อให้สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง โดยเริ่มต้นจากการศึกษาที่มา หรือ บ่อเกิดของความขัดแย้งที่มีในแห่งแรกก่อนจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดและยั่งยืน

ความขัดแย้งและความเป็นมนุษย์ เป็นของคู่กัน นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงพัฒนา

Conflict เป็นคำที่มาจากภาษาละตินว่า *Confligere* ตามความหมายของ Webster Dictionary คำว่า Conflict หมายถึง การไม่ลงรอยกัน การต่อสู้ การสงคราม การไม่ถูกกันเมื่อมีความสนใจ ความคิดหรือการกระทำที่ต่างกัน (ประพันธ์ ช่วงภูศรีและ สำเริง บุรณสิงห์, 2554, น. 5) ซึ่งหากจะแปลเป็นภาษาไทยก็คือ คำว่า ขัดแย้ง ซึ่งยุทธนา พรหมณีได้ให้ความหมายโดยสรุปว่า

“ความขัดแย้ง (Conflict) หมายถึง สภาพการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นความ แตกต่างที่บุคคล 2 คน หรือมากกว่าแสดงพฤติกรรมเปิดเผยออกมาอย่างแตกต่างกัน สภาพการณ์ เหล่านี้คือความขัดแย้ง ซึ่งอาจจะเกิดจากการรับรู้ในเป้าหมายที่แตกต่างกัน มีความเข้าใจผิด หรือไม่เข้าใจ

วัตถุประสงค์ มีความต้องการที่แตกต่างกัน หรือแย้งซึ่งกันในสิ่งเดียวกัน หรือต้องการ ความเท่าเทียมกันทั้งด้านวัตถุประสงค์และคุณค่า เกิดความรู้สึกต้องการชนะหรือทำให้ฝ่ายตรงข้ามไม่พึงพอใจ สูญเสียหรือถูกกดดัน หรือเกิดจากความต้องการที่จะมีสถานภาพที่เหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง สถานการณ์เหล่านี้จะทำให้เกิดความตึงเครียดเพราะความไม่เห็นด้วยหรือไม่ตกลงด้วยและมี แนวโน้มทำให้แต่ละฝ่ายมีทิศทางตรงกันข้าม นอกจากนี้ความขัดแย้งอาจเกิดจากความขาดแคลนทรัพยากร หรือความซับซ้อนของการ ติดต่อสัมพันธ์ที่ต้องเกี่ยวพันระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร หรือนานาชาติ ความขัดแย้งอาจเกิดจาก ค่านิยมในการดำเนินวิถีชีวิตของบุคคลแต่ละเพศ แต่ละวัยและแต่ละเชื้อชาติ” (ยุทธนา พรหมณี, 2560, น. 1-2)

ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติของสังคม (ชมภูนุช ขาวผ่อง, 2563) ซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกที่เป็นมนุษย์และมีความแตกต่างกันในหลายๆด้าน ซึ่งรวมถึงด้านความคิดซึ่งเป็นส่วนหลักที่สำคัญที่ผลักดันให้เกิดการรวมกันเป็นกลุ่มที่มีความคิดคล้ายกันได้ด้วยกัน ซึ่งความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นได้เมื่อแนวทางการกระทำ หรือ ความคิดของแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน อาจจะกล่าวได้ว่า หากมีการเกิดขึ้นของสังคมก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเกิดความขัดแย้งได้

ธรรมชาติของมนุษย์และการรวมกลุ่ม เกิดจากความต้องการอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ ย้อนกลับไปเมื่อประมาณ 3 ล้านปีก่อน Homosapien หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่คล้ายมนุษย์เราในปัจจุบันมากที่สุด ได้เริ่มมีวิวัฒนาการด้านสังคม เริ่มมีการรวมกลุ่มมนุษย์ด้วยกันเอง ซึ่งปัจจัยหลักจากการศึกษาวิจัยโดยนักวิทยาศาสตร์การนอนหลับพบว่า อาจเป็นเพราะมนุษย์ไม่สามารถตื่นเพื่อระวังภัยให้ตนเอง และกลุ่มของตนเองได้ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องรวมกลุ่มเพื่อผลัดเวรเฝ้ายามเมื่อสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มนอนหลับ ซึ่งเมื่อมีการผลัดเวรยามเกิดขึ้น ส่งผลให้ช่วงของการนอนหลับนั้นมีความยาวนานเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมนุษย์ไม่ต้องคอยหลับๆตื่นๆทุกชั่วโมงเพื่อระวังภัยอีกต่อไป จุดเปลี่ยนครั้งยิ่งใหญ่จึงเริ่มตั้งแต่ เผ่าพันธุ์ของมนุษย์ได้ย้ายจากต้นไม้ลงมานอนบนพื้นดิน เมื่อร่างกายได้หลัวยาวนานมากขึ้นทำให้สมองได้พัฒนาจำนวนเซลล์ประสาท ขยายผลไปถึงขนาดของสมองที่ใหญ่มากขึ้นและซับซ้อนมากขึ้น การวิวัฒนาการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนทำให้ในปัจจุบันสมองของมนุษย์มีขนาด 1,300-1,400 กรัม จากที่เคยมีขนาดแค่ 400 กรัม และด้วยความชาญฉลาดที่เพิ่มมากขึ้นนี้เอง ทำให้มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความแตกต่างหลากหลายกันออกไปมากที่สุด และยังสามารถอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเพื่อจุดประสงค์ต่าง ๆอีกมากมาย มากกว่าแค่การระวังภัยเพื่อความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ในอดีต (Walker, 2017)

ความแตกต่างของปัจเจกที่มารวมกลุ่มกันจำนวนมากนี้เองที่ถูกเรียกว่า สังคม ซึ่งหากที่ใดมีสังคม ก็จะมี ความขัดแย้งเกิดขึ้นเป็นเรื่องธรรมชาติ แต่ความขัดแย้งไม่ได้มีเพียงแค่ผลเสียเสมอไป ความขัดแย้งยังสามารถนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลง แก้ไข พัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้นไปได้อีกทางหนึ่ง เรียกได้ว่า ความขัดแย้งคือตัวจุดประเด็นปัญหา ที่ก่อให้เกิดการรื้อฟื้นหาสาเหตุที่มาและทำการแก้ไข (ชมภูนุช ขาวผ่อง, 2563) ข้อดีของความขัดแย้งตามความเห็นของชมภูนุช ขาวผ่อง มีลักษณะต่าง ๆหลายประการ เช่น ความขัดแย้งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ ความขัดแย้งก่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม ความขัดแย้งทำให้เกิดการเลือก

ตัวแทนที่เข้มแข็งและมีความรู้ความสามารถขึ้นมาเป็นผู้นำ ความขัดแย้งทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในองค์กรดีขึ้น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักการปรับตัวและการประสานงานร่วมกัน

ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ มีหลักฐานมากมายที่บ่งชี้ถึงความขัดแย้งของมนุษย์ในทุกยุคสมัย ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นจากความไม่ลงรอยเล็กน้อยหรืออาจนำไปสู่สงครามและการสู้รบ หากความขัดแย้งนั้นไม่ได้ถูกแก้ไขให้ทุกฝ่ายได้รับความพึงพอใจ ความขัดแย้งที่เห็นได้ชัดและเป็นรูปธรรมมากที่สุดได้แก่ สงคราม การสู้รบกันและการเกิดสงครามมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ หากศึกษาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์จะพบว่า สาเหตุของการเกิดสงครามนั้นในแต่ละครั้งแตกต่างกันออกไป และสงครามเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทุกคนที่ทั่วโลก สงครามเปรียบเสมือนตัวแทนของความขัดแย้งที่เห็นได้ชัดมากที่สุด และเกิดความเสียหายและประชาชนล้มตายมากที่สุด เรียกได้ว่ามากกว่าที่ภัยธรรมชาติจะสามารถคร่าชีวิตมนุษย์ได้

จากบันทึกของพิพิธภัณฑ์สงครามจักรวรรดิ ได้มีการบันทึกเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสงครามตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1899 ซึ่งในปีนั้นสงครามที่เกิดขึ้นมีชื่อว่า สงครามบัวร์ครั้งที่สอง หรือเรียกอีกชื่อคือสงครามแอฟริกาใต้ (Imperial War Museums, 2020) เป็นสงครามที่ อังกฤษใช้กำลังทหารล่าอาณานิคม เพื่อพยายามยึดและเข้าปกครอง สาธารณรัฐทรานสวาล และ เซอร์ริฐอเรนจ์ แม้ว่าจะมีนักการเมืองอังกฤษออกมาคัดค้านสงครามอยู่มากมายก็ตาม แต่สงครามก็ยังดำเนินไปและใช้เงินเป็นจำนวนถึง 211 ล้านปอนด์ (South African History Online, 2020)

ต่อมาในคริสต์ศักราช 1914 ได้เกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่งขึ้น ซึ่งสาเหตุของสงครามเกิดจาก มกุฎราชกุมารแห่งจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการีถูกสังหารโดยนักชาตินิยมชาวเซอร์เบียซึ่งต่อมาได้เกิดการยื่นคำขาดต่อราชอาณาจักรเซอร์เบียเป็นคำเรียกร้อง 10 ประการซึ่งอาณาจักรเซอร์เบียระดมตกลงในข้อเรียกร้องเพียง 8 ประการเท่านั้น ออสเตรีย-ฮังการีจึงประกาศสงคราม ประกอบกับปมปัญหาเรื่องสมดุลอำนาจที่สั่งสมมานานของในหลายประเทศภาคพื้นยุโรป ทำให้เกิดการแย่งชิงอาณานิคมและระบบภาคีพันธมิตรที่แบ่งเป็นสองฝ่าย โดยได้มีการแบ่งกลุ่มให้เข้าร่วมในสงคราม ส่งผลให้ความขัดแย้งลุกลามไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว (Srisuwan, 2018) และอีกเพียง 21 ปีต่อมา ก็ได้เกิดสงครามโลกครั้งที่สองในปี 1939 ซึ่งสาเหตุหลักเกิดจากการขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมือง ความไม่เป็นธรรมของสนธิสัญญาระหว่างประเทศซึ่งทำหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 และระบบเผด็จการซึ่งสะสมอาวุธร้ายแรงต่าง ๆ บวกกับแนวความคิดของผู้นำประเทศที่นิยมลัทธิทางทหาร ก่อให้เกิดสงครามขึ้นในหลายประเทศและลุกลามไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว (โดมไกรปรกรณ์, 2020)

เมื่อพิจารณาจากความขัดแย้งในสังคมจนเกิดเป็นสงครามระดับโลก จะเห็นได้ว่าในทุกสังคมแม้จะมีความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบประเพณี ภาษา ศาสนา ฯลฯ แต่ความขัดแย้งก็ยังคงปรากฏให้เห็นมาโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หากจะถกเถียงเรื่องความขัดแย้งทั้งหมดที่จะสามารถเกิดขึ้นได้ในสังคม คงจะไม่สามารถนำเสนอได้หมดภายในไม่กี่หน้ากระดาษ บทความนี้จึงขอมุ่งเน้นการนำเสนอและวิเคราะห์สาเหตุของความขัดแย้งหลักๆ ในสังคมที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ โดยความขัดแย้งมักเกิดจากความได้เปรียบและเสียเปรียบระหว่างกลุ่มบุคคลทั้งที่มีอำนาจและไม่มีอำนาจ ความขัดแย้งหมายถึงความเชื่อและค่านิยมระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันไม่ว่าในสถานการณ์ใดก็ตามซึ่งรวมไป

ถึงความขัดแย้งในรูปแบบของการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด และฝ่ายที่มีอำนาจก็จะได้เปรียบในการออกแบบกฎที่สนองความต้องการ และเอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่มของตนเอง มากกว่าจะสร้างกฎที่เป็นธรรมและเหมาะสมแก่คนส่วนรวม (รัฐพล เย็นใจมา, 2561)

ความขัดแย้งในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาไม่ต่างจากความขัดแย้งในสังคมโลก หากนำเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมาเป็นตัวกำหนดความขัดแย้งในสังคมไทย จะพบว่า อุดมการณ์ทางการเมืองและระบอบการปกครองเป็นปัจจัยที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการนำมาพิจารณาถึงสาเหตุของความขัดแย้ง เพราะกลุ่มคนจำนวนน้อยที่มีอำนาจมักแสวงหาผลประโยชน์ให้กับพวกของตน จนสร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมส่วนใหญ่ ความกดดันและความลำบากในการดำรงชีวิตของสมาชิกในสังคมจึงถูกแสดงออกมาในรูปแบบของการเรียกร้องให้เกิดความเปลี่ยนแปลง อาจกล่าวได้ว่าความขัดแย้งมาพร้อมกับความต้องการการเปลี่ยนแปลงให้ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกสังคมดีขึ้น (พระมหาดวงเด่น วิฑูรยาโณ, พระจางตรงค์ อาจารย์สุโก, พระณัด วฑฒโน และสุมาลย์ กาญจนะ, 2560)

เหตุการณ์ความขัดแย้งในประเทศไทย

ความขัดแย้งส่งผลกระทบหลายอย่าง รวมถึงในด้านของเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ยกตัวอย่างกรณีความขัดแย้งในสามจังหวัดใต้แดนภาคใต้ ที่กินเวลาต่อเนื่องมานับ 10 ปี ส่งผลให้จังหวัดปัตตานีและนราธิวาสเป็นสองจังหวัดที่ยากจนที่สุดในประเทศไทย ซึ่งความยากจนเรื้อรังนี้ก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญให้เกิดความขัดแย้งในสังคมขึ้น (Yang, 2019)

นอกเหนือจากการวิเคราะห์ความขัดแย้งตามหลักสังคมศาสตร์แล้ว ยังสามารถวิเคราะห์ตามหลักรัฐศาสตร์และหลักการปกครอง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วสามารถแบ่งสาเหตุที่มาของปัญหาความขัดแย้งในประเทศได้ดังนี้

1. ความไม่ลงตัวกันทางความเห็นทางการเมือง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเรายังคงเห็นความขัดแย้งในรูปแบบของการปกครอง โดยคนกลุ่มที่มีอำนาจ ที่ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมองกลุ่มคนที่คิดต่างจากตนเองเป็นศัตรู
2. การไม่ยอมรับในความเป็นของฝ่ายอื่น ซึ่งเมื่อกลุ่มบุคคลได้ก้าวขึ้นมาเป็นตัวแทนในการปกครองย่อมต้องการที่จะมีสิทธิเด็ดขาดในสังคม การมีความเห็นที่แตกต่างไปจากกลุ่มบุคคลนี้จึงเป็นสิ่งที่กลุ่มผู้มีอำนาจมองว่าเป็นการต่อต้านตนเองทำให้ขาดการรับฟังความต้องการของประชาชน และทำให้เกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงขึ้น
3. การไม่ยอมรับในอำนาจที่อีกฝ่ายได้รับ ไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใดก็ตามกลุ่มผู้มีอำนาจที่ก้าวขึ้นมาใหม่มักสร้างความไม่พอใจให้กลุ่มเก่าที่เคยมีอำนาจ อำนาจจึงกลายเป็นเครื่องมือในการต่อรองทางการเมือง
4. ผลประโยชน์ จากที่กล่าวมาในข้อที่ 3. การที่อำนาจอาจเป็นเครื่องมือในการต่อรองทางการเมืองส่งผลให้อำนาจก็เป็นเครื่องมือในการหาผลประโยชน์เช่นกัน ซึ่งความขัดแย้งจะเกิดขึ้นต่อเนื่องเมื่อการแบ่ง

ผลประโยชน์ไม่ลงตัวหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใช้อำนาจเพื่อให้ตนได้รับผลประโยชน์ โดยไม่สนใจถึงความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับฝ่ายที่ไม่ใช่พวกของตนเอง (Malaithong, 2020)

สถานการณ์ความขัดแย้งในสังคมไทยที่เกิดขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ จะทำให้เกิดความตึงเครียด สุดท้ายแล้วสมาชิกในสังคมจะแบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย โดยจะรวมตัวเข้ากับกลุ่มคนที่มีความคิดคล้ายกับตนเองและตั้งตัวเป็นศัตรูกับผู้ที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกับกลุ่มของตน ซึ่งความขัดแย้งนี้จะทำให้ฝ่ายที่ถูกแบ่งออกเป็นหน่วยย่อยในสังคมเกิดความคิดที่ไม่อยากปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ออกโดยฝ่ายที่ทำให้กลุ่มตนเองเดือดร้อน ส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายและสันติสุขของสังคม

ความขัดแย้งในบทความนี้จึงเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากความไม่ชอบธรรมของกฎระเบียบที่ถูกสร้างขึ้นจากกลุ่มคนที่มีอำนาจ ทั้งในแง่ของกฎหมายและในแง่ของสังคมวิทยาและอาชญาวิทยาเพราะกฎหมาย และนโยบายสังคม เป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมต้องเคารพและปฏิบัติตาม หากกฎหมายหรือนโยบายที่เป็นเครื่องมือในการควบคุมความสงบของสังคมไม่มีประสิทธิภาพและไม่มีความชอบธรรมตั้งแต่แรก กฎหมายนั้นก็ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ควบคุมความสงบของสังคมได้อีกต่อไป

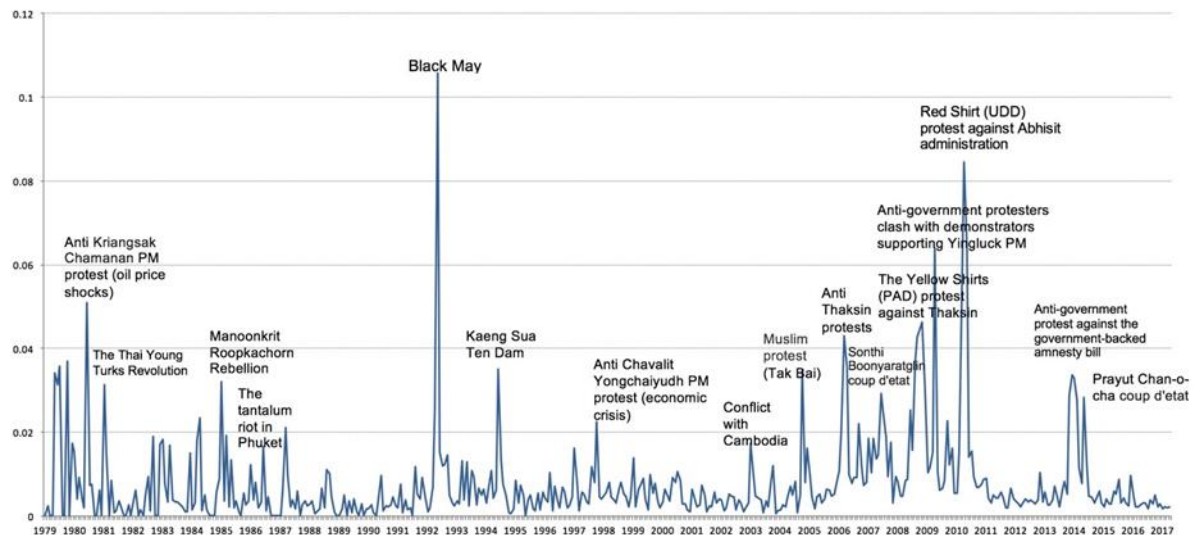
ความขัดแย้งในสังคมปัจจุบัน

ความขัดแย้งในอดีตอาจส่งผลให้เกิดสงครามที่คร่าชีวิตมนุษย์มาอย่างนับไม่ถ้วน แต่ความขัดแย้งในสังคมปัจจุบันกลับมาในรูปแบบของความเหลื่อมล้ำ ความยากจนและการไม่สามารถมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) อย่างทั่วถึงเท่ากันทุกคน ซึ่งหากวิเคราะห์ความขัดแย้งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สาเหตุที่คล้ายคลึงกันก็คืออำนาจและผลประโยชน์ ที่เอื้อให้กับแค่กลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น กลุ่มที่ไม่ได้รับผลประโยชน์ก็จะได้รับความเดือดร้อนและเกิดความไม่พอใจ กลายเป็นความขัดแย้งในสังคมเนื่องจากความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรของสมาชิกในสังคมมีไม่เท่ากัน

ความขัดแย้งในสังคมหากมองในแง่ของอาชญาวิทยาและสังคมวิทยา อาจจะสามารถเรียกผลของความขัดแย้งได้ว่า “อาชญากรรม” ซึ่งอาชญากรรมนั้นมีมากมายหลายรูปแบบไม่จำเป็นจะต้องมีความเสียหายถึงแก่ชีวิตก็สามารถจัดอยู่ในรูปแบบของอาชญากรรมได้ เช่น การฉ้อราษฎร์บังหลวง การคอร์รัปชัน การบิดเบือนหลักฐานในคดี การติดสินบนเพื่อให้พ้นผิด ฯลฯ ซึ่งในปัจจุบันผลกระทบที่มาจากความขัดแย้งในสังคมเหล่านี้สามารถนำมาศึกษาวิเคราะห์ได้จากการเปรียบเทียบสถิติที่ได้มาจากการเก็บข้อมูล เช่น ตัวเลขความยากจนของประชากรในประเทศ การจัดอันดับคอร์รัปชันของทั่วโลก หรือแม้กระทั่งระดับความสุขของประชาชน

ความขัดแย้งในสังคมถือเป็นปรากฏการณ์ที่ ทุกสังคมทั่วโลกให้ความสนใจเนื่องจากเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน และได้มีผู้คิดค้นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่สามารถเก็บบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยการรวบรวมข่าวสารจากทุกมุมโลกในทุกภาษาข้อมูลเหล่านี้ถูกเก็บบันทึกอย่างเป็นระบบเพื่อให้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจถึงความเชื่อมโยงและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมโลกมิติต่าง ๆ โดยฐานข้อมูลข่าวสารขนาดใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลกหรือ Global Database of Events

Language and Tone หรือ GDELT ถือกำเนิดขึ้นโดย Kalev H. Leearu ได้ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ทางการเมืองเนื่องจากเชื่อว่าอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคม โดยฐานข้อมูลเหตุการณ์ของ GDELT ได้ทำการรวบรวมข่าวรายวันประมาณ 250 ล้านเหตุการณ์ทั่วโลกตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1979 ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้น Real Time และมีการอัปเดตทุก 15 นาทีจากการรายงานข่าว 65 ภาษาทั่วโลก

ภาพที่ 1 ระดับความขัดแย้งทางการเมืองในไทย (พ.ศ.2522-2560)

ที่มา: พงศ์ศักดิ์ เหลืองอร่าม, 2017

ซึ่งหากพิจารณาจากกราฟข้างต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงดัชนีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมีจุดขัดแย้งสูงสุด เมื่อปีพุทธศักราช 2535 ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ต่อมาดัชนีความขัดแย้งพุ่งสูงอีกครั้งในพุทธศักราช 2548 เหตุการณ์ประท้วงของชาวมุสลิมที่อำเภอตากใบ ตามมาด้วยพุทธศักราช 2549 ในยุคที่มีการประท้วงต่อต้าน พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น และพุทธศักราช 2551 ได้มีการประท้วงการของมือปืนเสื้อเหลืองและเกิดการปะทะกันในปีถัดมา ระหว่างมือปืนที่ไม่สนับสนุนรัฐบาลกับมือปืนที่สนับสนุนรัฐบาลนายกรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ความขัดแย้งในสังคมประเทศไทยได้พุ่งสูงอีกครั้งเมื่อพุทธศักราช 2553 เมื่อกลุ่มคนเสื้อแดงประท้วงรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นำมาซึ่งการสลายการชุมนุมที่มีความรุนแรงและมีผู้บาดเจ็บเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และล่าสุดความขัดแย้ง ในสังคมไทยในปีพุทธศักราช 2557 ในเหตุการณ์ที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้ทำการรัฐประหาร และหากติดตามความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการเมืองไทยเปรียบเทียบกับดัชนีตัวชี้วัดของสภาพเศรษฐกิจจะเห็นได้ว่าความขัดแย้งทางการเมืองส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ลงของประเทศ (พงศ์ศักดิ์ เหลืองอร่าม, 2017)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง

ทฤษฎีกลุ่มแนวคิดความขัดแย้งเชื่อว่าอำนาจในการปกครองเป็นที่มาของการกำหนดพฤติกรรมที่เป็นอาชญากรรม หรือแม้กระทั่งกำหนดความหมายของคำว่า ถูก หรือ ผิด ในสังคม ทฤษฎีความขัดแย้งเริ่มเข้ามา

มีบทบาทในการวิเคราะห์ปัญหาของสังคมในช่วงคริสต์ศักราช 1950 นำโดย จอร์จ โวลด์ (George Vold) โดยเขาได้กล่าวไว้ว่า

“ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนในสังคมสามารถนำไปอธิบายไม่ใช่เฉพาะแต่การออกกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมเท่านั้นแต่ยังสามารถใช้อธิบายพฤติกรรมของอาชญากรได้ด้วย

กระบวนการในการออกกฎหมายการละเมิดกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายเป็นผลสะท้อนของความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผลประโยชน์และการต่อสู้ในการควบคุมอำนาจของเจ้าหน้าที่ที่ผู้ซึ่งสามารถชนะในการออกกฎหมายจากควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่และมีบทบาทในการกำหนดนโยบายซึ่งกำหนดว่าใครจะเกี่ยวข้องในการละเมิดกฎหมาย”

ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่ากระบวนการในการออกกฎหมายเป็นเครื่องมือที่กลุ่มคนที่มีอำนาจใช้เพื่อกำหนดว่าสิ่งใดควรเป็นสิ่งที่ผิด และสิ่งใดเป็นสิ่งที่ถูก และหากมีอำนาจอยู่ในมือก็จะสามารถออกกฎหมายและควบคุมสังคมได้อย่างเบ็ดเสร็จ คนที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของตนก็อาจจะถูกกำหนดให้เป็นคนที่ผิดหรือแม้กระทั่งสามารถกำหนดว่าใครจะเกี่ยวข้องในการละเมิดกฎหมายได้อีกด้วย (พรชัย ชันดี, กฎหมายสังคม พุทธะกุล และจอมเดช ตริเมฆ, 2558, น. 305)

ความคิดของกลุ่มนักทฤษฎีมาร์กซิสต์ (Marxist) จะเน้นอธิบายปัญหาความขัดแย้งในสังคมว่าเกิดจากอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโดยกลุ่มคนที่มีอำนาจทางการเมืองและมีอำนาจทางการเงินจะควบคุมระบบการผลิตซึ่งจะมีผลกระทบต่อโครงสร้างและกระบวนการทางสังคมรวมทั้งปัญหาสังคมด้วยสภาพแวดล้อมที่เจ้าของทรัพยากรผู้มีอำนาจในสังคมแบบทุนนิยม เอาเปรียบชนชั้นแรงงาน เน้นย้ำให้เห็นได้ชัดว่าอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อกระบวนการทางสังคม ความยากจนสร้างความกดดันให้ชนชั้นแรงงานหรือลูกจ้างซึ่งมีจำนวนมากกว่านายจ้าง การถูกเอาเปรียบนี้ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนสองกลุ่มนี้ (พรชัย ชันดีและคณะ, 2558, น. 325)

วิธีการที่จะสามารถลดความขัดแย้งทางสังคมหากใช้แนวคิดทฤษฎีความขัดแย้งเป็นมิติในการมองปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขจากต้นเหตุ ผ่านการออกแบบนโยบายทางสังคมเพื่อการสมานฉันท์ ต้องให้ความสำคัญไปที่ความเท่าเทียมกันและการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง เนื่องจากความสมานฉันท์จะเกิดขึ้นได้เมื่อฝ่ายที่มีความขัดแย้งได้มีข้อตกลงร่วมกันอยู่ในจุดที่สมดุลและสร้างความพอใจให้แก่ทุกฝ่าย ซึ่งหากใช้ที่สัดความขัดแย้งในการอธิบายมักจะต้องมุ่งพิจารณาถึงผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มและการจัดการการใช้อำนาจอย่างเป็นธรรม

วิธีเชิงสมานฉันท์: อีกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

วิธีการเชิงสมานฉันท์นั้นถูกนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสมัยใหม่ มีจุดประสงค์เพื่อเบี่ยงเบนคดีความออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก เพื่อลดจำนวนคดีที่จะเข้าไปสู่กระบวนการพิพากษาในศาล กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ได้มีการนำเสนอแนวทางใหม่ในการลงโทษผู้กระทำผิดในลักษณะที่ทำให้ผู้กระทำผิดรู้สึกสำนึกต่อพฤติกรรมของตนเอง แต่กระบวนการยุติธรรมทางเลือกนี้มีไว้สำหรับกรณีความผิดที่ไม่

รุนแรงหรือกระทำโดยเด็กเรียกว่าเยาวชน โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของ จอห์น เบรทเวท มุ่งเน้นถึงประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก โดยพยายามหาจุดสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของสังคมการลงโทษ ผู้กระทำผิดและเหยื่ออาชญากรรม การสมานฉันท์นี้เป็นการพยายามสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดกับ เหยื่อ และสังคม ให้กลับคืนสู่สภาพปกติมากที่สุดเพราะเชื่อว่าหากผู้กระทำผิดสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของตนไปในทางที่ดีขึ้นก็จะทำให้สังคมมีความสุข และยังเชื่ออีกว่าความสัมพันธ์อันดีเป็นรากฐานของ ความมั่นคงและสงบสุขในสังคมระยะยาว (พรชัย ชันดีและคณะ, 2558, น. 298)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อธิบายคำว่า “สมานฉันท์” ไว้ว่า “ความพอใจร่วมกัน ความเห็นพ้องกัน (พจนานุกรมไทย-ไทย ออนไลน์, 2563) คำว่า สมานฉันท์ เป็นคำที่ไม่ได้ถูกใช้บ่อยนัก จนมีการตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ หรือ กอสม. (The National Reconciliation Commission) เมื่อปีพุทธศักราช 3548 เพื่อรับมือกับความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเริ่มได้ยิน คำนี้กันบ่อยมากขึ้น ซึ่งเจตนาของการใช้ คำว่า “สมานฉันท์” ในชื่อของคณะกรรมการชุดนี้ คงต้องการให้มีความหมายในเชิงภาษาอังกฤษ คือคำว่า Harmony ซึ่งแปลว่า ความกลมกลืน ความปรองดอง และความสามัคคี (เกษม ศิริสัมพันธ์, 2548) มากกว่า คำว่า Restorative ซึ่งตามความหมายของ Cambridge Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า Restorative ว่า คือความสามารถในการทำให้ดีขึ้น ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า Restore ซึ่งแปลว่า ฟื้นฟู ซ่อมแซม ให้กลับคืนดังเดิม (Cambridge Dictionary, 2020) ก็เช่นเดียวกันอีก ความกลมกลืนหรือความปรองดองหรือความสามัคคีจะเป็นจริงขึ้นได้ ต้องมาจากทำดีและความประพฤติของทั้งทุกฝ่าย จึงจะเกิดความสมานฉันท์ที่แท้จริง ซึ่งคงปฏิเสธไม่ได้ว่า เป็นคำที่เริ่มแพร่หลาย และนิยมใช้มากขึ้นใน 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะได้รับการเผยแพร่ในแง่ของ การปฏิรูปกระบวนการ ยุติธรรม หรือเรียกว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อ เบี่ยงเบนคดีความออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก เพื่อลดจำนวนคดีความที่จะถูกนำเข้าสู่การ พิจารณาในศาล และเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างเหยื่อ ผู้กระทำความผิด และสังคม เพื่อให้สังคมกลับเข้าสู่ ความปกติสุขที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยการสมานฉันท์ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ซึ่งในความเป็นจริง แล้ว ยังไม่สามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจนว่าวิธีการเชิงสมานฉันท์ที่นำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมนั้น ก่อเกิดประโยชน์ให้ฝ่ายใด หรือผู้ใดกันแน่ สิ่งใดกันเล่าที่ถูกฟื้นฟู ซึ่งอาจจะฟังดูขัดแย้งกับเจตนาดั้งเดิมของ กระบวนการยุติธรรมที่ควรจะอำนวยความยุติธรรมให้กับฝ่ายที่ถูกเอาเปรียบหรือฝ่ายที่เสียหาย (Ward, 2008)

การสมานฉันท์ หรือ การสมานเธอ

หากพิจารณาสถานการณ์ในประเทศไทยเวลานี้ อาจจะพิจารณาได้ว่า เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดใน การถกเถียงประเด็นที่เกี่ยวกับคำว่า “สมานฉันท์” การพยายามนำคำว่าสมานฉันท์มาใช้ในบริบทสังคมไทย ที่ อ้างว่าแปลมาจากภาษาอังกฤษคำว่า Restorative Oxford Dictionary ได้ให้ความหมายของ Restorative ไว้ ว่า คือความสามารถในการฟื้นฟูสุขภาพความแข็งแรง หรือ สวัสดิภาพความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) โดยมี รากศัพท์จากคำว่า Restore แปลว่า ฟื้นฟู, ทำให้กลับมาแข็งแรง ซึ่งแตกต่างจากคำว่า “ปรองดอง” หรือ

“สามัคคี” ตามเจตนารมณ์ครั้งแรกของ กอส. หรือชื่อเต็มคือ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ ที่ตั้งคณะเฉพาะกิจขึ้นมาเพื่อรับมือกับปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดใช้แดนภาคใต้ ในทางเดียวกันกับที่ ปรีชาญาณ วงศ์อรุณ ได้ให้ความเห็นว่า

“คำว่า “สมานฉันท์” หากแปลจากรากศัพท์ภาษาอังกฤษ “reconciliation” คือการหันหน้ามาคืนดีกันใหม่ เพื่อกลับไปสู่ไม่ตรีจิตดี ๆ ที่มีมาแต่เดิม ๆ หรือก่อนหน้าจะเกิดความขัดแย้ง ส่วนคำว่า “ปรองดอง” นั้นตรงกับภาษาอังกฤษว่า harmony หมายถึงความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

ในช่วงครึ่งแรกของทศวรรษแห่งความขัดแย้งที่ผ่านมา สังคมไทยจะเลือกใช้และคุ้นเคยกับคำว่าสมานฉันท์เป็นหลัก (ถือว่าเป็นคำศัพท์ใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เป็นคำที่แทบจะไม่เคยพูดถึงหลังเหตุการณ์ “14 ตุลา” และ “6 ตุลา”) หลังจากนั้น ก็เริ่มปรากฏคำว่า ปรองดอง ตั้งแต่ยุครัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จนกระทั่งกลายเป็นคำหลักที่ถูกใช้อ้างอิงบ่อย ๆ ในปัจจุบันนี้ จนดูเหมือนเข้ามาแทนที่คำว่า สมานฉันท์ไปโดยปริยาย” (ปรีชาญาณ วงศ์อรุณ, 2560)

หากเริ่มต้นศึกษาคำว่าสมานฉันท์อย่างจริงจัง ที่ทำให้หลายคนเริ่มคุ้นหูมากขึ้นเมื่อครั้งที่ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2548 โดยมีนาย อานันท์ ปันยารชุน เป็นประธานคณะ มีจุดประสงค์เพื่อจัดการกับปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดใช้แดนภาคใต้ จนเวลาล่วงเลยมา 15 ปี ปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ยังไม่หมดไป อีกทั้งข้อเสนอหลายข้อก็ยังไม่ได้ถูกนำมาปฏิบัติ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า การตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อสมานฉันท์นั้น เพื่อมิให้ฝ่ายรัฐบาลถูกมองว่าไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองใช่หรือไม่ (The Last Journalist, 2020)

คณะสมานฉันท์ได้ถูกแต่งตั้งขึ้นมาอีกครั้งเป็นครั้งที่ 2 เมื่อปีพุทธศักราช 2553 หลังเหตุการณ์การสลายการชุมนุมของคนเสื้อแดงที่แยกราชประสงค์เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2553 โดยใช้ชื่อว่า คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ หรือ คอป. ภายใต้รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ถึงแม้ว่าจะเป็นความพยายามแก้ไขปัญหามาหลังจากการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างฝ่ายรัฐบาลและประชาชน คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ ได้มีระยะเวลาการทำงานถึงสองปีคาบเกี่ยวไปจนถึงรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แต่ก็เกิดความขัดแย้งในรัฐบาลเสียเอง เนื่องจากการส่งต่อตำแหน่งนายกรัฐมนตรีใหม่ซึ่งมาพร้อมกับการบริหารคณะ คอป. บางนโยบายที่เสนอโดยนางสาวยิ่งลักษณ์ที่ต้องการ จ่ายค่าชดเชยเยียวยาผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์สลายการชุมนุมคนเสื้อแดงที่แยกราชประสงค์ถึงรายละเอียด 7.5 ล้านบาท แต่ก็ถูกกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักจากฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยว่าเป็นการช่วยเหลือฝ่ายของตนเอง สุดท้ายแล้วคณะที่ถูกตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ไขความขัดแย้งก็ยังไม่มีความขัดแย้งในตัวเองอยู่ดี (The Last Journalist, 2020) จึงทำให้เกิดคำถามขึ้นมาว่า คณะสมานฉันท์ถูกตั้งขึ้นมาเพื่อใคร

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะผ่านการเรียกร้องให้เปลี่ยนระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อปีพุทธศักราช 2475 โดยการรวมตัวของกลุ่มนักศึกษาที่ต้องการประชาธิปไตยเป็นเหตุให้มีคนล้มตายเป็นจำนวนมาก ถือว่าเป็นโศกนาฏกรรมทางการเมืองที่เป็นบทเรียนครั้งยิ่งใหญ่ของประเทศ แต่ผ่านมาแล้ว 88 ปี เหตุการณ์ความขัดแย้งล่าสุดที่เกิดขึ้นในประเทศไทยปีพุทธศักราช 2563 หลังจาก 6 ปี ภายใต้การปกครองของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็ได้มีเหตุการณ์รวมตัวกันของประชาชนจำนวนมากเพื่อออกมาเรียกร้อง เรื่องประชาธิปไตย เรื่องเดิมกับที่เคยเรียกร้องเมื่อ 88 ปีก่อน หนึ่งในข้อเรียกร้องของประชาชนผู้มาชุมนุมคือ อิสระทางการเมืองแสดงความคิดเห็น ในขณะที่รัฐบาลพยายามสื่อสารด้วยการใช้คำว่า ประองตอง และ สมานฉันท์ กับประชาชนผู้ชุมนุม แต่ในแง่ของการปฏิบัติการควบคุมสถานการณ์ของรัฐบาล กลับมีมาตรการใช้ความรุนแรงตรงข้ามกับที่รัฐบาลพยายามนำเสนอด้วยคำว่า “ถอยคนละก้าว” ของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์ โอชา นายกรัฐมนตรี ที่ยึดอำนาจ และทำการรัฐประหารเมื่อปีพุทธศักราช 2557

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้มีการแถลงการณ์ออกโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจช่องห้ากองทัพบกใช้หัวข้อเรื่องว่าถอยคนละก้าวเข้าสภาใช้สติและปัญญาแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในรัฐสภามีได้ใกล้เคียงกับคำว่า “ แก้ไขปัญหาร่วมกัน” ที่มีประชาชนเป็นฝ่ายเสนอข้อเรียกร้อง

อ้างอิงความหมายของคำว่าสมานฉันท์ในกระบวนการยุติธรรมจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งได้อธิบายว่า ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์คือการให้ความหมายของคำว่าความยุติธรรมในรูปแบบใหม่ซึ่ง เป็นความยุติธรรมที่ให้ความสำคัญและยอมรับอย่างให้เกียรติต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล แต่ความยุติธรรม ก็มีความหมายแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่ามีกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมอย่างไร ซึ่งจุดยืนของแต่ละปัจเจกอยู่ที่ว่าในขณะนั้นใครเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดความหมายของความยุติธรรม (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2556) ซึ่งหัวใจหลักของการสมานฉันท์นั้นคือการสร้างความพอใจร่วมหรือจุดสมดุลที่เหมาะสมสำหรับทุกฝ่าย ซึ่งหมายรวมถึงฝ่ายที่มีอำนาจน้อยกว่าก็ต้องได้รับการตอบสนองในข้อเรียกร้องอย่างเหมาะสมเช่นกัน

นโยบายสังคมคืออะไร

นโยบายสังคมคือข้อสรุปของเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้น ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชุมชนและสังคม เป็นการวางแผนเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม และสวัสดิการพื้นฐานที่จำเป็นต่อความต้องการของมนุษย์ รวมถึงการวางแผนในเรื่องของคุณภาพชีวิตและความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวม ซึ่งนโยบายส่วนมากจะมีแผนการปฏิบัติรองรับว่าจะต้องทำอะไรถึงจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตั้งแต่แรก นโยบายสังคมที่ดีควรจะมีการหารือจากสมาชิกในสังคมหลายๆฝ่าย เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคมที่มีความแตกต่างกัน

การออกแบบนโยบายสังคมเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับภาครัฐเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประชากร เศรษฐกิจ ความยากจน การย้ายถิ่นฐานและโลกาภิวัตน์ ล้วนเป็นพลวัต รัฐมีหน้าที่ต้องปรับเปลี่ยนนโยบายให้เหมาะสมกับสังคมและยุคสมัยอยู่เสมอ ซึ่งนโยบายสังคมก็มีบทบาทที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับระดับความสำคัญ ตัวอย่างเช่นนโยบายสังคมที่ให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว แม้รัฐจะต้องให้การ

สนับสนุน แต่ตัวแปรสำคัญก็ได้แก่สถาบันย่อยซึ่งได้แก่สถาบันครอบครัว ที่ต้องทำหน้าที่เป็นแหล่งสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสังคมให้มาสู่การปฏิบัติและเกิดขึ้นได้จริง นโยบายสังคมมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการและสวัสดิการของรัฐ โดยคำนึงถึงความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นหลัก โดยต้องระมัดระวังพิจารณาถึงความแตกต่างของสมาชิกในสังคมด้วย ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม ภาษา ฐานะทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ และชาติพันธุ์ (Platt, 2020)

การออกแบบนโยบายสังคมของรัฐให้มีประสิทธิภาพนั้น ปัจจัยที่สำคัญเป็นอันดับต้นคือ การเลือกผู้แทนประชาชนที่มีความสามารถเฉพาะในสิ่งที่ตนจะเข้ามาช่วยพัฒนา ตัวอย่างเช่น ในประเทศแคนาดาภายใต้การบริหารของ นาย เขาได้เลือกสมาชิกในคณะทำงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะให้มาทำหน้าที่บริหารหน่วยงานที่มีความแตกต่างกัน เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นหมอ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นนักบินอวกาศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง กลาโหม เป็นทหารผ่านศึกชาวซิกซ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง กีฬาและคนพิการ เป็นนักกีฬาพาราโอลิมปิก เป็นต้น ซึ่งนอกเหนือจากความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของแต่ละคนแล้ว การรวมทีมบริหารซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย โดยรวมถึงสัดส่วนนักบริหารเพศชาย และเพศหญิงอย่างละเท่าๆ กันคือร้อยละ 50 (Government of Canada, 2020) และหากตัวแทนของประชาชนที่ได้เข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศ ไม่มีความสามารถ นั้นหมายถึงรัฐให้หยิбыันอำนาจในการตัดสินใจบริหารแทนประชาชนทั้งหมดในประเทศให้กับบุคคลที่ไม่เหมาะสม และผลกระทบโดยตรงก็คือนโยบายต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นและถูกออกแบบอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการเลือกคนให้เหมาะกับงาน (Put the right man/woman in the right job) จึงเป็นสิ่งสำคัญมากที่ควรจะเป็นวัฒนธรรมองค์กร

ตัวอย่างนโยบายสังคมที่ถูกออกแบบโดยรัฐไทย ที่นอกจากจะไม่ได้แก้ปัญหาที่ต้นเหตุแล้ว ยังเป็นการตอกย้ำความล้มเหลวของการพยายามจัดการสภาพเศรษฐกิจ ได้แก่ นโยบายบัตรคนจน หรือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้วยเงื่อนไขที่ไม่ชัดเจนและไม่สามารถแก้ไขปัญหาประชาชนที่มีฐานะยากจนจริง ๆ ได้ ความสามารถในการเข้าถึงบัตรสวัสดิการแห่งรัฐก็ยังไม่เปิดกว้างให้กับประชาชนได้เข้าถึงได้อย่างแท้จริง บัตรคนจนกลับเข้าไปอยู่ในมือผู้ที่ไม่ได้เดือดร้อนดังที่เป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ ส่วนกลุ่มคนที่ยากจนและต้องการความช่วยเหลือจริง ๆ ก็ไม่มีความรู้และไม่ทราบข่าวสารในการเข้าถึงความช่วยเหลือจากรัฐในรูปแบบสวัสดิการแบบนี้ (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) แม้ว่าจะมีการเพิ่มวงเงินให้กับผู้ที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจำนวน 14 ล้านคนแล้วก็ตาม แต่จำนวนเงินที่รัฐช่วยเหลือไม่ได้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและค่าเงินในประเทศสักเท่าใด ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปีจะได้รับเงิน 800 บาทต่อเดือน (ไทยพีบีเอส, 2563) ซึ่งวงเงินที่ได้รับไม่สามารถถือเป็นเงินสดได้การใช้จ่ายจะกระทำต่อเมื่อนำไปใช้ที่ร้านธงฟ้าประชารัฐหรือร้านค้าที่รับชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันถุงเงินประชารัฐเท่านั้น ซึ่งทั้งประเทศมีจำนวนร้านธงฟ้าฯ เพียงแค่ประมาณ 80,000 ร้านค้าเท่านั้น (กรมการค้าภายใน, 2562)

ซึ่งหากเปรียบเทียบจำนวนคนจนที่มีมากที่สุดในประเทศไทยซึ่งอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีปริมาณอยู่ที่ร้อยละ 39.21 หากคำนวณจากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 275,884 คน (ไทยรัฐออนไลน์, 2562) จะถือว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีคนจน 108,174 คน เปรียบเทียบกับจำนวนร้านธงฟ้าฯในจังหวัดที่มีเพียง 35 ร้านค้าเท่านั้น ดังนั้นนโยบายบัตรคนจนจึงไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาความยากจนได้อย่างยั่งยืน นโยบายสังคมที่ควร

ส่งเสริมให้เกิดการแก้ปัญหาความยากจนได้อย่างยั่งยืนได้แก่การสนับสนุนในด้านอาชีพและการสนับสนุนด้านการศึกษาให้กับประชาชนที่มีฐานะยากจน (อัมฤทธิ์ จานูวิและวรรณวิไล สนิทผล, 2561)

Center of American Process ได้เสนอวิธีการแก้ไขปัญหความยากจนและเพิ่มจำนวนประชากรชนชั้นกลาง ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดก็คือการเสนองาน สนับสนุนให้คนจนได้เริ่มทำงานเพื่อเลี้ยงตนเอง วิธีต่อมาคือ การเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำ ซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหเหล่านี้รัฐสามารถกระทำได้ (Vallas & Boteach, 2014) ซึ่งการสนับสนุนให้ประชาชนมีงานทำถือเป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งในจุดเริ่มต้นจุดแรกก่อนที่จะกลายเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงทรัพยากรของประชาชน และปัจจัยที่สำคัญในการทำให้ประชาชนมีงานทำได้แก่การศึกษา ดังนั้นนโยบายสังคมเพื่อการออกแบบสังคมสมานฉันท์ควรมีทิศทางที่ชัดเจนในการพัฒนาระบบการศึกษาพื้นฐานและกระตุ้นระบบเศรษฐกิจแก้ไขปัญหความยากจนด้วยการสร้างงานให้กับสมาชิกในสังคม ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ไม่มีสิ่งใดสำคัญและเป็นอาวุธในการต่อสู้กับความยากลำบากได้ดีเท่ากับการศึกษา

รัฐได้มีการจัดทำนโยบายอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อกระแสสังคมอยู่เสมอ เช่น นโยบาย Thailand 4.0 ซึ่งต้องการที่จะปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ และผลักดันการใช้นวัตกรรมเพื่อยกระดับจากภาคการผลิตไปสู่ภาคการบริการมากขึ้น ในส่วนของการศึกษาก็เช่นกัน Thai Education 4.0 คือการพัฒนาโดยเน้นการนำนวัตกรรมเข้ามาเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งไม่ได้จำกัดเพียงแค่สาขาวิชาเดียว แต่เน้นเป็นการศึกษาแบบ สหวิทยาการ (Interdisciplinary) (ปรณิภา มีครุฑ, 2562) การพัฒนาทางด้านการศึกษาโดยใช้ สื่อประเภทต่าง ๆ อาทิ เช่น e-book, video conference, social media และ infographic เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย นี่ถือเป็นสัญญาณดีที่ภาครัฐมีการพัฒนาและมีแนวคิดที่กระตือรือร้นในการพัฒนาศักยภาพบุคคล

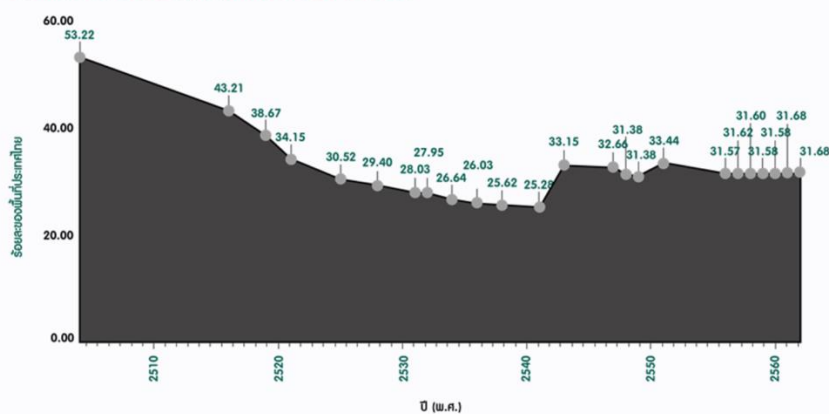
อย่างไรก็ตามรัฐควรที่จะคำนึงในส่วนของการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยี รวมถึงความเพียงพอของบุคลากรผู้สอน และประสิทธิภาพของการสอน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางด้านการศึกษา สำหรับการเข้าถึงการศึกษา ในระดับประถมศึกษาประมาณร้อยละ 95 สามารถเข้าถึงได้ ซึ่งถือว่าเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับการเข้าถึงการศึกษาของระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีผู้ไม่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมถึงร้อยละ 14 และประชากรส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ศึกษาต่อมาจากกลุ่มหรือชุมชนที่อยู่ห่างไกล คนยากจน ผู้อพยพ และผู้พิการ (UNICEF Thailand, 2021) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสที่ 1/2563 ว่ามีเด็กที่จำเป็นต้องออกจากระบบการศึกษากลางคันเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแปรผันตรงกับระดับการศึกษาที่สูงขึ้น รวมถึงสัดส่วนคนยากจนในไทยที่เพิ่มขึ้นกว่า 6.7 ล้านคน ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้เด็กและเยาวชนต้องหลุดออกนอกระบบการศึกษา (ไทยรัฐออนไลน์, 2563)

รัฐออกนโยบายที่ครอบคลุมในหลาย ๆ ด้าน เช่น แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แต่อย่างไรก็ตามในเชิงปฏิบัติยังมีส่วนที่ต้องแก้ไขอีกมาก ทั้งด้านปัจจัยภายในและภายนอก ปัจจัยภายใน เช่น ผู้เรียน ผู้สอน จำเป็นที่จะต้องพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ ส่วนปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบอย่างเห็นได้ชัดคือความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรด้านการศึกษา รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาบุคลากรก็มีส่วนด้วยเช่นกัน ถ้าต้องการให้นโยบายสาธารณะเกิดประโยชน์สูงสุด รัฐควรจะให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและคำนึงถึงสถานการณ์ตามความเป็นจริง ไม่เพ้อฝัน หรือยึดติดกับสิ่งที่เป็เพียงนโยบาย

ในด้านสิ่งแวดล้อม ทางภาครัฐ มีการปรับปรุงนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สำคัญเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไป เช่น นโยบายป่าไม้แห่งชาติ 2562 และยุทธศาสตร์กรมประมง 5 ปี (พ.ศ 2560 - 2564) เนื่องจากทรัพยากรป่าไม้ และประมง คือ ฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศมาเป็นระยะเวลานาน

สัดส่วนป่าไม้ในประเทศไทยมีการลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังที่เห็นจากรายงานของสำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2561 – 2562 จำนวน 102,484,072.71 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 31.68 ของประเทศ ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. 2560 – 2561 จำนวน 4,229.48 ไร่ (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2563)

สถิติพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2504 - 2562

(อ้างอิงข้อมูล: สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้)

ภาพที่ 2 สถิติพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ปี พ.ศ.2504-2562

สาเหตุที่ป่าไม้มีการลดลงอย่างต่อเนื่องเกิดจากการใช้ประโยชน์โดยไม่เหมาะสมรวมถึงการครอบครองพื้นที่อย่างไม่เป็นธรรม นโยบายป่าไม้แห่งชาติได้กำหนดให้พื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 40 ของประเทศไทย ซึ่งขณะนี้เป้าหมายยังมิได้บรรลุผล แต่ก็มีข้อกังขาเนื่องจากกว่า 30 ปีที่รัฐพยายามสร้างกรอบแนวทางการบริหารทรัพยากรป่าไม้ให้เป็นไปอย่างสมดุล เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2562 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติเห็นชอบนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการป่าไม้ ด้านการใช้ประโยชน์ผลผลิต และการบริการจากป่าไม้และอุตสาหกรรมป่าไม้และด้านการพัฒนาระบบบริหารและองค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้รวมทั้งข้อมูลประกอบข้อเสนอแนะนโยบายป่าไม้แห่งชาติด้วย

อย่างไรก็ตามถ้ารัฐต้องการให้นโยบายมีประสิทธิภาพควรจัดสรรพื้นที่อย่างเป็นธรรมและเปิดโอกาสเพิ่มมากขึ้นในส่วนของการป่าเศรษฐกิจและป่าชุมชน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 15 หรือ 48 ล้านไร่ ควรมุ่งเน้นให้ประชาชนและชุมชนปลูกป่าเศรษฐกิจมากขึ้นในพื้นที่ของตนหรือพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต อย่างไรก็ตามปัญหาเรื่องการทำลายป่า การรุกรานที่ดินทำกิน ภัยธรรมชาติ อาทิ เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย และดินโคลนถล่ม ทำให้การฟื้นฟูป่าเป็นไปอย่างล่าช้า และไม่สัมพันธ์กับความต้องการที่จะเพิ่มพื้นที่ป่าให้มากขึ้น

การพัฒนาที่มากขึ้นรวมถึงการกำหนดนโยบายทางด้านป่าไม้เป็นความสำเร็จของภาครัฐแต่กระนั้น ความเหลื่อมล้ำยังคงเห็นได้อย่างชัดเจน เนื่องจากพื้นที่สำหรับทำกินถูกครอบครองโดยคนส่วนน้อยเพียงไม่กี่ตระกูล รวมถึงนักการเมืองหรือผู้มีอำนาจในท้องถิ่นก็ใช้บารมีและอิทธิพลเข้าไปบุกรุกและยึดป่าไม้รวมถึงที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมาเป็นของตนเอง โดยไม่ถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งแตกต่างจากชาวบ้านที่เข้าไปหาที่ดินทำกินหรือว่าทำกินมาก่อนการประกาศเขตป่า – อุทยานฯ กลับถูกดำเนินคดีและจับกุมแล้วกว่าร้อยละ 80 โดยปัจจุบันชาวบ้านทั่วประเทศต้องคดีบุกรุกป่าและทำไม้สูงถึง 46,600 ราย(ไทยโพสต์, 2562) นโยบายที่มีประกาศในราชกิจจานุเบกษาตั้งแต่วันที่ 20 มิถุนายน 2557 ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เรื่อง “ทวงคืนผืนป่า” คำสั่ง คสช. ที่ 66/2557 “การดำเนินการใด ๆ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้น ๆ ก่อนคำสั่งนี้มีผลบังคับใช้ ยกเว้นผู้ที่บุกรุกใหม่ จะต้องดำเนินการสอบสวน และพิสูจน์ทราบ เพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป” (ประชาไทย, 2563) ซึ่งในคดีของบ้านแม่กวกก็เข้าข่ายการคุ้มครองตามคำสั่งที่ชัดเจน แต่เจ้าหน้าที่กลับไม่นำมาปฏิบัติจริง ซึ่งทำการตรวจยึดพื้นที่โดยดุลยพินิจของตนเองอันขัดต่อนโยบายของรัฐบาล

นโยบายเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ช่วยเป็นสิ่งที่ชี้แนะ แต่อย่างไรก็ตามความเหลื่อมล้ำเป็นสิ่งที่ต้องเร่งแก้ไข ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในทุกภาคส่วน การสื่อสารหรือตีความที่ผิดพลาด รวมถึงการเพิกเฉยต่อคำสั่งก็เป็นสิ่งหนึ่งที่เห็นสมควรว่าจะต้องมีการจัดการ ในส่วนของเรื่องการทำกินและที่ดินผู้ถูกกระทำมักจะเป็น ชาวบ้าน ผู้มีรายได้น้อย หรือผู้เข้าถึงสวัสดิการมักจะโดนเอาเปรียบและพบกับการตัดสินใจแบบไม่เป็นธรรม ยังรวมไปถึงด้านการศึกษา การเข้าถึงข้อมูล ก็เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความต่างกัน เนื่องจากผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลมีโอกาสน้อยกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง ดังนั้นการจะปรับใช้หรือกำหนดนโยบายย่อมต้องมีความเป็นไปได้ที่จะนำมาใช้ได้จริงและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนได้รับการพัฒนาที่แท้จริง และจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำได้ นโยบายมิใช่เป็นเพียงการเขียนคำพูดที่สวยงามหรือให้กลายเป็นลายลักษณ์อักษรแต่ควรจะเป็นการปฏิบัติได้จริง

รัฐได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์กรมประมงมาแล้ว 2 ฉบับ คือ ยุทธศาสตร์กรมประมง พ.ศ. 2552 – 2555 และ พ.ศ. 2556 – 2559 ซึ่งในปัจจุบันได้ออกยุทธศาสตร์ฉบับที่ 3 คือ พ.ศ. 2560 – 2564 (กรมประมง, 2564) โดยการจัดทำยุทธศาสตร์ ได้รวบรวมปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกที่จะส่งผลการดำเนินการ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก ภาวะเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง กฎหมาย เป็นต้น รัฐได้เล็งเห็นว่ายุทธศาสตร์ประมงจะสามารถเป็นกรอบแนวทาง เพื่อส่งผลให้ประมงมีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

อุตสาหกรรมประมงมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้ของประเทศ โดยเป็นแหล่งอาหารที่มีโปรตีนสูง รวมถึงเป็นแหล่งผลิตอาหารทะเลแปรรูป ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกอันดับ 5 ของโลก (ชัยวัฒน์ โสเจริญสุข, 2562) เกิดจากปัจจัยที่เอื้อต่อการทำการประมง เช่น ทำเลที่ติดชายฝั่งทะเลทั้งสองด้าน น่านน้ำทางทะเลที่ยาวทำให้สามารถเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ รวมถึงค่าจ้างแรงงานที่ไม่สูงจนเกินไปและทักษะในการตัดแต่งแปรรูปที่เก็บรายละเอียดได้เป็นอย่างดี สินค้าของประเทศไทยที่ความสามารถในการแข่งขันสูง ได้แก่ ทุ่น ภาชนะบรรจุอาหารทะเลกระป๋องอื่น ๆ (สำนักส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม, 2563)

สินค้าในห่วงโซ่ประมงที่สำคัญของไทย มีอยู่ 2 กลุ่ม คือ สินค้าประมง และอาหารทะเลแปรรูป แต่อย่างไรก็ตามมูลค่าการส่งออกสินค้าประมงของไทยมีการหดตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง (การเงินธนาคาร, 2564) ทั้งจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 และการสูญเสียความสามารถด้านการแข่งขันมาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกลุ่มผู้ผลิตสินค้าและวัตถุดิบสำคัญในกลุ่มธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร และธุรกิจการจัดเลี้ยง ได้ลดกำลังซื้อลงเป็นอย่างมาก อีกทั้งการระบาดระลอกใหม่ของไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2563 ที่จังหวัดสมุทรสาครซึ่งเป็นแหล่งผลิตสำคัญ เกิดการแพร่ระบาดทำให้ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เศรษฐกิจภาคประมงของประเทศไทยกลับมาฟื้นตัว แต่ถึงกระนั้นสถานการณ์ปัจจุบันส่งผลให้การส่งออกยังคงหดตัว ประเทศไทยถูกให้สถานะใบเหลืองการทำประมงผิดกฎหมาย (Illegal – Unreported – Unregulated - Fishing) เนื่องจากขาดการรายงานต่อองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ หรือ FAO (Food and Agriculture Organisation) และไร้การควบคุม ตั้งแต่ปี 2558 ซึ่งไทยได้พ้นสถานะใบเหลืองเมื่อปี 2562 (ประชาชาติธุรกิจ, 2562) ประเทศไทยพ้นจากสถานะใบเหลืองเนื่องจากได้มีการปรับแก้กฎหมายด้านประมงหลายมาตรา เช่น วิธีปฏิบัติในการออกทำประมง แรงงาน การกำหนดและควบคุมเรือประมง (นิพนธ์ ัตถุธนาวิทย์, 2563) การจัดการที่รวดเร็วส่งผลให้รัฐบาลได้รับกระแสตอบรับอันดีและชื่นชมจากนานาชาติ ถึงกระนั้นการออกกฎหมายและการเร่งรัดเพื่อจัดการกับปัญหาโดยไม่มีมาตรการรองรับที่ชัดเจนสำหรับผู้ได้รับผลกระทบ ชาวประมงมิได้ใส่ใจแต่อย่างใดเนื่องจากช่วงเวลาที่ได้รับสถานะใบเหลือง ชาวประมงต้องทนทุกข์กับรัฐบาล เนื่องจากการออกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม อันขัดต่ออนุสัญญากฎหมายทะเล ซึ่งกำหนดโทษรุนแรงแบบที่ไม่เคยมีมาก่อนในประเทศไทย นำไปสู่การดำเนินคดีพี่น้องชาวประมงกว่า 10,000 ราย รวมทั้งเสียค่าปรับและถูกคุมขัง (ประชาชาติธุรกิจ, 2562) ส่งผลให้มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบให้พิจารณากฎระเบียบการทำประมงอีกครั้ง ให้ช่วยเหลือกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ รวมถึงแก้ไขกฎเกณฑ์การนำเข้าแรงงานประมง สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำอันเกิดจากกฎหมาย แต่ก็เห็นได้ชัดว่าประเทศไทยมีการพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีกว่าและยอมปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของนานาชาติ ซึ่งอาจจะเป็นแนวโน้มที่ดีสำหรับอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้น นโยบายด้านการศึกษา นโยบายป่าไม้ รวมไปถึงยุทธศาสตร์ประมงแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งความเหลื่อมล้ำนี้ก่อให้เกิดช่องว่างอันนำไปสู่ความขัดแย้งรวมถึงเป็นอุปสรรคที่จะสร้างสังคมสมานฉันท์ หากรัฐต้องการสร้างสังคมสมานฉันท์ควรคำนึงถึงการพัฒนาบุคลากร การให้การศึกษาที่เหมาะสมต่อประชาชน ไม่แบ่งแยกชนชั้น รวมถึงต้องให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายเท่ากันทั้งในด้านกฎหมายและด้านปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้จะสามารถนำไปสู่ความเป็นสังคมสมานฉันท์ได้ เมื่อทุกฝ่ายได้รับความเท่าเทียมที่เป็นธรรม

หากนโยบายสังคมให้ความสำคัญกับการศึกษาจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหานั้น ๆ ที่สังคมได้เผชิญมาอย่างยาวนานเรื่องจริง สถิติอาชญากรรมจะลดลงเนื่องจากประชาชนไม่ต้องดิ้นรนหาเงิน อีกทั้งการศึกษายังช่วยจัดการระบบความคิดให้สมาชิกในสังคมรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีศีลธรรม การรู้ผิดชอบชั่วดีเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เมื่อสมาชิกในสังคมสามารถดูแลชีวิตและสร้างความมั่นคง

ให้กับตนเองได้ สังคมจะปราศจากความขัดแย้งเนื่องจากสมาชิกทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างเท่าเทียม

สรุป (Conclusion)

ความสงบสุขในสังคมจะเกิดขึ้น ความขัดแย้งในสังคมจะลดลง หากสมาชิกในสังคมมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) ซึ่งตัวชี้วัดสภาพความเป็นอยู่ที่ดีก็คือการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ อันได้แก่ สภาพจิตใจในแง่บวกหรือเรียกว่าความสุข การไม่ต้องเผชิญกับสภาวะทางลบในด้านจิตใจ หรือหมายถึงปราศจากความเครียดและอารมณ์ซึมเศร้า ความพึงพอใจในการมีชีวิตอยู่ รวมถึงปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร ยา รักษาโรค ที่อยู่อาศัย และเครื่องนุ่งห่ม นอกจากนี้ความเป็นอยู่ที่ดียังต้องครอบคลุมถึงสภาพร่างกาย สภาพทางการเงิน สภาพทางสังคม สภาพจิตใจ และความพึงพอใจในชีวิต หากการศึกษาที่ดีคือการเรียนรู้ทำให้เกิดความผิดพลาดในเรื่องเดิมซ้ำ ๆ สาเหตุของความขัดแย้งในอดีต เริ่มจากกลุ่มคนที่มีอำนาจ ใช้อำนาจของตนไปในทางที่คุกคามและทำร้ายกลุ่มคนที่ไม่มีอำนาจ ไม่ว่าประวัติศาสตร์ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นจากสาเหตุใด ล้วนแล้วแต่เกิดจากอิทธิพลของอำนาจทั้งสิ้น ซึ่งหากอำนาจตกไปอยู่ในกลุ่มคนที่ไม่มีความสามารถ ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่มีศีลธรรม เมื่อนั้นความสงบสุขในสังคมก็อาจจะเกิดขึ้นได้ยาก

สังคมที่สงบสุข ปรองดอง สมานฉันท์และสามัคคี จะเกิดขึ้นได้เมื่อความเท่าเทียมได้เข้ามาแทนที่ความเหลื่อมล้ำ การแจกจ่ายทรัพยากรซึ่งในที่นี้หมายถึงการเข้าถึงการศึกษาพื้นฐานของสมาชิกทุกคนในสังคม จะทำให้สมาชิกทุกคนในสังคมไม่รู้สึกถึงการเสียเปรียบ และด้อยค่ากว่ากัน ความยุติธรรมจึงเป็นหัวใจหลักในการลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม แต่ความยุติธรรมก็ยังขึ้นอยู่กับมุมมองที่แตกต่างกันในแต่ละจุดยืนของผู้ให้ความหมายของคำว่ายุติธรรม ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องนำความแตกต่างระหว่างผู้มีอำนาจและผู้ไม่มีอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องในการให้ความหมายที่เป็นนามธรรมสำหรับคำนี้ ดังนั้นการพิจารณาให้ถ่วงก่อนมอบอำนาจให้กับผู้แทนของสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญ วัฒนธรรมการเลือกผู้นำแบบเดิม ๆ ควรจะสิ้นสุดและเปิดโอกาสให้มีการบริหารแบบใหม่ๆ ซึ่งอาจจะได้มาโดยการเรียนรู้จากสังคมที่พัฒนาแล้ว และสังคมที่สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดี เพื่อปรับปรุง แก้ไข พัฒนาต่อยอด ให้ทันการหมุนไปอย่างรวดเร็วของสังคมโลก

สังคมไทยยังต้องการ การยอมรับที่เปิดกว้างด้านความแตกต่างของความคิด ในวันนี้ วันที่สมาชิกในสังคมรุ่นใหม่ ได้เรียนรู้ในการหาข้อมูลข่าวสารและเพิ่มพูนความรู้ด้วยตัวเอง ผ่านเทคโนโลยีไร้พรมแดนที่สังคมพยายามปลูกฝังเด็กสมัยใหม่ให้เรียนรู้ และเมื่อเด็กรุ่นใหม่ได้เปิดหูเปิดตาเกี่ยวกับการเข้าถึงข่าวสารได้จากทุกมุมโลก ความคิดเห็นที่เกิดจากข้อมูลมหาศาลที่ได้รับ ผ่านการสังเคราะห์และปั่นแต่งปัจเจกให้มีความคิดและจุดยืนของตนเอง กลับเป็นสิ่งที่สังคมแบบเก่ายังทำใจยอมรับไม่ได้ สิ่งสำคัญที่ทรงพลังและมีอำนาจมากที่สุดที่มีอาจต่อต้านได้ หาใช่อุดมการณ์ทางการเมืองไม่ หากแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ เฉกเช่นเดียวกับกาลเวลา

เอกสารอ้างอิง (References)

- การเงินธนาคาร. (2564). ส่งออกสินค้าห้วงชีพประมงปี 64 โควิดระลอกใหม่กระทบระยะสั้น. สืบค้นจาก <https://moneyandbanking.co.th/article/news/kresearch-fishing64-28012021/>.
- กรมประมง. (2564). ยุทธศาสตร์กรมประมง 5 ปี (พ.ศ. 2560 - 2564). สืบค้นจาก <https://www.fisheries.go.th/strategy/UserFiles/files/strategy%202560-2564.pdf>.
- กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2564). ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ พ.ศ. 2559 – 2564. สืบค้นจาก http://forestinfo.forest.go.th/Content/file/forest%20strategy%202559_64.pdf.
- กรมการค้าภายใน. (2562). รายการสินค้าที่จะนำเข้าร่วมโครงการ จำนวน 77 สินค้า 594 รายการ. สืบค้นจาก https://www.dit.go.th/Webboard_Answ.aspx.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). 'บัตรคนจน' บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เดือนพฤษภาคม 2563 รับสิทธิอะไรบ้างเงินเข้าวันไหน?. สืบค้น 8 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/>.
- เกษม ศิริสัมพันธ์. (2548). สมานฉันท์. สืบค้น 8 ธันวาคม 2563, จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9480000150464>.
- คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2540). สังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ โสเจริญสุข. (2562). แนวโน้มธุรกิจอุตสาหกรรมปี 2562 – 2564: อุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูป. สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/Food-Beverage/Processed-Seafood/IO/io-frocessed-seafood-20-th>.
- ชมภูช ฆ้อง. (2563). ความขัดแย้ง. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/chmphonuchkhawphxng/khwam-khad-yaea>.
- ณัฏฐา ตัญญาวิทย์. (2563). เกิดอะไรขึ้นบ้างในท้องทะเลไทย: ทะเลไม่ได้มีแต่กุ้งหอยปูปลา แต่ยังมีคนจับปลา. สืบค้นจาก <https://www.greenpeace.org/thailand/story/11100/ocean-sustainability-thai-ocean-situation/>.
- โคม ไกรภรณ์. (2020). สงครามโลกครั้งที่ 2. สืบค้นจาก http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=สงครามโลกครั้งที่_2
- ไทยพีบีเอส. (2563). กรมบัญชีกลางโอนเงินเพิ่มให้ผู้ถือบัตรสวัสดิการฯ เดือนละ 500 บ. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/297208>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2562). จังหวัดยากจนที่สุด "แม่ฮ่องสอน" ที่มีความสุขอันดับ 1 ของประเทศ. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/local/north/1681053>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). แก้เหลื่อมล้ำการศึกษา ต้องทำอะไร รมว.เสมอไทย มีแนวทาง. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/politic/1915512>
- ประพันธ์ ช่างสุกรีและ สำเริง บุณยสิงห์. (2554). การบริหารความขัดแย้งและบริหารภาวะวิกฤต. กรุงเทพฯ:

- สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- ปรีชาญาณ วงศ์อรุณ. (2560). สมานฉันท์-ปรองดอง : ศัพท์แสง หลักการและทางเลือก. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_464337.
- ปรณิกา มีครุฑ. (2562). นโยบายสาธารณะกับการศึกษาไทยยุค 4.0. บทความวิชาการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2562). ยกใบเหลือง IUU ชาวประมงควรจะดีใจหรือเสียใจ?. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/economy/news-277605>.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). หรือนี่จะเป็นตอนอวสานของอาชีพประมงไทย. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/public-relations/news-540293>.
- ประชาไทย. (2563). คดีทวงคืนผืนป่า 'แสงเดือน' จากชั้นต้นยกฟ้อง สู่อุทธรณ์ลงโทษกับคำถามจากศาลยุติธรรม. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2020/09/89547>.
- พงศ์ศักดิ์ เหลืองอร่าม. (2560). วิเคราะห์ระดับความขัดแย้งทางการเมืองไทยด้วย Big Data. สืบค้นจาก <https://www.the101.world/measuring-political-conflict/>.
- พจนานุกรมไทย-ไทย ออนไลน์. (2563). ความหมายของคำว่า 'สมานฉันท์'. สืบค้นจาก <https://พจนานุกรมไทย.com/42-510-ความหมาย-สมานฉันท์%20%20.html>.
- พรชัย ขันดี, กฤษณพงศ์ พุตระกูล และจอมเดช ตรีเมฆ. (2558). ทฤษฎีอาชญาวิทยา : หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พระมหาดวงเด่น จิตญาโณ, พระจาตุรงค์ อาจารย์สุโก, พระณัด วฑฒโน และ สุมาลัย กาญจนะ. (2560). ปรัชญาความขัดแย้ง. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/download/107984/88958/>.
- มูลนิธิสืบนาเคเสถียร. (2563). รายงานสถานการณ์ป่าไม้ไทย ประจำปี 2562 – 2563. สืบค้นจาก <https://www.seub.or.th/document/สถานการณ์ป่าไม้ไทย/รายงานสถานการณ์ป่าไม้-6/>.
- ยุทธนา พรหมณี. (2560). ทักษะการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของผู้นำ : การแก้ไขความขัดแย้ง. สืบค้นจาก http://www.chumsaeng.go.th/news/doc_download/a_110817_025259.pdf.
- รัฐพล เย็นใจมา. (2561). ความขัดแย้งในสังคม : ทฤษฎีและแนวทางแก้ไข. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/132734>.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2556). สรุปสาระสำคัญกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์. สืบค้นจาก <https://www.krisdika.go.th/data/activity/act210.pdf>.
- สำนักส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม. (2563). อาหารทะเลสด แช่เย็น แช่แข็ง กระป๋อง และแปรรูป (รวมทูน่ากระป๋องและแปรรูป แต่ไม่รวมกุ้งสด แช่เย็น แช่แข็ง และแปรรูป). สืบค้นจาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/614133/614133.pdf

- อัมฤทธิ์ จานูวิและวรรณวิไล สนิทผล. (2561). สำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน ยกกระตือรือร้นค้าธงฟ้า ประชาธิปไตยสู่การเป็นมืออาชีพ รุ่นที่ 2. ประเทศ. สืบค้นจาก https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/WNSOC6108270010112.
- Cambridge Dictionary. (2020). restorative. Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/restorative>.
- Government of Canada. (2020). JUSTIN TRUDEAU, PRIME MINISTER OF CANADA. Retrieved 8 December 2020, from <https://pm.gc.ca/en/cabinet>.
- Imperial War Museums. (2020). Timeline Of 20th And 21st Century Wars. Retrieved from <https://www.iwm.org.uk/history/timeline-of-20th-and-21st-century-wars>.
- Srisuwan, J. (2018). บทเรียนประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ. Retrieved from <https://medium.com/ประวัติศาสตร์โลก/สงครามโลกครั้งที่-1-61a549c7c31e>.
- Platt, L. (2020). What is social policy? International, interdisciplinary and applied. Retrieved from <https://www.lse.ac.uk/social-policy/about-us/What-is-social-policy>.
- South African History Online. (2020). Second Anglo-Boer War - 1899 - 1902. Retrieved from <https://www.sahistory.org.za/article/second-anglo-boer-war-1899-1902>
- The Last Journalist. (2020). ‘คณะกรรมการสมานฉันท์’ คลี่คลายความขัดแย้งหรือแค่ลดแรงเสียดทาน รัฐบาล ?. Retrieved from <https://themomentum.co/thai-politic/>
- Vallas, R. & Boteach, M. (2014). The Top 10 Solutions to Cut Poverty and Grow the Middle Class. Retrieved from <https://www.americanprogress.org/issues/poverty/news/2014/09/17/97287/the-top-10-solutions-to-cut-poverty-and-grow-the-middle-class/>
- Walker, M. (2017). *Why We Sleep*. 1st edition: Simon & Schuster.
- Ward, T. (2008). Restorative Justice and Practices in New Zealand: Towards a Restorative Society. *New Zealand Journal of Psychology*, 37.
- Malaithong, W. (2020). ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศ. Retrieved from <https://sites.google.com/site/lawslearinginschool12/paccay-thi-kx-hi-keid-payha-khwam-khad-yaeng-ni-prathes>
- Yang, J. (2019). การลดความยากจนและปรับปรุงความเท่าเทียมในประเทศไทย: ทำไมจึงเป็นเรื่องสำคัญ. Retrieved from <https://blogs.worldbank.org/th/eastasiapacific/karldkhwamyakcnaela-prabprunghwamethaethiiminpraethsithy#:~:text=ในปี%202560%20อัตราความ,การตรวจสอบความยากจน>.

ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ สถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ

บุรินทร์ ศรีสุรางค์¹ และ จอมเดช ตรีเมฆ²

วันได้รับบทความ: 2 มีนาคม 2564 วันแก้ไข: 22 มีนาคม 2564 วันยอมรับเผยแพร่: 25 มีนาคม 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ 2) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ จำนวน 8 ราย และ 2) กลุ่มประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจราษฎร์บูรณะ จำนวน 5 ราย รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญทั้งสิ้น 13 ราย ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ ซึ่งเห็นสมควรที่จะต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ มีดังต่อไปนี้ 1) การมีภาระงานอื่นนอกเหนือจากภารกิจหลักที่เกินความจำเป็น 2) การขาดแคลนอุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ 3) อัตรากำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพียงพอ 4) กฎหมายที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับปฏิบัติงานจริง และ 5) การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชน

คำสำคัญ: ปัญหาและอุปสรรค ตำรวจสายตรวจ สถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ

¹ คณะอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

Problems and Obstacles in the Operation of Patrol Police Officers at Rat Burana Metropolitan Police Station

Burin Srisurang¹ & Jomdet Trimek²

Received Date: March 2, 2021 Revised Date: March 22, 2021 Accepted Date: April 5, 2021

Abstract

This study aims to examine problems and obstacles that patrol police officers at Rat Burana Metropolitan Police Station encountered in their work and to propose a guideline for resolving those problems. A qualitative research method was employed to collect data, including in-depth interviews with a total of 13 key informants. The interviewees were categorised into two groups, consisting of 1) eight patrol police officers at Rat Burana Metropolitan Police Station, and 2) five people in the purview of Rat Burana Metropolitan Police Station. According to research findings, it was found that there existed problems and obstacles that had an impact on the performance of patrol police officers at Rat Burana Metropolitan Police Station. In order to enhance the efficiency of patrol police officers, the following problems need an immediate improvement: 1) having unnecessary duties as assigned in addition to main responsibilities, 2) a lack of working equipment, 3) insufficient police personnel, 4) inconsistency between existing laws and actual work practices, and 5) ineffective coordination between police and the public.

Keywords: Problems and Obstacles, Patrol Police, Rat Burana Metropolitan Police Station

¹ Faculty Criminology and Criminal Justice Administration, Rangsit University (Corresponding author)

² College of Social Innovation, Rangsit University

บทนำ (Introduction)

อาชญากรรมกลายเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่คู่กับสังคมมายาวนาน และเป็นปรากฏการณ์ที่สามารถพบเจอได้ทุกยุคทุกสมัย เพียงแต่รูปแบบอาชญากรรมนั้นได้มีการพลวัตไปตามสถานการณ์และรูปแบบความรุนแรงของอาชญากรรมนั้นมีความแตกต่างตามบริบทของสังคม ทำให้การป้องกันอาชญากรรมได้เริ่มก่อตัวและพัฒนาขึ้นคู่ขนานไปกับการเกิดอาชญากรรม เพื่อเป็นการลดอัตราการก่ออาชญากรรม ซึ่งสถานการณ์อาชญากรรมก็ยังคงมีให้พบอย่างต่อเนื่องตามข่าวทางโทรทัศน์ ข่าวสารออนไลน์ หรือรายงานสถิติอาชญากรรมโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งอาชญากรรมสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนในสังคมและสามารถตกเป็นเหยื่อได้ทุกที่ทุกเวลาจากการใช้ชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังส่งผลต่อความรู้สึกถึงความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งสาเหตุการเกิดอาชญากรรมมีหลากหลายปัจจัย เช่น สภาพเศรษฐกิจ การมีรายได้น้อยเนื่องจากความยากจน การตัดสินใจที่เกิดจากความกดดันทางสังคม ปัญหาการว่างงาน ปัญหาครอบครัว การถูกชักชวนจากเพื่อน ปัญหาทางจิตใจ สภาพแวดล้อมทางสังคมทางเป็นแหล่งบ่มเพาะอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การขาดความระมัดระวังและการป้องกันทรัพย์สิน เป็นต้น

โดยจากรายงานข้อมูลตัวเลขทางสถิติการเกิดอาชญากรรมในภาพรวมของประเทศไทยใน ปี พ.ศ.2561 (ที่มีการรวบรวมข้อมูลเป็นรายงานฉบับล่าสุด) พบว่า มาตรการเพื่อลดการก่อเหตุอาชญากรรมยังคงไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากภาพรวมจากสถิติที่จับกุมอยู่นั้นมีจำนวนถึง 549,428 คดี หรือหมายความว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นอยู่ที่ 1,505 คดีต่อวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเพิ่มสูงขึ้นกว่าปี 2560 ประมาณ 3,000 คดี กลายเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาอาชญากรรมตลอดจนมาตรการในการป้องกันการเกิดอาชญากรรม (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2561) ซึ่งหากสถานีตำรวจทั่วประเทศสามารถพัฒนาระบบภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว แม้ว่าอาชญากรรมจะไม่สามารถหมดไปจากสังคมได้ แต่อาจส่งผลให้แนวโน้มอาชญากรรมในสังคมมีอัตราการก่ออาชญากรรมนั้นลดลงได้

ตารางที่ 1 สถิติฐานความผิดคดีอาญา (คดี 4 กลุ่ม) หน่วยงานสถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562

ปี (พ.ศ.)	ความผิดคดีอาญาที่รับแจ้ง (ราย)				รวม
	กลุ่มที่ 1 (ชีวิตร่างกายและเพศ)	กลุ่มที่ 2 (ทรัพย์สิน)	กลุ่มที่ 3 (ความผิดพิเศษ)	กลุ่มที่ 4 (รัฐเป็นผู้เสียหาย)	
2558	77	209	13	509	808
2559	45	119	23	470	657
2560	62	189	22	663	936
2561	53	251	16	753	1,073
2562	37	127	5	471	640

ที่มา: สถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะ, 2563

ทั้งนี้สถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะอยู่ภายใต้สังกัดของกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 (บก.น.8) มีหน่วยงานในสังกัดรวม 13 หน่วยงาน ประกอบด้วย ฝ่ายอำนวยการ กองกำกับการสืบสวนสอบสวน และสถานีตำรวจอีก 11 แห่ง ได้แก่ สน.บุพผาราม สน.บางยี่เรือ สน.ตลาดพลู สน.บางมด สน.สมเด็จพระเจ้าพระยา สน.ปากคลองสาน สน.สำเหร่ สน.บุคคโล สน.บางคอแหลม สน.ราชบุรีบูรณะ และสน.ทุ่งครุ

จากข้อมูลตามร่างที่ 1.1 จะเห็นได้ว่าสถิติฐานความผิดคดีอาญา (คดี 4 กลุ่ม) หน่วยงานสถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562 นั้นในปี พ.ศ.2561 มีจำนวนยอดรวมความผิดคดีอาญามากที่สุด จำนวน 1,073 ราย ซึ่งเห็นว่า จำนวนคดีอาญาในกลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จำนวน 251 ราย และ กลุ่มที่ 4 ฐานความผิดเกี่ยวกับรัฐเป็นผู้เสียหาย โดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 753 ราย ซึ่งสถิติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562 พบว่า มีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ แม้ว่ามีเพียงปี พ.ศ.2562 เท่านั้นที่ลดลง แต่การลดปัญหาอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องแสดงให้เห็นถึงสถิติอาชญากรรมที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง

การป้องกันปราบปรามจึงกลายเป็นเรื่องที่สำคัญเพื่อเป็นการยับยั้งผู้กระทำความผิดที่จะก่ออาชญากรรม คือ ด้านสายงานปราบปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเฉพาะงานด้านสายตรวจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ มีหน้าที่ อำนาจและความรับผิดชอบในงานป้องกันปราบปราม เปรียบเสมือนด้านหน้า ในการออกตรวจตราและดูแลความเรียบร้อยให้กับประชาชนในสังคมเป็นหลัก ซึ่งมีโอกาสที่จะพบเจอผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าและต้องเข้าไประงับเหตุตามสถานการณ์ที่มีความรุนแรงแตกต่างกันไป งานสายตรวจจึงมีความเสี่ยงต่อการเผชิญเหตุหรือบุคคลไม่คาดฝัน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานสายตรวจจำเป็นที่จะต้องใช้ทักษะความรู้ การใช้ศักยภาพ การใช้ดุลยพินิจ การบังคับใช้กฎหมาย และความพร้อมอุปกรณ์เป็นอย่างมาก อีกทั้งงานสายตรวจเป็นงานเชิงป้องกันก่อนเหตุอาชญากรรมเกิด ซึ่งหากได้มีการปรับปรุงและพัฒนาระบบงานสายตรวจ จะสามารถลดภาระงานของงานสอบสวนลงไปได้อย่างมากและส่งผลกระทบต่องานสอบสวน รวมถึงงานสืบสวน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย (คมชัดลึกออนไลน์, 2558)

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าสถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะมีอัตราการเกิดอาชญากรรมในกลุ่มฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สูงที่สุด และมีความเหมาะสมจะทำการศึกษา เรื่อง ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะ เพื่อให้เกิดศักยภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่สายตรวจ การยกระดับขีดความสามารถในการควบคุม ป้องกันและลดอัตราการเกิดอาชญากรรมประเภทดังกล่าว และสามารถตอบสนองในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมจากสถานการณ์นั้น ๆ ได้ทันทั่วทั้ง โดยสามารถวิเคราะห์แนวโน้มความรุนแรงของอาชญากรรมนั้นได้ อีกทั้งเพื่อแนวทางให้กับสถานีตำรวจอื่น ๆ ทั่วประเทศ อีกทั้งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจภายใต้การปฏิบัติงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ พร้อมกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดควบคู่กันไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะ

2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ

การทบทวนวรรณกรรม (Reviews of Literature)

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) ซึ่งได้อธิบายสาเหตุการเกิดอาชญากรรม โดยหากเกิดปัจจัยครบทั้ง 3 องค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ 1) ผู้กระทำความผิด 2) เหยื่อ และ 3) โอกาส ก็จะทำให้เกิดอาชญากรรมโดยง่าย (Eck & Lowenkamp, 2002)

1.2 ทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม (Crime Control Through Environmental Design) ซึ่งเชื่อว่าหากผู้กระทำความผิดมีโอกาสถูกจับกุมสูง หรือถูกตรวจสอบได้ง่าย เช่น การออกแบบที่พักอาศัย สถานที่ทำงาน กิจการร้านค้า หรือสถานที่สาธารณะ ให้มีลักษณะที่มีอิทธิพลต่อการทำให้ผู้กระทำความผิด หรือเพิ่มโอกาสการถูกตรวจสอบหรือสอดส่อง จะทำให้โอกาสในการเกิดอาชญากรรมลดลง (Jeffery, 1977)

1.3 ทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Windows Theory) โดยอธิบายไว้ว่า การปล่อยให้ละเลยให้เกิดอาชญากรรมเล็กน้อย เช่น การทำหน้าต่างอาคารแตก ไม่นานจะส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมที่ใหญ่กว่ามาก (Willson & Kelling, 1982 อ้างถึงใน นันทเดช สุทธิเดชานัย, 2558)

1.4 ทฤษฎีการเกิดเหยื่ออาชญากรรม (Theories of Victimization) ได้อธิบายไว้ว่า บุคคลจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมขึ้นอยู่กับแนวความคิดในการดำเนินชีวิต จากการดื่มสุรา การอาศัยอยู่ในแหล่งที่มีอาชญากรรมสูง เป็นต้น (Schafer, 1977)

1.5 ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relation Theory) โดยมีหลักการที่มุ่งเน้นเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชน ทำให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชน การรับรู้ของประชาชน จะทำให้เกิดความไว้วางใจ เกิดความเชื่อใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Senna & Siegel, 1999 อ้างถึงใน สุณีย์ กัลยาจิตร และคณะ, 2559)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก้องปิติ อ่อนมาก (2563) เรื่อง การปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม ได้กล่าวสรุปไว้ว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านงานในความรับผิดชอบ ด้านกฎหมายและระเบียบ ด้านความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานอื่น ด้านหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรม และด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน อีกทั้งจำนวนคดีต่าง ๆ ก็ยังไม่ได้ลดลงแต่กลับมีแนวโน้มสูงขึ้น 2) เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานระยะเวลาการปฏิบัติงานส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจแตกต่างกัน ส่วนในด้านอายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ ตำแหน่ง เงินเดือนและเงินเพิ่มพิเศษไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมของ

ข้าราชการตำรวจโดย การบริหารจัดการด้านกำลังพล ด้านวัสดุ อุปกรณ์ให้เหมาะสมเพียงพอกับการปฏิบัติงาน การฝึกอบรมด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานในหน้าที่และด้านกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ลดภารกิจที่นอกเหนือจากหน้าที่ปกติของตำรวจให้น้อยลง การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานอื่น ผู้บังคับบัญชาต้องลงมาดูแล และเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และรับฟังความคิดเห็น นำเทคโนโลยีมาช่วยในงาน ป้องกันอาชญากรรม

ปราโมทย์ จันทร (2558) เรื่อง แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในเขตพื้นที่สถานี ตำรวจนครบาลบางโพพวง ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ปัญหาในการก่ออาชญากรรมสาเหตุเกิดจากการชักชวนของเพื่อนในการกระทำความผิด และปัญหาครอบครัว การมีรายได้น้อย ปัญหาการว่างงาน สาเหตุการก่ออาชญากรรม เกิดจากสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย แออัด และความยากจน ขาดความระมัดระวังในการเดินทาง การป้องกันทรัพย์สิน การติดยาเสพติด แนวทางป้องกันแก้ไขในการก่ออาชญากรรม โดยจัดให้มีจุดตรวจสายตรวจ ตามจุดเสี่ยง และให้ความรู้กับชุมชน และเยาวชน ซึ่งจะได้ไม่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในอนาคต และการป้องกันทรัพย์สินไว้ในจุดเสี่ยงทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมได้ง่าย และไม่นำทรัพย์สินมีค่าติดตัวเมื่อต้องเดินทาง และการไม่นำทรัพย์สินของตนเอง ไปไว้ในจุดเสี่ยง และควรมีการตรวจตรา ติดกล้องวงจรปิด มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ช่วยกันตรวจตราและแจ้งข่าวเมื่อพบผู้ต้องสงสัยที่คาดว่าจะกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ภัทรวุฒิ อัครภัทร และวันทนี จันทรเอี่ยม (2558) เรื่อง การวิเคราะห์คุณภาพการปฏิบัติงานของ ตำรวจสายตรวจในการป้องกันอาชญากรรม ในพื้นที่รับผิดชอบของตำรวจภูธรภาค 5 ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การปฏิบัติงานของตำรวจสายตรวจในการป้องกันอาชญากรรมมีคุณภาพมาก โดยปัจจัยการบริหารจัดการ สถานีตำรวจ ปัจจัยสมรรถนะบุคคล และปัจจัยแรงกดดันภายนอกสถานีตำรวจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานสายตรวจ ซึ่งปัจจัยสมรรถนะบุคคลด้าน ความเข้าใจในงานสายตรวจและเข้าใจในพื้นที่รับผิดชอบมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานสายตรวจมากที่สุด ดังนั้นในการสร้างคุณภาพงานป้องกันอาชญากรรมของสถานีตำรวจ ผู้บริหารงานสายตรวจต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถของสายตรวจในด้านการมีความรู้ในข้อกฎหมายและระเบียบ เพิ่มความเชี่ยวชาญวิธีตำรวจในการปฏิบัติงาน และการกำหนดวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้สายตรวจมีความรอบรู้ลักษณะพื้นที่ ตลอดจนบริบทท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบ

สมโภช รมยสมิต (2556) เรื่อง ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจงานป้องกันปราบปรามสถานีตำรวจภูธรคลองด่าน จังหวัดสมุทรปราการ ได้กล่าวสรุปไว้ว่า 1) ด้านความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจงานป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจภูธรคลองด่าน จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านการป้องกันอาชญากรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การป้องกันอาชญากรรมถือได้ว่าเป็นงานหลักของตำรวจและมีความสำคัญอย่างยิ่งกว่างานสืบสวนสอบสวนเท่ากับการออกตรวจท้องที่อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องทำให้ประชาชนในชุมชนรู้สึกอุ่นใจและการสืบสวนหาข่าวข้อมูล พฤติการณ์เคลื่อนไหวของคนร้าย และอื่น ๆ ของข้าราชการตำรวจงานป้องกันและปราบปราม เป็นแนวทางในการป้องกันการเกิดอาชญากรรม การลาดตระเวนท้องที่ที่ได้รับการขนานนามว่า เป็นกระดุกสันหลังของงานตำรวจ งานป้องกันและปราบปรามเป็นแนวทางในการปราบปรามอาชญากรรมในการป้องกันอาชญากรรมนั้น

สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชน 3) ด้านการปราบปรามอาชญากรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้าราชการตำรวจงานป้องกันและปราบปรามมีหน้าที่กวาดล้างปราบปรามจับกุม และสถานบริการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย การประชาสัมพันธ์ของผลดำเนินการปราบปรามอาชญากรรมให้ประชาชนรับรู้ถือเป็นแนวทางหนึ่งในการปราบปรามอาชญากรรม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย และ ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ

ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญใช้การเลือกตัวอย่างแบบ เฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีประสบการณ์และบทบาทในการทำงานเกี่ยวกับ ด้านนโยบายในการปราบปรามอาชญากรรม ด้านสายตรวจ เฉพาะสถานีตำรวจนครบาล ราชบุรณะ รวมไปถึงประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลราชบุรณะ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

2.1 ศึกษาข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ศึกษา เช่น แนวคิด ทฤษฎีทาง อาชญาวิทยา สถิติอาชญากรรมของสถานีตำรวจนครบาลราชบุรณะ นโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ข้อมูลพื้นฐานของเขตราชบุรณะ สถิติอาชญากรรม 4 กลุ่ม ของสถานีตำรวจนครบาลราชบุรณะ งานป้องกันอาชญากรรมเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ บทความ วารสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informants) ที่มีประสบการณ์และบทบาทในการทำงานเกี่ยวกับ ด้านนโยบายในการ ปราบปราม อาชญากรรม ด้านสายตรวจ เฉพาะสถานีตำรวจนครบาลราชบุรณะ ไม่ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 8 ราย รวมไปถึงประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลราชบุรณะ จำนวน 5 ราย รวมจำนวนผู้ให้ ข้อมูลคนสำคัญทั้งสิ้น 13 ราย จนกระทั่งได้ข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ในเชิงเนื้อหาจากผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ มาทำการ วิเคราะห์ข้อมูลแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลและเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย (Results)

1. สถานการณ์อาชญากรรมและนโยบายในการปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่รับผิดชอบของ สถานีตำรวจนครบาลราชบุรณะ

พื้นที่เขตราชบุรณะอยู่ในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร มีลักษณะชุมชนที่เป็นชุมชนเก่า มีประชากร เดิมอาศัยอยู่หนาแน่น รวมไปถึงประชากรแฝงจำนวนมาก ได้แก่ แรงงานต่างชาติ คนต่างจังหวัดเข้ามาอยู่ อาศัยเพื่อประกอบอาชีพ จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดอาชญากรรมตามมา โดยสถานการณ์และลักษณะ อาชญากรรมในพื้นที่เขตราชบุรณะส่วนใหญ่จะเป็นอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน

เช่น การเมาสุราทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย เหตุุนักเรียนทะเลาะวิวาท แข่งรถจักรยานยนต์ รวมไปถึง อาชญากรรมประเภทยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งโดยหากจำแนกอาชญากรรมตามฐานความผิดคดีอาญา คดี 4 กลุ่ม แล้วนั้น ซึ่งทางสถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะมีการดำเนินการจัดการ เพื่อลดการอัตราการเกิด อาชญากรรมและการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม โดยจะมีตัวชี้วัดประจำปีจากข้อมูลสถิติย้อนหลังเป็น มาตรฐาน

2. นโยบายและยุทธวิธีที่นำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

การนำนโยบายและยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมาประยุกต์ใช้ในการป้องกันปราบปราม อาชญากรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่เขตราชบุรีบูรณะนั้น จะใช้วิธีการวิเคราะห์ปัญหาภายในพื้นที่ เขตราชบุรีบูรณะตามสภาพปัญหาที่เป็นจริง โดยการแก้ไขและป้องกันอาชญากรรมนั้นอย่างรวดเร็ว โดยใช้ ข้อมูลสถิติการเกิดอาชญากรรม พื้นที่เสี่ยงเกิดอาชญากรรม นาฬิกาอาชญากรรม จำนวนความหนาแน่นของ ประชากร แต่เมื่อมีจำนวนประชากรในพื้นที่เขตราชบุรีบูรณะเริ่มมีจำนวนมากขึ้นโอกาสในการเกิด อาชญากรรมก็จะเพิ่มขึ้นตามลำดับ

3. ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ สถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะ สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่

3.1 การมีภาระงานอื่นนอกเหนือจากภารกิจหลักที่เกินความจำเป็น เช่น งานเทศกาล งานคุ้มกัน ช่วยงานสาธารณะสุขในการตรวจวัดไข้ป้องกัน Covid-19 และนโยบายต่าง ๆ ที่สร้างภาระงานเกินความ จำเป็น เป็นต้น รวมไปถึงเรื่องที่ประชาชนร้องเรียนส่วนใหญ่ จะถูกส่งต่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเกือบทั้งหมด ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การขาดแคลนอุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และชำรุดไม่เหมาะสมแก่การใช้งาน เช่น เสื้อกันฝน วิทยุสื่อสาร ปืนฉีดไฟฟ้า น้ำมันเชื้อเพลิง อุปกรณ์สมัยใหม่ที่จะช่วยในการระงับเหตุ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ สำคัญให้การระงับเหตุอาชญากรรมได้อย่างทันท่วงที และเป็นการลดความเสี่ยง ความสูญเสียที่อาจเกิดจาก การกระทำเกินกว่าเหตุจากทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจและผู้กระทำความผิด

3.3 อัตรากำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพียงพอ และไม่ครอบคลุมกับขนาดพื้นที่ในการดูแลและ ปริมาณงาน โดยพื้นที่ในเขตความดูแลของสถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะ ทั้งเขตราชบุรีบูรณะ เขตบางปะกอก เขตบางมด และเขตทุ่งครุบางส่วน ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจไม่สามารถปฏิบัติได้ อย่างเต็มที่ ซึ่งหากเกิดเหตุอาชญากรรมจะส่งผลกระทบให้การระงับเหตุอาจไม่ทันท่วงที อาจทำให้ส่งผลต่อ ชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน เช่น แข่งรถจักรยานยนต์ เกิดปัญหาการตั้งด่านสกัดจับที่สามารถตั้งด่านได้เพียงบาง จุด เป็นต้น

3.4 กฎหมายที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับปฏิบัติงานจริง ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจกฎหมายและ กระบวนการดำเนินการ กฎหมายจำกัดอำนาจหน้าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่งผลให้การนำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติ

ตามหลักความเป็นจริงเป็นเรื่องยาก การใช้ดุลยพินิจ ซึ่งอาจขัดต่อหลักกฎหมายที่ต้องบังคับใช้อย่างเคร่งครัด ต้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และไม่เป็นการละเมิดสิทธิของประชาชน

3.5 การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชน โดยประชาชนมีความคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ทุกเรื่อง แต่ความเป็นจริงในทางปฏิบัติแล้ว บางกรณีก็ไม่ได้อยู่ภายใต้อำนาจขอบเขตของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ความไม่เข้าใจในเรื่องกฎหมายของประชาชน ส่งผลให้ขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และในบางครั้งประชาชนก็ขาดความเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

4. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ

การมีเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจออกตรวจตราตามพื้นที่เขตราษฎร์บูรณะ ส่งผลให้ความหวาดกลัวเหตุอาชญากรรมของประชาชนลดน้อยลง ประชาชนเกิดความรู้สึกมั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน มีความอุ่นใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน เมื่อมีการแจ้งเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจได้เดินทางมาถึงอย่างรวดเร็ว สามารถระงับเหตุได้อย่างทันท่วงที เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อชุมชนเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

โดยความคิดเห็นของประชาชนคิดว่าตำรวจสายตรวจควรจะต้องออกตรวจพื้นที่จุดเสี่ยงบ่อยมากขึ้น แต่ประชาชนก็ต้องดูแลทรัพย์สิน ระวังระวังของตนเองในการดำเนินชีวิตด้วยเช่นกัน เพื่อเป็นการไม่เปิดโอกาสให้ตนเองตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีความกล้าที่จะระงับเหตุด้วยความรวดเร็ว มีความชัดเจน และมีความเอาใจใส่เข้ากับประชาชนในพื้นที่หรือชุมชนได้ดี มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริตไม่ลำเอียง ไม่เล่นพรรคพวก ไม่ติดสินบน ต้องประชาสัมพันธ์การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ชุมชนรับรู้มากยิ่งขึ้น และปฏิบัติงานของตนให้เต็มประสิทธิภาพให้มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1. สถานการณ์อาชญากรรมและรูปแบบอาชญากรรมในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ

ในเขตพื้นที่ราษฎร์บูรณะภายใต้การดูแลรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะมีพื้นที่ติดต่อกับเขตกรุงเทพมหานคร และมีพื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่เกษตร สวนผลไม้แบบผสมโดยมีลักษณะเป็นชุมชนเก่าและชุมชนใหม่ผสมผสานกัน เป็นชุมชนที่มีความแออัด มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น เกิดจากการอพยพและการขยายตัวของประชากรต่างจังหวัดเข้ามาอยู่เพื่ออาศัยเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงในเขตพื้นที่ราษฎร์บูรณะ มีจำนวนซอยเปลี่ยว ประกอบกับมีสถานที่ลับสายตาผู้คนเป็นจำนวนมาก ซึ่งสถานที่เหล่านี้เป็นแหล่งที่สามารถเกิดอาชญากรรมกรรมได้สูง เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถเข้าไปตรวจตราได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้เกิดอาชญากรรมขึ้นในชุมชน โดยเหตุอาชญากรรมในเขตพื้นที่ราษฎร์บูรณะมักจะขึ้นในช่วงเวลาในสถานการณ์ปกติโดยเฉลี่ยอยู่ระหว่างเวลา 18.00 น. ถึง 02.00 น. ซึ่งรูปแบบเหตุอาชญากรรมที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจพบมากที่สุด คือ เหตุทะเลาะวิวาท และทำร้ายร่างกายจากการเมาสุรา

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) ซึ่งการแก้ปัญหาและป้องกันอาชญากรรม จะต้องเพิ่มการบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจตราอย่างเคร่งครัด การป้องกันระดับระวางตนเองเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และการตัดโอกาส การเพิ่มประสิทธิภาพในด้านเทคโนโลยีในการป้องกันให้มากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับทฤษฎีเหยื่ออาชญากรรม (Theories of Victimization)

2. นโยบายและยุทธวิธีที่นำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

การนำยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่เน้นการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและการบังคับใช้กฎหมาย สร้างการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2563) มาประยุกต์ใช้เป็นยุทธวิธีเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าจะสามารถนำมาใช้ได้ดี และมีความสอดคล้องกับนโยบายเป็นอย่างดี แต่เนื่องจากสภาพปัญหาและสถานการณ์อาชญากรรมในแต่ละพื้นที่ที่ย่อมมีปัญหาคือแตกต่างกัน ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลสถิติการเกิดอาชญากรรม นาฬิกาอาชญากรรม จำนวนความหนาแน่นของประชากร พื้นที่เสี่ยงเกิดอาชญากรรม เป็นต้น รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ แต่ในบางกรณีไม่สามารถนำนโยบายมาปรับใช้ได้แต่ต้องใช้ประสบการณ์ ดุลยพินิจ สัญชาตญาณของเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมด้วย และความเชื่อมั่นของประชาชนหรือชุมชนร่วมด้วย แต่ยังคงยึดหลักการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อลดอัตราการเกิดอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านยุทธวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ มีความแตกต่างจากสายงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายสืบสวนและสายสอบสวนอย่างชัดเจน โดยถือว่าเป็นหน่วยหลักที่เปรียบเสมือนเป็นด่านหน้าในการปะทะหรือพบเจอเหตุอาชญากรรม ปฏิบัติงานตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยเน้นการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งจะเป็นการปฏิบัติงานในเชิงรุก เช่น ปราบกฏาตามท้องที่สาธารณะ ชุมชน การออกตรวจตามพื้นที่จุดเสี่ยงต่าง ๆ โดยรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ ตั้งด่าน จุดตรวจ ติดตามข้อมูลอาชญากรรม และการทำงานเชิงมวลชนสัมพันธ์ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมโภช รมยสมิต (2556) เรื่อง ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจงานป้องกันปราบปรามสถานีตำรวจภูธรคลองด่าน จังหวัดสมุทรปราการ ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การป้องกันอาชญากรรมถือได้ว่าเป็นงานหลักของตำรวจ และมีความสำคัญอย่างยิ่งกว่างานสืบสวนสอบสวนเท่ากับการออกตรวจท้องที่อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนในชุมชนรู้สึกอุ่นใจในการป้องกันและปราบปรามการเกิดอาชญากรรม

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธฤดี อัครภัทร และวันทนี จันทรเอี่ยม (2558) เรื่อง การวิเคราะห์คุณภาพการปฏิบัติงานของตำรวจสายตรวจในการป้องกันอาชญากรรม ในพื้นที่รับผิดชอบของตำรวจภูธรภาค 5 ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การปฏิบัติงานของตำรวจสายตรวจในการป้องกันอาชญากรรมมีคุณภาพมาก ความเข้าใจในงานสายตรวจและเข้าใจในพื้นที่รับผิดชอบมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานสายตรวจมากที่สุด ผู้บริหารงานสายตรวจต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถของสายตรวจในด้านการมีความรู้ในข้อกฎหมาย

ระเบียบ เพิ่มความเชี่ยวชาญวิธีตำรวจในการปฏิบัติงาน และการกำหนดวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้สายตรวจมีความรอบรู้ลักษณะพื้นที่และบริบทท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบ

และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมตามทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relation Theory) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในเรื่องความสัมพันธ์และภาพลักษณ์ที่ดีของตำรวจในสายตาและความรู้สึกของประชาชนที่สามารถทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจได้อย่างสบายใจ ยังเป็นการสร้างความตระหนักผู้เฝ้าระวังตนเองเพื่อเป็นการป้องกันและลดการเกิดอาชญากรรม มุ่งเน้นผลประโยชน์ของประชาชนและเป็นประโยชน์ต่อการประสานงานต่อไปในอนาคต

3. ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ

ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีภาระงานอื่นนอกเหนือจากภารกิจหลักที่เกินความจำเป็น 2) การขาดแคลนอุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ 3) อัตรากำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพียงพอ 4) กฎหมายที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับปฏิบัติงานจริง และ 5) การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ก้องปิติ อ่อนมาก (2563) เรื่อง การปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม ได้กล่าวสรุปไว้ว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจนั้นจะต้องแก้ไขในหลายด้านไปพร้อม ๆ กัน เช่น ด้านกำลังพล ลดภารกิจที่นอกเหนือจากหน้าที่ปกติของตำรวจให้น้อยลง ด้านอุปกรณ์ให้เหมาะสมเพียงพอกับการปฏิบัติงาน นำเทคโนโลยีมาช่วยในงานป้องกันอาชญากรรม ด้านการฝึกอบรมพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานในหน้าที่และด้านกฎหมาย ด้านการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานอื่น และผู้บังคับบัญชาต้องลงมาดูแล เสริมสร้างขวัญกำลังใจ และรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้กลายเป็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในทุก ๆ สถานีตำรวจ จึงเห็นควรว่าหากได้มีการปรับปรุงในด้านเหล่านี้ให้หมดปัญหาอย่างเร่งด่วนแล้วก็จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดีมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ เนื่องจากเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดแรกที่จะเข้าไปเผชิญเหตุอาชญากรรม

4. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ

เจ้าหน้าที่ตำรวจมีส่วนสำคัญให้การป้องกันเหตุอาชญากรรมในชุมชนได้ สร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิต เอาใจใส่เข้ากับประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ปกป้องประชาชนทุกคนได้อย่างเท่าเทียม ยุติธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่สมกับเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ได้อย่างดี จึงแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความเชื่อมั่นและมีทัศนคติในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่ดี ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในด้านของความร่วมมือและความเข้าใจที่ดีจากประชาชน

อย่างไรก็ตามการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดก็ต่อเมื่อประชาชนในพื้นที่ช่วยกันเป็นหูเป็นตา สอดส่องดูแลชุมชน ระมัดระวังทรัพย์สิน ที่อยู่อาศัยของตนเอง และการใช้ชีวิตประจำวันอย่างไม่ประมาทร่วมด้วย เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันเริ่มเสื่อมถอยมากขึ้น ความไม่มีระเบียบของสภาพสังคมในปัจจุบัน จุดเสี่ยงต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ไม่อาจจะเข้าไปตรวจตราได้ตลอดเวลาส่งผลให้เป็นที่ตั้งจุดในการก่ออาชญากรรม ทำให้ประชาชนในพื้นที่เริ่มเกิดความหวาดระแวงอาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Crime Control Through Environmental Design) และสอดคล้องกับทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Windows Theory)

ฉะนั้นการป้องกันอาชญากรรมที่เกิดประสิทธิภาพสูงสุดจะต้องใช้ความร่วมมือจากประชาชนและชุมชนในพื้นที่ โดยการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมร่วมกันกับชุมชนสม่ำเสมอ และประชาสัมพันธ์ รับฟังความคิดเห็น ความต้องการของประชาชนสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ชัดเจน และรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม เพื่อลดอัตราการเกิดอาชญากรรม ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจมีโอกาสพบผู้กระทำความผิดมากขึ้น และยังเป็นการสร้างกลไกที่สำคัญสำหรับชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดและสร้างมาตรฐานในการประเมินการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น มีการสอบความรู้ประจำปี ประจำปีไตรมาส หรือทุก ๆ ครึ่งปี เพื่อสร้างมาตรฐานความรู้ให้ผู้ปฏิบัติให้รู้จักหน้าที่ ระเบียบวินัย ยุทธวิธี ให้มากยิ่งขึ้น

1.2 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ นำระบบและอุปกรณ์การทำงานของรถสายตรวจอัจฉริยะนำมาใช้กับรถสายตรวจในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นโครงนำร่องก่อนจะนำไปใช้ทั่วประเทศ เช่น เครื่องตรวจข้อมูลบัตรประชาชน ตรวจข้อมูลหมายจับ เป็นต้น

1.3 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เปิดใจ ยอมรับ และจัดทำสถิติอาชญากรรมตามความเป็นจริง เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบาย และยุทธวิธีในการป้องกันปราบปรามให้สอดคล้องกับสภาพสถานการณ์อาชญากรรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน

1.4 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดกำลังให้และเพิ่มอัตรากำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจให้มีความสมดุลกับพื้นที่ดูแลรับผิดชอบ อย่างเร่งด่วนและไม่ควรมอบหมายงานนอกเหนือจากความรับผิดชอบที่มีมากเกินไป เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำงานตามสายงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของตนได้อย่างเต็มที่

1.5 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมด้วยตนเอง ข้อกฎหมาย บทบาทอำนาจหน้าที่ รวมไปถึงขั้นตอนการดำเนินกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่

ตำรวจสู่ชุมชนให้ชัดเจนมากกว่าที่มีอยู่ เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และมีการให้ความร่วมมือที่มากขึ้น

1.6 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรจัดหาอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจอย่างเพียงพอ สามารถพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา และมีความทันสมัย เพื่อเข้าระงับเหตุหรือตรวจสอบได้อย่างรวดเร็ว เช่น เครื่องมือในการตรวจสอบหมายจับประจำตัวเจ้าหน้าที่สายตรวจ เป็นต้น ที่จะสามารถลดความเสี่ยงของเจ้าหน้าที่ และลดปัญหาที่อาจเกิดกรณีพิพาทกับประชาชน

1.8 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรเพิ่มงบประมาณเพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในส่วนของการปฏิบัติหน้าที่ โดยจะต้องไม่เป็นการสร้างภาระเพิ่มเติมให้กับค่าใช้จ่ายส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ควรปฏิบัติงานด้านสายตรวจในเชิงรุกให้เข้มข้นมากยิ่งขึ้น คือ การเข้าไปตรวจตราตามสถานที่จุดเสี่ยงที่พบอาชญากรรมบ่อยครั้งและเปลี่ยนสถานที่ เวลาในการเข้าตรวจตราไม่ให้อยู่ในรูปแบบกิจวัตรประจำวันให้มากยิ่งขึ้น

2.2 ผู้บังคับบัญชาควรเอาใจใส่สอบถามทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชา และควรมีโปรแกรมเข้าพบจิตแพทย์ จิตนักจิตวิทยา มาประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพจิตอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบสภาวะทางอารมณ์และจิตใจที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน

2.3 ควรสร้างความน่าเชื่อถือ โดยการปฏิบัติตนให้อยู่ภายใต้กฎหมายและดุลยพินิจ รวมไปถึงการระมัดระวังภาพลักษณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันอยู่ในยุคสังคมออนไลน์ ซึ่งอาจมีความเสี่ยงต่อการถูกร้องเรียนได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- ก้องปิติ อ่อนมาก .(2563). การปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม.วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5(3),418-430.
- คมชัดลึกออนไลน์. (2558). สายตรวจตมอ.:สายตรวจจากงานวิจัย.สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/scoop/203990>.
- นนทเดช สุทธิเดชาชัย. (2558). ทฤษฎีหน้าตาต่างแตก กับเหตุผลที่ทำให้บ้านคุณรก. สืบค้นจาก <https://propholic.com/prop-talk/ทฤษฎีหน้าตาต่างแตก>.
- ปราโมทย์ จันท. (2558). แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลบางโพธิ์พวง.(Published Doctoral dissertation). มหาวิทยาลัยรังสิต,ปทุมธานี.
- ภัทรวุฒิ อัครภัทร และวันทนี จันทรเอี่ยม. (2558). การวิเคราะห์คุณภาพการปฏิบัติงานของตำรวจสายตรวจ ในการป้องกันอาชญากรรม ในพื้นที่รับผิดชอบของตำรวจภูธรภาค 5. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. 8(2),168-183.

- สำนักงานกิจการยุติธรรม .(2561). รายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม ประจำปี 2561. สืบค้นจาก <http://www.oja.go.th/TH/whitepaper2018/>.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2563). ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580). สืบค้นจาก <http://www.royalthaipolice.go.th/downloads/strategy.pdf>.
- สถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ. (2563). ข้อมูลพื้นฐานเขตราษฎร์บูรณะและสถิติอาชญากรรม. สืบค้นจาก <http://ratburana.thaipolicedb.com/>.
- สุณีย์ กัลยะจิตร และคณะ. (2559). รายงานการวิจัยโครงการประเมินผลการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559.มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- สมโภช รมยสมิต.(2556). ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจงานป้องกันปราบปรามสถานีตำรวจภูธรคลองด่าน จังหวัดสมุทรปราการ. สืบค้นจาก <http://www.thongsook.ac.th/main/admin/uploads/FacultyOfGrad/567-file-researchstd11.pdf>.
- Cullen, F., Eck, J., & Lowenkamp, C. (2002). Environmental Corrections: A new paradigm for effective supervision. *Federal Probation*, 66(2), 28–37.
- Jeffery, R. C. (1977). *Crime Prevention through Environmental Design*. Second Edition. Beverly Hills, CA: Sage.
- Schafer, S. (1977). *Victimology: The Victim and His Criminal*. Reston Virginia: Reston Publishing Co.

ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติด:

กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี

ณัฐกิตติ์ จารัตน์¹ และจอมเดช ตริเมฆ²

วันได้รับบทความ: 30 มิถุนายน 2564 วันแก้ไข: 10 กรกฎาคม 2564 วันยอมรับเผยแพร่: 15 กรกฎาคม 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวโน้มสถานการณ์คดียาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติดสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี และ 3) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติดสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้บังคับบัญชา 4 คน และ 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับปฏิบัติการ จำนวน 3 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญทั้งสิ้น 7 คน ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และนโยบายการปราบปรามยาเสพติดที่นำไปสู่การปฏิบัติยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติด โดยสามารถแบ่งเป็น 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถในการปราบปรามยาเสพติดไม่เพียงพอ 2) นโยบายและคำสั่งที่ไม่ชัดเจน 3) ไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชน 4) การบังคับใช้กฎหมายและบทลงโทษยังไม่เหมาะสม และ 5) ขาดกำลังพลและงบประมาณสนับสนุน ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และจะนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ปัญหาและอุปสรรค เจ้าหน้าที่ตำรวจ การปฏิบัติงาน คดียาเสพติด

¹ คณะอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต (ผู้ประพันธ์บทความ)

² วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต

Problems and Obstacles of Police Officers in Drug-Related Criminal Cases: A Case Study of Mueang Chanthaburi Police Station

Nathakit Jarat¹ & Jomdet Trimek²

Received Date: June 30, 2021 Revised Date: July 10, 2021 Accepted Date: July 15, 2021

Abstract

This study aims to 1) explore the trends of drug-related criminal cases under the jurisdiction of Mueang Chanthaburi Police Station, 2) examine the problems and obstacles in drug-related police operations that police officers have encountered at Mueang Chanthaburi Police Station, and 3) propose the solutions to the problems and obstacles in drug-related police operations. A qualitative research method was employed to collect data, including in-depth interviews with a total of seven key informants. To illustrate, the key informants were categorised into two groups, consisting of 1) four senior police officers at the executive level and 2) three front-line police officers at the operational level. The research findings found that the rates of drug-related crime in Chanthaburi tended to increase while the implementation of drug policy was relatively ineffective. Consequently, there were many problems and obstacles that police officers encountered in their operations, which could be classified into five dimensions as follows: 1) a lack of knowledge and skills in drug-related crime prevention and suppression, 2) ambiguities in policies and orders, 3) a lack of community support, 4) inappropriate law enforcement and punishment, and 5) a lack of human and financial resources. Therefore, if these problems and obstacles were addressed, police operations for drug-related criminal cases at Mueang Chanthaburi Police Station would be more effective and would lead to a sustainable solution to drug problems in the jurisdiction.

Keywords: Problems and Obstacles, Police Officers, Operations, Drug-Related Criminal Cases

¹ Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University (Corresponding author)

² College of Social Innovation, Rangsit University

บทนำ (Introduction)

ปัญหาอาชญากรรมที่ปรากฏในสังคมไทย มีจำนวนคดีและจำนวนผู้กระทำความผิดที่ได้รับการลงโทษมากที่สุด คือ คดียาเสพติด ซึ่งปัญหายาเสพติดนั้นเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักของการกระทำความผิดหลายประเภททั้งทางตรงและทางอ้อม โดยอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากผลของการใช้ยาเสพติดโดยตรง ได้แก่ การฆาตกรรม การทำร้ายร่างกาย การข่มขืนกระทำชำเรา การจับประชาชนผู้บริสุทธิ์เป็นตัวประกัน เป็นต้น นั้นล้วนแล้วแต่เกิดจากอาการข้างเคียงจากการใช้ยาเสพติด และอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากผลของการใช้ยาเสพติดโดยทางอ้อม คือ ความต้องการทรัพย์สินมีค่า หรือความต้องการเงิน เพื่อการซื้อหาเสพติด เช่น ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ปล้นทรัพย์ร้านสะดวกซื้อ เป็นต้น ซึ่งทำให้สามารถอธิบายได้ว่ายาเสพติด มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดอาชญากรรม ทั้งก่อนและหลังเสพยาเสพติด โดยผู้ที่มีการข้องเกี่ยวกับยาเสพติดมักจะสามารถกระทำความผิดจนกลายเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนในการดำเนินชีวิต

ปัญหายาเสพติดกลายเป็นปัญหาระดับชาติจนไปถึงระดับโลก สำหรับปัญหายาเสพติดในประเทศไทยนั้นเกิดจากปัญหาที่มีการสะสมมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่สถาบันที่เล็กที่สุดของสังคม คือ สถาบันครอบครัว ถึงแม้ว่าจะมีนโยบายและมาตรการในการป้องกันปราบปรามยาเสพติด ที่ได้มีการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติ แต่ก็ยังไม่สามารถจัดการหรือแก้ปัญหายาเสพติดได้อย่างเด็ดขาดและยั่งยืน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัญหายาเสพติดอยู่คู่กับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมาทุกยุคทุกสมัย โดยโทษของยาเสพติดไม่ได้กระทบเพียงแค่ผู้ค้าหรือเสพยาเสพติดเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นวงกว้าง

สาเหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากวงจรของยาเสพติด สามารถอธิบายได้ในหลากหลายมิติ ตั้งแต่ระดับประเทศ คือการเป็นภัยคุกคามบ่อนทำลายคนในสังคม กระทบต่อบุคคล คือ การทำลายสุขภาพร่างกายและจิตใจ รวมไปถึงการละเมิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย สิทธิ และทรัพย์สินของบุคคลอื่น กระทบต่อสถาบันครอบครัว คือเกิดการกระทำความผิดต่าง ๆ ปัญหาเยาวชนที่ถูกชักจูงได้ง่าย เมื่อหลงผิดก็จะทำให้เสียประวัติเสียโอกาสต่าง ๆ ในอนาคต เกิดปัญหาภายในครอบครัว และผลกระทบที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ คือการสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพต่อสังคมในอนาคต รวมไปถึงเกิดภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นต่อระบบกระบวนการยุติธรรมที่มีเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล ในการดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีจำนวนผู้ต้องขังมากที่สุดในปัจจุบัน

แม้ว่าที่มาของปัญหายาเสพติดจะเกิดขึ้นในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งประกอบด้วย ประเทศเมียนมา ประเทศไทย และประเทศลาว ในฐานะเป็นพื้นที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสพติด แต่จังหวัดจันทบุรีก็เป็นอีกจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยที่มีพื้นที่จังหวัดติดกับประเทศกัมพูชา ซึ่งประเทศกัมพูชาเป็นเส้นทางของการลักลอบขนยาเสพติดผ่านไปยังประเทศเวียดนามและส่งออกมายังประเทศที่สาม รวมไปถึงประเทศไทยที่สามารถลักลอบนำยาเสพติดผ่านเส้นทางธรรมชาติเข้ามายังประเทศไทยได้ จากสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีที่เป็นปัญหาแพร่ระบาดหลัก คือ ยาบ้า ไอซ์ กัญชา เฮโรอีน และคีตามีน ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบการใช้ยาควบคุมและยาอันตรายในทางที่ผิดในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยประชากรที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งในมิติของการเสพและกระทำความผิด โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 40 ยังอยู่ในกลุ่ม

อายุ 15-19 ปี และร้อยละ 70 ของผู้เข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชีพรับจ้าง แรงงาน และเกษตรกร มีสัดส่วนผู้เข้ารับการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น (กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

จากสถานการณ์ยาเสพติดในภาพรวมของแผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี พ.ศ.2561-2565 (ฉบับทบทวนปี พ.ศ.2564) จากข้อมูลสัดส่วนคดียาเสพติดต่อจำนวนประชากร ตั้งแต่ปีพ.ศ.2559-2561 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า จังหวัดจันทบุรีมีอัตราคดียาเสพติดเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยอาจส่งผลกระทบต่อหรือความเสี่ยงต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และความปลอดภัยที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนภายในจังหวัดจันทบุรีมากขึ้น เมื่อมีการเพิ่มขึ้นของคดียาเสพติด ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลสัดส่วนคดียาเสพติดต่อประชากรจังหวัดจันทบุรี

รายการ	พ.ศ.2559	พ.ศ.2560	พ.ศ.2561
คดียาเสพติด	1,807	2,052	2,584
จำนวนประชากร	531,050	533,173	536,052
สัดส่วนคดียาเสพติดต่อประชากร	0.34	0.38	0.48

ที่มา: สำนักงานจังหวัดจันทบุรี, 2564

ตารางที่ 2 สถิติคดีอาญาความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย (ยาเสพติด) 5 ปีย้อนหลัง

	พ.ศ.2559	พ.ศ.2560	พ.ศ.2561	พ.ศ.2562	พ.ศ.2563
ผลิต	1	1	0	6	4
นำเข้า	0	0	0	0	0
ส่งออก	0	0	0	0	0
จำหน่าย	32	39	23	16	7
ครอบครองเพื่อจำหน่าย	131	184	207	206	198
ครอบครอง	65	102	134	107	160
เสพยาเสพติด	77	213	330	520	490
อื่น ๆ	0	1	2	0	1
รวม	306	540	696	855	860

ที่มา: สถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี, 2564

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าสถิติความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย (ยาเสพติด) 5 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี.ศ. 2560 -2563 ของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรีนั้น ได้จำแนกลักษณะพฤติการณ์กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้ง ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย ครอบครอง และเสพยาเสพติด ซึ่งจากพบว่ามีสถิติการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นตามลำดับ

และศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดจันทบุรี (ศอ.ปส.จ.จันทบุรี) ได้เปิดเผยข้อมูลว่า สถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีที่ผ่านมา ยังคงมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะกระจายไปตามพื้นที่ของชุมชน หมู่บ้าน พื้นที่ที่ปรากฏข้อมูลการจับกุมดำเนินคดีและตรวจยึดของกลางยาเสพติดที่ต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ อำเภอแก่งหางแมว อำเภอสอยดาว และ อำเภอเมืองจันทบุรี ยาเสพติดที่พบการแพร่ระบาดในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ยังคงปรากฏในกลุ่มยาบ้า ยาไอซ์ และกัญชา เป็นหลัก พื้นที่ปรากฏการณ์แพร่ระบาดในระดับที่ต้องเฝ้าระวัง คือ ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี ตำบลท่าช้าง ตำบลเกาะขวาง อำเภอเมืองจันทบุรี ตำบลวังใหม่ อำเภอนายายอาม ตำบลสะตอน อำเภอสอยดาว ตำบลเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน ตำบลคลองขุด ตำบลรำพัน และ อำเภอท่าใหม่ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ปรากฏลักษณะแหล่งมั่วสุม แหล่งพักยาเสพติดรวมทั้งมีกลุ่มผู้จำหน่ายรายย่อยในพื้นที่ สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดโดยรวม อยู่ในระดับที่ต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดจันทบุรี, 2562)

ดังนั้น พื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี คือ อำเภอเมืองจันทบุรี ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี เป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดที่ต้องเฝ้าระวัง อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ศูนย์กลางของจังหวัดที่เป็นแหล่งขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สถานที่สำคัญทางราชการ สถานที่สำคัญต่าง ๆ โรงเรียน ศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น จากปัญหาสถานการณ์ยาเสพติดข้างต้น ส่งผลให้เกิดปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติดเป็นไปด้วยความยากลำบาก และอาจส่งกระทบต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การนโยบายนในการปราบปรามปัญหาเสพติดที่นำไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนกระบวนการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด จึงกลายเป็นสาเหตุสำคัญที่ผู้ศึกษามีความประสงค์ที่จะศึกษาแนวโน้มสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ซึ่งนำไปสู่ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติด : กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติดสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรีให้เกิดการพัฒนาและเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาแนวโน้มสถานการณ์คดียาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติดสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติดสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี

การทบทวนวรรณกรรม (Reviews of Literature)

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) โดย โรเบิร์ต เมอร์ตัน (Merton, 1938, 1957 อ้างถึงใน พรชัย ชันดีและคณะ, 2558) วัฒนธรรมของสังคมเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายหรือความต้องการ (Culture Goals) ของคนในสังคมที่ควรจะมีให้ได้ซึ่งจุดมุ่งหมายนั้นมีความแตกต่างกันออกไปตามวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ นอกจากนี้วัฒนธรรมของสังคมยังเป็นตัวกำหนดหรือเป็นบรรทัดฐานหรือวิธีการที่ได้รับการยอมรับ ในการนำไปสู่จุดมุ่งหมายทางสังคม ซึ่งประชาชนถูกคาดหวังว่าจะปฏิบัติตาม มาจากค่านิยมของวัฒนธรรม โดยความกดดันทางสังคมจะสามารถเกิดขึ้นกับทุกคนในสังคมได้ แต่มักจะเกิดกับบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำหรือชนชั้นล่างสุดของสังคม บุคคลประเภทนี้ไม่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายได้ เนื่องจากถูกจำกัดด้วยโครงสร้างทางสังคม และอีมีล เดอร์คเคิร์ม (Durkheim, 1951 อ้างถึงใน พรชัย ชันดีและคณะ, 2558) พฤติกรรมอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ปกติของสังคม เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการที่ไม่มีขอบเขตและไร้ขีดจำกัด ซึ่งสภาวะปกติสังคมจะมีกฎหมายหรือระเบียบเป็นกลไกควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคม ซึ่งหากสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กฎระเบียบที่มีอยู่ก็จะไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุมความต้องการของบุคคลได้อีกต่อไป เป็นเหตุในสังคมเกิดสภาพไร้บรรทัดฐาน

1.2 ทฤษฎีการเลือกกระทำความผิด (Rational Choice Theory) โดย แกรี่ เบคเกอร์ (Becker, 1976 อ้างถึงใน จอมเดช ตรีเมฆ, 2561) บุคคลปกติจะเป็นผู้มีอิสระในการเลือกที่จะกระทำการ หรืองดเว้นการกระทำอันใดที่เป็นสิ่งผิดกฎหมายได้ด้วยการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล โดยแนวทางในการที่จะเลือกกระทำ หรือเลือกที่จะมีพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับความคุ้มค่าจากการกระทำนั้นของแต่ละบุคคล อันหมายถึงความพึงพอใจหรือประโยชน์สูงสุดจากการกระทำนั้น โดยความพึงพอใจไม่ได้จำกัดอยู่ในรูปแบบทรัพย์สินเท่านั้น ยังรวมกับผลประโยชน์หรือความพึงพอใจด้านจิตใจด้วย บุคคลได้คิดคำนวณถึงผลที่จะตามมาภายหลังล่วงหน้าก่อนที่จะตัดสินใจในประกอบอาชญากรรม ด้านการประกอบอาชญากรรมนั้นมนุษย์จะไตร่ตรองถึงความเป็นไปได้ที่จะถูกจับกุม

1.3 ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relation Theory) มีต้นกำเนิดมาจากความพยายามของตำรวจที่จะเข้าถึงชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หน่วยตำรวจชุมชนสัมพันธ์หน่วยป้องกันอาชญากรรมหน่วยทีมตำรวจสายตรวจปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิรูปทางการตำรวจของประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 30 (ปี พ.ศ. 2473-2482) ภายใต้การนำของ August Vollmer หัวหน้าตำรวจแห่งเมืองโอ๊คแลนด์ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ซึ่งได้วางรากฐานของการตำรวจยุคใหม่ จนได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งการตำรวจยุคใหม่หลักนิยม โดยหลัก 10 ประการของการตำรวจชุมชน โรเบิร์ต โทจันดอนวิคซ์ แห่งศูนย์การตำรวจชุมชนแห่งชาติ มหาวิทยาลัยมิชิแกนสเตท ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้วางหลักการของตำรวจชุมชนไว้ 10 ประการ ไว้ดังนี้

1. ปรัชญาและยุทธศาสตร์ขององค์กร (Philosophy and Organizational Strategy)
2. การให้อำนาจกับชุมชน (Commitment Empowerment)
3. การกระจายอำนาจสู่ชุมชนและถึงประชาชน

4. การแก้ไขปัญหาเชิงรุกทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
5. จรรยาบรรณ นิติธรรม ความรับผิดชอบ และความไว้วางใจ (Ethics, Legality, Responsibility, and Trust)
6. ขยายขอบเขตอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของตำรวจให้กว้างขวางขึ้น (Expanding the Police Mandate)
7. ให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายพิเศษ (Helping Those with Special Needs)
8. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแรงสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน (Grass-Roots Creativity and Support)
9. การเปลี่ยนแปลงภายในหน่วยงานตำรวจ (Internal Change)
10. การวางรากฐานเพื่ออนาคต (Building for the Future) (สุพิศาล ภักดีนฤนาถ, 2556; สถานีตำรวจภูธรดอนสัก, 2564)

1.4 ทฤษฎีการติดยาเสพติด การแสดงออกของพฤติกรรมมนุษย์ที่เกี่ยวกับสารเสพติดนั้น มีความเป็นมาจากหลากหลายสาเหตุร่วมกัน (Multi Cause) อันประกอบไปด้วยปัจจัยหลักๆ ปัจจัย ดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคล (Individual Factor) โดยลักษณะอุปนิสัยของคนไทยที่เสี่ยงต่อพฤติกรรมเกี่ยวกับสารเสพติด เช่น รักสนุก อุปนิสัยทำอะไรตามใจตนเอง ความชอบเสี่ยง แสวงหาโชคกลางในระยะสั้น เป็นต้น

2) ปัจจัยทางสังคม (Social Factor) โดยปัจจัยหลักพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ ครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความรักความอบอุ่นในครอบครัว และปัญหาครอบครัวที่แตกแยก เป็นต้น กลายเป็นสาเหตุที่สามารถนำไปสู่ปัญหาเสพติด

3) ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม (Circumstantial Factor) การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่ได้กลายมาเป็นทั้งปัจจัยและเงื่อนไข ให้เกิดผลต่อปัญหาเสพติดทั้งในด้านการผลิต การค้า และการแพร่ระบาดของยาเสพติด (สุจิต ลั่นซ้าย, 2544)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วนิดา รัตนสุมาวงศ์, รัตมี กัลยาณศิริ และพิชัย แสงชาญชัย (2561) ทฤษฎีของพฤติกรรมเสพติด และข้อถกเถียงที่มีในปัจจุบัน ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ทฤษฎีชีวจิตสังคม (Bio-psycho-social Model, BPS) ทฤษฎีนี้สามารถอธิบายพฤติกรรมเสพติดได้อย่างครอบคลุม ในหลายระดับความรุนแรงและช่วยให้ผู้บำบัดต้องประเมินผู้เสพติดได้อย่างครบถ้วนและรอบด้าน ทฤษฎีความเจ็บป่วยทางสมอง (Brain-disease Model of Addiction, BDMA) ทฤษฎีนี้มีส่วนช่วยให้เข้าใจ ปัจจัยชีวภาพที่เกี่ยวข้องในแง่การเป็นเหตุและผลของพฤติกรรมเสพติดได้ดี ทฤษฎีนี้ช่วยสนับสนุนแนวคิดโรคสมองติดยา (Addictive Brain)

พสกพร สุขุมมะสวัสดิ์ และธนวัฒน์ พิมลจินดา (2563) การนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติในจังหวัดชลบุรี ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงานมีลักษณะไม่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่จริง งบประมาณมีการจัดสรรให้ไม่เพียงพอ และการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติไม่มีการบูรณาการร่วมกันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รัฐบาลและผู้กำหนด

นโยบายควรจัดสรรงบประมาณตามนโยบายฯ กำหนดและระบุเอาไว้โดยเฉพาะให้ชัดเจนเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามสภาพพื้นที่จริง

ภัทร เหล่ามีผล (2558) ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดปทุมธานี ได้กล่าวสรุปไว้ว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ ขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์ มีการสั่งงานที่ล่าช้าลงมาตามลำดับขั้นการบังคับบัญชา มีปัญหาในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน การดำเนินงานยังไม่เกิดการบูรณาการโดยแท้จริง รวมทั้งงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีจำนวนจำกัดและล่าช้า ส่งผลต่อการปราบปรามยาเสพติดมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายไม่จริงจัง โทษในการลักลอบนำยาเสพติดเข้าประเทศยังไม่รุนแรงทำให้มีผู้กระทำความผิดซ้ำ อำนาจทางกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถตรวจค้นได้ไม่เต็มที่ เป็นต้น

รณกฤต จิตต์ธรรม (2563) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชน ปู เียน ยาคำ ยังอยู่ แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ได้กล่าวสรุปไว้ว่า 1) ส่งเสริมและทำความเข้าใจให้ประชาชนที่อาศัยในชุมชนเห็นความสำคัญของปัญหายาเสพติดและตระหนักว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาของส่วนรวมทุกคนต้องช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาจะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีมากขึ้น 2) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ 3) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองดูแล สังเกตพฤติกรรมของบุตรหลานไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นการป้องกันยาเสพติดโดยครอบครัวซึ่งเป็นด่านแรกที่สำคัญที่สุด 4) สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนให้มีทัศนคติที่ห่างไกลยาเสพติด 5) สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มากขึ้น

วรารคณา จันทรงค์ และปาจริย์ ผลประเสริฐ (2561) แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษาในจังหวัด ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ควรเริ่มจากที่ตัวเด็กเป็นลำดับแรกโดยจะต้องสร้างความเชื่อมั่นในความสามารถตนเองในเด็กและเยาวชนเพื่อให้ไม่ทดลองเสพสิ่งเสพติด มีทักษะในการปฏิเสธเพื่อนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ส่วนแนวทางด้านชุมชน คือ จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน เพื่อให้เข้าใจบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสามารถสนับสนุนเด็กและเยาวชนไม่ให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และแนวทางด้านครอบครัวควรสร้างความเข้าใจให้แก่คนในครอบครัวถึงวิธีการปฏิบัติหากพบว่าสมาชิกในครอบครัวติดยาเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีคุณสมบัติเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรีที่มีประสบการณ์การทำงานในสายงานไม่ต่ำกว่า 3-5 ปี แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้บังคับบัญชา 4 คน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับปฏิบัติการ จำนวน 3 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญทั้งสิ้น 7 คน

2. การเก็บข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) แบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและนำไปสู่การตอบคำถามวัตถุประสงค์ในการศึกษา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญมาวิเคราะห์จากเนื้อหา (Content Analysis) โดยแยกแยะประเด็นข้อมูลในลักษณะการเขียนแบบพรรณนา (Descriptive Research)

ผลการวิจัย (Results)

1. แนวโน้มสถานการณ์คดียาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี

ในภาพรวมของแนวโน้มสถานการณ์คดียาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จากการลักลอบขนยาเสพติดจากประเทศกัมพูชาโดยแรงงานที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยตามแนวเขตชายแดนส่งผลให้ยากต่อการสกัดกั้นยาเสพติด และจะมีแนวโน้มรุนแรงอย่างต่อเนื่องขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากมีปัจจัยหลายด้าน เช่น การเติบโตทางสภาพเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจสังคม สถาบันครอบครัวที่เกิดปัญหาไม่สามารถเอาใจใส่บุตรหลานได้อย่างเต็มที่ ความเครียดสะสมจากปัญหาต่าง ๆ ยาเสพติดหาซื้อได้ง่ายและมีราคาถูก เป็นต้น ที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดวงจรยาเสพติดที่ยังคงมีและแพร่หลายอยู่ในสังคมมาโดยตลอด

โดยกลุ่มที่เป็นเป้าหมายของยาเสพติด คือ เยาวชน เนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยเฉพาะช่องทางอินเทอร์เน็ต สามารถทำให้เยาวชนเข้าถึงการซื้อ-ขายยาเสพติด ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น มีราคาถูก ผ่านทาง Social Media เช่น Line Facebook เป็นต้น ทำให้หาซื้อง่าย ขายได้กำไร มีความต้องการจากตลาดสูง จึงเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด และผู้ค้ามีวิธีในการหลบเลี่ยงจากการถูกจับกุมของเจ้าหน้าที่ได้ตลอด รวมไปถึงความยากต่อการสืบหาต้นตอผู้จำหน่ายรายใหญ่ที่แท้จริงเนื่องจากมีตัวแทนในการค้าขายที่เป็นรายย่อย

2. แผนการป้องกันปราบปรามยาเสพติดที่นำไปสู่การปฏิบัติของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี

ยังไม่เกิดประสิทธิภาพมากนัก เนื่องจากต้องมีการปรับปรุงแผนการป้องกันปราบปรามให้เข้ากับสถานการณ์อาชญากรรมในพื้นที่จริง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ประกอบกับปัจจัยที่นำไปสู่การปฏิบัติที่เกิดข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ต้องได้รับการแก้ไข เช่น ด้านกำลังพลเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้านนโยบายจากผู้บังคับบัญชา การมีจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน การประสานงานระหว่างภาคส่วน การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด บทบัญญัติทางกฎหมายที่เด็ดขาด เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้กลายเป็นส่วนสำคัญที่บั่นทอนให้แผนการป้องกันปราบปรามยาเสพติดที่นำไปสู่การปฏิบัติไม่เกิดประสิทธิภาพ

3. ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติดของสถานีดำรวจภูธรเมืองจันทบุรี

ซึ่งพบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติดตามประเด็น ดังต่อไปนี้

3.1 เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในการปราบปรามยาเสพติดไม่เพียงพอ

การปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดนั้นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นงานเชิงรุก จะต้องใช้ทักษะความรู้ความสามารถ เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นงานที่มีความเสี่ยงสูง ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ไม่คาดฝันต่าง ๆ ต้องใช้ประสบการณ์ ดุลยพินิจ มีไหวพริบปฏิภาณ มีความละเอียดรอบคอบ ต้องวางแผนเป็นอย่างดีในการปฏิบัติงาน ต้องมีความใส่ใจและความตั้งใจที่เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดความผิดพลาดจนนำไปสู่ความสูญเสีย จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานควรต้องมีความรู้ทักษะเป็นอย่างดี เช่น ยุทธวิธีการจับกุม การสังเกต การตรวจค้น การติดตามดูแลพฤติการณ์การกระทำความผิด ทักษะการเจรจา ข้อกฎหมาย เป็นต้น

3.2 นโยบายและคำสั่งที่ไม่ชัดเจน

ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น จะได้รับมอบหมายการนโยบายและคำสั่งจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยจะต้องปฏิบัติตามนโยบายและคำสั่งโดยเคร่งครัด ซึ่งแต่ละนโยบายและคำสั่งที่ออกมา นั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์การอาชญากรรม ณ ขณะนั้น โดยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ที่มีการส่งต่อมาเป็นลำดับ จนมาถึงผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งในบางครั้งนโยบายและคำสั่งระเบียบปฏิบัติไม่มีความชัดเจน บางครั้งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน มีคำสั่งออกมาหลายคำสั่ง หรือเป็นคำสั่งออกมาล่าช้า เกินกว่าที่จะปฏิบัติงานได้ ส่งผลทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสับสน เกิดความลังเลในการปฏิบัติ ไม่เข้าใจในคำสั่ง และไม่สามารถดำเนินการตามคำสั่งนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากชุมชน

การดำเนินการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติดนั้นจะต้องใช้แหล่งข่าว พร้อมกับความร่วมมือจากชุมชนเป็นหลัก จึงมีผลต่องานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นอย่างมาก หากเจ้าหน้าที่ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนที่เป็นแหล่งข้อมูลหลักของการแพร่ระบาดของยาเสพติด ก็จะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างล่าช้า มีความยากลำบาก ซึ่งอาจส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงต้นตอผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ได้

การขาดความร่วมมือจากคนในชุมชนหรือจากชุมชนเองนั้นอาจมีปัจจัยอื่นร่วมด้วย คือ การไม่ไว้วางใจในเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบางส่วนแสวงหาประโยชน์ หรือมีส่วนเกี่ยวกับการกระทำความผิด ทำให้ประชาชนไม่ศรัทธาต่อทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เกิดความเกรงกลัวว่าจะไม่ได้ความเป็นธรรม ส่งผลให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเท่าที่ควร

3.4 การบังคับใช้กฎหมายและบทลงโทษยังไม่เหมาะสม

ปัญหาในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายยังคงเป็นสาระสำคัญ โดยเฉพาะผู้บังคับใช้กฎหมาย นั่นคือเจ้าหน้าที่ตำรวจ หากมีการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปด้วยความถูกต้องเคร่งครัด รวมไปถึงบทลงโทษทางกฎหมายที่ต้องปฏิรูปให้เข้ากับสถานการณ์อาชญากรรมให้เกิดความเด็ดขาดหลายจำ ไม่คุ้มค่ากับการถูกดำเนินคดีแล้ว จะสามารถทำให้ผู้กระทำความผิดที่ก่อเหตุอาชญากรรมอาจมีแนวโน้มที่ลดลง

ปัญหาเกิดช่องว่างทางกฎหมาย และบทลงโทษทางกฎหมายที่ยังไม่เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบัน ทำให้ผู้กระทำความผิดมีช่องทางในการทำให้ตนรอดพ้นจากการลงโทษทางกฎหมายตั้งแต่ชั้นจับกุม ชั้นอัยการ จนไปถึงศาลแล้ว ก็จะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดสามารถหลุดพ้นจากคดียาเสพติดได้

อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งฝ่ายสืบสวนและสอบสวนนั้นยังประสบปัญหาในเรื่องของเขตอำนาจสอบสวนหรือเขตพื้นที่รับผิดชอบยังไม่ครอบคลุมทั่วประเทศ ส่งผลให้ไม่สามารถสืบสวนสอบสวนในคดียาเสพติดไปยังผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ได้อย่างทั่วถึง

3.5 ขาดกำลังพลและงบประมาณสนับสนุน

ด้านกำลังพลและงบประมาณนั้นกลายเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ เพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการปฏิบัติงานในคดียาเสพติดนั้น จะมีฝ่ายสืบสวนเป็นแม่ข่ายหลักในการสืบหาข้อมูลของผู้กระทำความผิด ส่วนงานป้องกันปราบปรามเป็นงานป้องกันผู้ที่จะมาก่อเหตุ และใช้การแสดงตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นหลัก ในบางกรณีที่จะต้องเผชิญเหตุกับผู้กระทำความผิดที่มีความเสี่ยงสูง ผู้ที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่มีไม่เพียงพอ ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์ ทักษะความรู้อย่างมาก ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในงานป้องกันปราบปรามที่มีอยู่นั้นเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอายุน้อย ประกอบกับในการหาข่าว เฝ้าติดตามพฤติกรรมผู้กระทำความผิด เพื่อสืบหาตัวผู้กระทำความผิด บางครั้งต้องใช้ระยะเวลานานในการเฝ้าติดตาม ผู้ปฏิบัติงานต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเองโดยไม่มีงบประมาณสนับสนุน ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานเกิดความลำบากและล่าช้า และอาจนำไปสู่การมีส่วนร่วมกับผู้กระทำความผิดได้

4. แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี

แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนนั้น ควรต้องมีการบูรณาการหลายฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับปัญหายาเสพติดให้มากยิ่งขึ้น ต้องมีการเพิ่มมาตรการเชิงรุกในการเข้าตรวจค้นจับกุมพื้นที่เสี่ยงในการแพร่ระบาดของยาเสพติด สร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับคนในชุมชน เพื่อช่วยกันสอดส่องดูแล เป็นหูเป็นตาในการแจ้งเบาะแสยาเสพติด ขยายผลจับกุมให้ถึงผู้ค้ารายใหญ่ เพื่อตัดวงจรการค้ายาเสพติด ควรกวาดค้น ปราบปราม จับกุม หมั่นออกตรวจตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ล่อแหลมหรือจุดเสี่ยงให้มากขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ประสานหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ได้ผลในการปฏิบัติ ร่วมมือกับสถานศึกษาในการป้องกันปราบปรามยาเสพติด การประชาสัมพันธ์ถึงโทษของยาเสพติดอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้แข็งแรงเข้มแข็ง เอาใจใส่ดูแลบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการเพิ่มโทษทางกฎหมายมาตรการทางกฎหมาย ควรมีการรับโทษที่สูงขึ้นกับผู้ค้าและผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้หนักมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด เพิ่มกำลังพลในการปฏิบัติหน้าที่ และจัดอบรมเพิ่มความรู้ทักษะเฉพาะในการปฏิบัติหน้าที่ในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1. แนวโน้มสถานการณ์คดียาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี

ปัญหาสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้นมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นและยังคงทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสาเหตุของการใช้ยาเสพติดนั้นมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการติดยาเสพติด อ้างถึงใน สุกิต ลั่นซ้าย (2544) การติดยาเสพติดมีปัจจัยหลากหลายสาเหตุที่สามารถนำไปสู่ปัญหาเสพติดได้ง่าย ได้แก่ ด้านปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแรงขับเคลื่อนกลไกภายในจิตใจและส่งผลออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ หากสัญชาตญาณความเป็นมนุษย์นั้นไม่มีศีลธรรม ความถูกต้อง ความดี มายับยั้งแล้วก็จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนและนำไปสู่การก่ออาชญากรรมได้ ซึ่งการค้ายาเสพติดเริ่มขึ้นจากความต้องการของตลาดคนใช้ยาเสพติดที่มีมากขึ้น จากการหาซื้อง่าย ราคาถูก การใช้ยาเสพติดเป็นเรื่องของการสร้างความสุข สร้างความพึงพอใจ และเพื่อตอบสนองความต้องการให้กับตนเองโดยทางลัด ด้านปัจจัยทางสังคม ปัญหาครอบครัวขาดความอบอุ่น อาจเกิดขึ้นจากการเลี้ยงดูที่เกิดจากการเข้มงวดมากเกินไปหรือไม่ใส่ใจดูแลบุตรหลาน รวมไปถึงค่านิยม พฤติกรรมตามสังคมในการเสพยาเสพติดจากเพื่อนในกลุ่ม ต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน และด้านปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ก่อให้เกิดปัญหาเสพติด เช่น โอกาสและความสามารถในการหายาเสพติด การสื่อสารที่ไร้ขีดจำกัด ทำให้สามารถหายาเสพติดได้ทุกที่ทุกเวลา เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา รัตนสุมาวงศ์, รัศมี กัลยาณศิริ และพิชัย แสงชาญชัย (2561) มองว่าพฤติกรรมเสพติดเป็นความอ่อนแอทางจิตวิญญาณหรือศีลธรรมที่บกพร่องเป็นสิ่งที่ผู้เสพเลือกเอง ทฤษฎีชีวิตจิตสังคม ปัจจัยทางจิตใจ ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลผู้นั้นเข้าสู่กระบวนการเสพติด และทฤษฎีความเจ็บป่วยทางสมอง เมื่อเกิดพฤติกรรมเสพติดแล้ว บุคคลนั้นมีความยากลำบากที่จะเลิกพฤติกรรมเสพยาเนื่องจากกระบวนการเสพติดได้ส่งผลกระทบต่อสมอง การตัดสินใจ ความจำ และการมองเห็น และสอดคล้องกับทฤษฎีความกดดันทางสังคม เนื่องด้วยสภาพทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid -19 ส่งผลให้จึงทำให้เกิดความเครียดสะสม ซึ่งความกดดันทางสังคมต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถผลักดันให้เกิดพฤติกรรมอาชญากรรมได้ง่าย โดยการเป็นผู้ค้าเสพยาเสพติด เนื่องจากได้กำไรได้เงินครั้งละมาก ๆ หรือเป็นผู้เสพยาเสพติด เนื่องจากเกิดความสุข และมีความสอดคล้องกับทฤษฎีคิดก่อนกระทำความผิด สำหรับผู้ค้ายาเสพติดนั้น ความคุ้มค่าของการค้ายาเสพติดนั้นมีจำนวนเงินหมุนเวียนมหาศาล ได้เงินคราวละมาก ๆ การจับกุมในบางครั้งก็ไม่อาจจะสาวถึงต้นตอผู้ค้ารายใหญ่ได้มากนัก จึงทำให้การเลือกที่จะค้ายาเสพติด มากกว่าการเลือกทำงานสุจริตที่มีรายได้น้อยกว่า

2. แผนการป้องกันปราบปรามยาเสพติดที่นำไปสู่การปฏิบัติของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี

ปัญหาเสพติดกลายเป็นปัญหาที่สำคัญที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ โดยแผนการป้องกันปราบปรามยาเสพติดนั้นมีระบุไว้ในวาระแห่งชาติ ที่ต้องเร่งมือในการป้องกันปราบปรามอย่างจริงจังและเร่งด่วน ซึ่งได้ระบุไว้ในแผนต่าง ๆ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) แผนการปฏิรูปประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2562 - 2565 และแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2563 - 2565 เป็นต้น เพื่อเป็นยุทธศาสตร์และเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ คือ การลดปัญหายาเสพติดในสังคม และเป็นสังคมที่ปลอดจากยาเสพติด โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ในการนำนโยบายมาประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติการ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเขตพื้นที่

รับผิดชอบ แต่การนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติในสถานการณ์จริงนั้น ยังไม่เกิดประสิทธิภาพมากนัก ยังคงมีข้อจำกัดหลายด้านที่บั่นทอนให้การขับเคลื่อนจากนโยบายมาสู่การปฏิบัติไม่เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติดส่วนใหญ่ต่างมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานนั้นไม่สามารถประยุกต์ใช้ในพื้นที่จริงได้ทั้งหมด เนื่องจากต้องปรับปรุงแผนให้ทันต่อสถานการณ์รูปแบบอาชญากรรมในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พสภพร สุขุมะสวัสดิ์ และธนวัฒน์ พิมลจินดา (2563) การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงานมีลักษณะไม่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่จริง งบประมาณมีการจัดสรรให้ไม่เพียงพอ และการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่สามารถบูรณาการร่วมกันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3. ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี

จะเห็นได้ว่าปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรีทั้ง 5 ด้าน ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทระ เหล่ามีผล (2558) การที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ เนื่องจากไม่มีผู้อยากมาปฏิบัติงาน เพราะเป็นงานที่เสี่ยงอันตราย และยังขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์ในการปราบปรามยาเสพติดไม่เพียงพอต่อการใช้งาน การนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติ มีการสั่งงานที่ล่าช้าลงมาตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน รวมทั้งงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีจำนวนจำกัดและจัดสรรล่าช้า มาตรการในการบังคับใช้กฎหมายไม่จริงจัง โทษในการลักลอบนำยาเสพติดเข้าประเทศยังไม่รุนแรงทำให้มีผู้กระทำความผิดซ้ำ อำนาจทางกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถตรวจค้นได้ไม่เต็มที่ กำลังพลในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เพียงพอเครื่องมือ และสภาพร่างกายของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่พร้อม ซึ่งหากได้รับการแก้ไขและสนับสนุนจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติด

4. แนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี

ควรต้องมีอาศัยความร่วมมือในหลายภาคส่วน ซึ่งจะสามารถทำให้แนวโน้มการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรีลดลงได้อย่างยั่งยืนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว เสริมสร้างครอบครัวให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ป้องกันไม่ให้บุตรหลานยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดโดยการเอาใจใส่บุตรหลานของตนเองให้มากขึ้น ในส่วนของสถาบันการศึกษา ควรต้องประชาสัมพันธ์ สอดส่องดูแล นักเรียนและนักศึกษา สร้างความเข้าใจในโทษของยาเสพติดภายใต้บทลงโทษของกฎหมายที่มีความรุนแรงและมีผลกระทบระยะยาวต่อชีวิตในอนาคต

ภาครัฐควรต้องออกนโยบายให้เกิดความชัดเจน เหมาะกับสภาพสถานการณ์อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ผู้ปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเข้าใจ เพิ่มอัตรากำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เพียงพอในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดียาเสพติด เพิ่มมาตรการเชิงรุกในการเข้า ตรวจค้น จับกุม ตรวจเยี่ยมชุมชน พบปะชุมชนและครอบครัวในพื้นที่เสี่ยงในการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง เด็ดขาด จริงจัง และเคร่งครัด

ควรต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับคนในชุมชนอย่างจริงจัง เพื่อให้คนภายในชุมชนควรจะช่วยกันสอดส่องดูแล เป็นหูเป็นตา แจ้งเบาะแสให้กับเจ้าหน้าที่ มีการเข้าตรวจตราเชิงรุก เพื่อเป็นการตัดวงจรยาเสพติด และขยายผลจับกุมทั้งผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด เพื่อให้ชุมชนปลอดภัยจากยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปราม

ด้านบทบัญญัติทางกฎหมาย ควรต้องมีการปรับปรุงบทลงโทษให้เกิดความเด็ดขาด รุนแรง โดยควรจะต้องแสดงให้เห็นถึงตัวอย่างการลงโทษที่เป็นรูปธรรมจริงไม่ใช่เพียงเพื่อข่มขู่ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบและไม่หวนไปกระทำผิดซ้ำอีก

ด้านการประสานงานภายใน ควรต้องมีการบูรณาการร่วมกันของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการประสานงานข้อมูลภายในให้เกิดความเชื่อมโยงและมีส่วนร่วมกันได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้ให้อำนาจไว้อย่างเคร่งครัด จึงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของรณกฤต จิตต์ธรรม (2563) 1) ส่งเสริมและทำความเข้าใจให้ประชาชนที่อาศัยในชุมชนเห็นความสำคัญของปัญหายาเสพติดต้องช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาจะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีมากขึ้น 2) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ 3) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองดูแล สังเกตพฤติกรรมของบุตรหลานไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด 4) สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนให้มีทัศนคติที่ห่างไกลยาเสพติด 5) สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดให้มากขึ้น และมีความสอดคล้องกับ วรางคณา จันทรัง และ ปาจริย์ ผลประเสริฐ (2561) การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน เพื่อให้เข้าใจบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสามารถสนับสนุนเด็กและเยาวชนไม่ให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เสนอให้รัฐบาล กำหนดนโยบายโดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นยาเสพติด โดยเฉพาะตามแนวพื้นที่ชายแดน รวมไปถึงการปรับปรุงด้านบทลงโทษตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้มีโทษที่รุนแรง เด็ดขาด และให้สอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมในปัจจุบัน

1.2 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรต้องให้ความสำคัญในการออกนโยบาย ข้อคำสั่งต่าง ๆ ในการปราบปรามยาเสพติดที่สอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีความชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถนำไปใช้ในพื้นที่รับผิดชอบได้อย่างรวดเร็ว

1.3 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและสนับสนุนงบประมาณในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดให้กับสถานีตำรวจทั่วประเทศให้เพียงพอ และจัดอบรมหลักสูตรเฉพาะเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติด

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานต้องมีความใส่ใจ ตั้งใจ และมีจิตวิญญาณในสายงานและสายอาชีพของตนเอง ไม่พึงกระทำหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทั้งปวง

2.2 ควรจัดฝึกอบรมเพิ่มความรู้ ทักษะ ยุทธวิธี และการเตรียมร่างกาย เพื่อเตรียมพร้อมปฏิบัติงานในการปราบปรามยาเสพติดให้เข้มข้นอย่างสม่ำเสมอ

2.3 ควรมีแลกเปลี่ยนประสบการณ์เด่น (Best Practice) ระหว่างสถานีตำรวจ ในเรื่องทักษะ ยุทธวิธีใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาเสพติดของแต่ละพื้นที่รับผิดชอบที่มีความสถานการณ์ยาเสพติดที่ใกล้เคียงกัน

2.4 ควรสร้างความร่วมมือ สร้างความไว้วางใจ สร้างความเชื่อมั่น โดยการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยการตรวจเยี่ยมชุมชน พบปะคนในชุมชนหรือผู้นำชุมชน รับฟังปัญหาภายในชุมชน โดยเฉพาะปัญหาด้านยาเสพติด เพื่อทำให้คนชุมชนเป็นส่วนหนึ่งกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *ประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบบริการ และสนับสนุนการบำบัดรักษาฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย/ผู้เสพยาเสพติด จังหวัดจันทบุรี*. สืบค้นจาก http://region6.cbo.moph.go.th/r6/innovation_detail.php?id=192.
- จอมเดช ตรีเมฆ. (2561). *Criminology*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พรชัย ขันดี และคณะ. (2558). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.
- พสกพร สุขุมมะสวัสดิ์ และธนวัฒน์ พิมลจินดา. (2563). การนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติในจังหวัดชลบุรี. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*. 9(2), 105-124.
- ภัทร เหล่ามีผล. (2558). *ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดปทุมธานี*. สารนิพนธ์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ธนกฤต จิตต์ธรรม. (2563). การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ปู่เย็น ย่ำคำ ยังอยู่ แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์. มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพมหานคร.
- วนิดา รัตนสุขาวงศ์, รัศมี กัลยาณศิริ และพิชัย แสงชาญชัย. (2561). ทฤษฎีของพฤติกรรมเสพติด และข้อถกเถียงที่มีในปัจจุบัน. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*. 63(3), 295-306.
- วรางคณา จันทรงค์ และปาจริย์ ผลประเสริฐ. (2561). แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษา ในจังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข*. 4(1), 65-74.

สถานีตำรวจภูธรดอนสัก. (2564). *ตำรวจชุมชนกับงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์*. สืบค้นจาก

<http://www.donsak.suratthani.police.go.th/Na12.htm>.

สถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี. (2564). *รายงานสถิติอาชญากรรมสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี*.

[เอกสารอัดสำเนา].

สำนักงานจังหวัดจันทบุรี. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรีพ.ศ.2561-2565 (ฉบับทบทวนปี พ.ศ. 2564)*.

สำนักงานจังหวัดจันทบุรี.

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดจันทบุรี. (2562). *สถานการณ์ยาเสพติดในจังหวัดจันทบุรี*. สืบค้นจาก

https://pr.prd.go.th/chanthaburi/ewt_news.php?nid=5005&filename=index.

สุคิด ลั่นซ้าย. (2544). พฤติกรรมกับยาเสพติดในปัจจุบัน. *วารสาร ป.ป.ส.* 17(1), 56-5.

สุพิศาล ภักดีนฤนาถ. (2556). *แนวทางการปฏิบัติงานตามหลักการและทฤษฎีตำรวจสมัยใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 2).

นนทบุรี : กรีนแอปเปิ้ล กราฟฟิคปริ้นติ้ง.

Becker, G. (1976). *The Economic Approach to Human Behavior*. The University of Chicago Press: Chicago.

Durkheim, E. (1951). *Suicide*. (1897) Translated by John A. Spaulding and George Simpson, New York: The Free Press.

Merton, R. K. (1938). Social structure and anomie. *American Sociological Review*, 3 (October), 672-682.

Merton, R. K. (1957). *Social Theory and Social structure*. Glencoe, Ill: The Free Press.

ปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย

เข็มจิรา บัณฐุนิพิท¹ อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์² และนวัทร ณรงค์ศักดิ์³

วันได้รับบทความ: 1 กรกฎาคม 2564 วันแก้ไข: 22 กรกฎาคม 2564 วันยอมรับเผยแพร่: 29 กรกฎาคม 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ “ปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย” ครั้งนี้มีเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุของผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของมาตรการในการดำเนินงานในการจัดการเกี่ยวกับผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย และเพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย ผลการศึกษาวิจัย พบว่าสาเหตุของผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทยนั้น เกิดจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของกัมพูชาเป็นแรงจูงใจให้แรงงานชาวกัมพูชาเลือกที่จะอพยพหลบหนีเข้าเมือง เพื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทย ปัญหาอุปสรรคการดำเนินการจัดการเกี่ยวกับผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย ภาพรวมของสภาพปัญหามาจากการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาของหน่วยงานต่างที่แตกต่างกัน มีแนวทางการดำเนินงานและระเบียบข้อบังคับที่ต่างกัน ทำให้ในบางขั้นตอน ก็ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มงวด การทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ปัญหา การปลอมแปลงเอกสาร ฐานข้อมูลในระบบเทคโนโลยีที่ยังไม่มีประสิทธิภาพพอ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย การดำเนินการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา นโยบายภาครัฐควรปรับข้อกำหนดทางกฎหมายให้อื้ออำนวยความสะดวก ในการเดินทางเข้ามาประกอบอาชีพขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีการบันทึกอัตลักษณ์ มีการบันทึกประวัติ ดำเนินการแบบเบ็ดเสร็จ การบูรณาการ และการทำงานร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆมากขึ้นระหว่าง 2 ประเทศ จึงจะช่วยแก้ปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย

คำสำคัญ: แรงงานชาวกัมพูชา แรงงานต่างด้าว ลักลอบหลบหนีเข้าเมือง

¹ คณะอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² คณะอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

³ คณะอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

The Problem of Cambodian Migrants Smuggling into Thailand

Keamjira Bunthoonipit¹, Aranee Vivatthanaporn² & Nawapat Narongsak³

Received Date: July 1, 2021 Revised Date: July 22, 2021 Accepted Date: July 29, 2021

Abstract

The study of Problem of Cambodian immigrants smuggling into Thailand is a qualitative research by using the data collection method such as documentary research, focus group and in-depth interview. The research aims to study the condition of the problem, the factors of Cambodian immigrants smuggling into Thailand, the problems and obstacles in operational measures to deal with smuggled Cambodian migrants and guidelines for solving the problem of Cambodian immigrants smuggling in Thailand. The results showed that the factors of Cambodian migrants smuggling into Thailand is due to the socio-economic condition of Cambodia. This is a monetary for Cambodian workers to migrate and stay in Thailand for illegal working. Barrier to dealing with Cambodian migrants smuggling is the management of Cambodian migrant workers, along the Thai-Cambodian border of various agencies. There are different practices and procedures. Moreover, barriers are weak law enforcement, corruption of government officials and document forgery problem, the database in the technology system is not effective enough. The recommendations the research include focusing on Management of migrant workers along the Thai-Cambodian border, adjustment of obtained legal requirements, such as a legally registered occupation and cooperation with other boarder agencies between two countries. Therefore, it will solve the problem of Cambodian immigrants smuggling into Thailand.

Keywords: Cambodian workers, Migrant workers, Smugglers

¹ Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University (Corresponding author)

² Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University

³ Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University

บทนำ (Introduction)

ปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย เป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนาน เนื่องจากประเทศไทยมีแนวชายแดนติดกับประเทศกัมพูชา ประมาณ 725 กิโลเมตร ส่วนจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดติดแนวชายแดนเป็นระยะทาง ประมาณ 377 กิโลเมตร ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพบว่า มีผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มจำนวนมากขึ้น ปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งคือ ปัญหาแรงงานต่างด้าว โดยมีผลสืบเนื่องมาจากปัญหาความยากจนและปัญหาต่างๆไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทย การขนส่งลำเลียง การลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาในราชอาณาจักรไทย รวมทั้งการเข้ามาแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าในประเทศไทย การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของชาวกัมพูชา แรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาที่เข้ามาอย่างถูกกฎหมาย กลายเป็นแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย ปัญหาดังกล่าว ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อในเชิงพาณิชย์ เศรษฐกิจ ความเชื่อมั่นทางด้านการลงทุนของประเทศ จากการถูกเพ่งเล็งและคว่ำบาตรจากประเทศคู่ค้า แต่ยังรวมถึงปัญหาทางด้านสาธารณสุขสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้กลายเป็นผลกระทบทางด้านความมั่นคงของประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น ปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย เป็นที่นิยมในกลุ่มชาวกัมพูชา ทำให้เกิดกระบวนการล่อลวง หลอกลวงลำเลียง ขนชาวต่างด้าวกัมพูชาเข้ามาในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมาย นำไปสู่การกระทำผิด รวมถึงอาชญากรรมรูปแบบอื่น เช่น การลักขโมย การชิงทรัพย์ สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ การลักลอบขนสินค้าหนีภาษี การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การล่อลวงเพื่อค้าประเวณี การจ้างแรงงานอย่างผิดกฎหมาย การใช้แรงงานเด็ก อาชญากรรมข้ามชาติ และองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นปัญหาสำคัญในภูมิภาค

ในปัจจุบัน ประเทศไทยและกัมพูชาได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ทำให้เกิดการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ การโยกย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศ ทำได้มากขึ้น มีการเคลื่อนย้ายการลงทุน การอพยพของแรงงานข้ามชาติมากขึ้น ประกอบกับพรมแดนระหว่างประเทศที่ติดต่อกัน ทำให้ง่ายต่อการลักลอบหลบหนีเข้ามาตามแนวชายแดนหรือพรมแดนธรรมชาติ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และสาเหตุของผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของมาตรการในการดำเนินงาน ในการจัดการเกี่ยวกับผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม (Reviews of Literature)

1.แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอพยพย้ายถิ่น การอพยพย้ายถิ่นฐานข้ามประเทศ (International Migration) การเคลื่อนย้ายของประชากรจากพรมแดนที่ตนเป็นพลเมืองไปยังอีกพรมแดนหนึ่งเพื่อกระทำการกิจกรรมใดๆในการดำรงชีพ โดยสาเหตุการอพยพเกิดจาก 2 ประเภท คือการอพยพที่มีสาเหตุ

จากภัยธรรมชาติ (Natural Disaster) การอพยพที่มีสาเหตุจากภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (Manmade Disaster) (สุรางค์ จันทวานิช, 2543) ในทุกประเทศเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในสังคม การอพยพที่มีสาเหตุต่างกัน ลักษณะการอพยพก็แตกต่างกัน เช่น อพยพหนีความแห้งแล้ง หนีภัยธรรมชาติ อพยพไปทำงาน อพยพเพื่อการศึกษา เป็นต้น การอพยพมีทั้งแบบถาวรและแบบชั่วคราว หรืออพยพข้ามประเทศและอพยพในประเทศ อพยพโดยสมัครใจและไม่สมัครใจ การอพยพมีทั้งแบบถาวรและแบบชั่วคราว หรืออพยพข้ามประเทศและอพยพในประเทศ อพยพโดยสมัครใจและไม่สมัครใจ (อินยาพร พันธอารีย์, 2539) โดยมีทฤษฎีที่อธิบายการอพยพเข้ามาทำงานของชาวกัมพูชา ได้แก่ ทฤษฎีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยผลักดัน (Push Factor) เช่น ภาวะเศรษฐกิจในประเทศกัมพูชาที่เติบโตช้า และปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) จากประเทศที่แรงงานเคลื่อนย้ายเข้า เช่น การขาดแคลนแรงงาน อัตราค่าแรง ที่สูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ความนิยมใช้แรงงานต่างด้าว เป็นต้น

2. การอพยพย้ายถิ่นและทฤษฎีอาชญาวิทยา มีอยู่หลายทฤษฎีที่สนับสนุนแนวคิดที่ว่า เมื่อมีการอพยพย้ายถิ่นฐาน ทำให้ประชากรในพื้นที่มีจำนวนมากขึ้น จึงมีการตั้งสมมติฐานถึงสัมพันธ์ระหว่างการอพยพย้ายถิ่นและการก่ออาชญากรรม โดยการอพยพย้ายถิ่นเป็นสาเหตุ ที่ทำให้ตัวเลขการประกอบอาชญากรรมสูงขึ้น อพยพถิ่นฐานมีแนวโน้มที่จะประกอบอาชญากรรมสูงเพราะเป็นผลมาจากปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศปลายทาง (Martinez & Lee, 2000) ได้แก่ ทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิด (Rational Choice Theory) ที่ว่า ธรรมชาติของมนุษย์จะเลือกที่จะมีพฤติกรรมแบบใด โดยการคำนวณจากสิ่งที่สนองต่อความพอใจของบุคคล ทฤษฎีการไร้ระเบียบทางสังคม (Social Disorganization Theory) มีสาระสำคัญว่า บริเวณที่มีความ ไม่เป็นระเบียบสูง (Disorganized areas) มีความยากจน มีวัฒนธรรมหลากหลายชนชาติ และมีการเคลื่อนไหวสลับเปลี่ยนของผู้อยู่อาศัยสูง ทำให้ผู้อยู่อาศัยไม่มีพันธะผูกพันและสร้างจิตสำนึกร่วมกัน และมีแนวโน้มจะประกอบอาชญากรรมสูง (Shaw & McKay, 1942) ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) วางหลักไว้ว่า เมื่อบุคคลเผชิญกับความยากลำบากในการบรรลุเป้าหมายทางสังคมโดยถูกกฎหมาย บุคคลเหล่านั้น จะใช้ทางที่ไม่ถูกกฎหมายในการบรรลุเป้าหมาย รวมไปถึงการประกอบอาชญากรรม (Merton, 1938) และทฤษฎีวัฒนธรรมรอง (Subculture of Violence Theory) มีสาระสำคัญว่า คนบางกลุ่มประกอบอาชญากรรมและใช้ความรุนแรง เพื่อหาทางออกให้กับปัญหา และเพื่อปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ จนพฤติกรรมดังกล่าวกลายเป็นพฤติกรรมที่ปกติและคาดหมายได้ (Wolfgang & Ferracuti, 1967) ทฤษฎีความขัดแย้งทางวัฒนธรรม (Culture Conflict Theory) มองว่าความขัดแย้งทางวัฒนธรรม เป็นเหตุให้ผู้อพยพประกอบอาชญากรรม เพราะกฎหมายอาญานั้นถูกร่างขึ้น เพื่อปกป้องคุณค่าและผลประโยชน์ของกลุ่มที่มีอำนาจเท่านั้น ความประพฤติของผู้อพยพ จึงถูกมองว่าเป็นความประพฤติเบี่ยงเบน หรือเป็นอาชญากรรม (Sellin, 1938, p.82) ผู้คนอพยพย้ายถิ่นล้วนแต่ต้องเผชิญอุปสรรคทั้งในด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจในการปรับตัวเข้ากับความเป็นอยู่ในประเทศปลายทาง โดยอุปสรรคเหล่านี้คือสาเหตุให้ผู้อพยพประกอบอาชญากรรม

3. กฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการหลบหนีเข้าเมือง ได้แก่ (1) การศึกษาพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่กำหนดมาตรการเข้าเข้า-ออกประเทศ (2) พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 และพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 รวมถึงฉบับที่ 2 ปี 2561 ที่กำหนดการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว (3) บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา การจัดการว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างแรงงาน ที่แสดงอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขั้นตอนในการขออนุญาตให้ชาวกัมพูชาทำงานอย่างถูกกฎหมาย (4) แนวทางปฏิบัติต่อผู้หลบหนีเข้าเมือง เช่น มาตรการการเพิกถอน ในการเพิกถอนสิทธิในการพำนักรหากพบพฤติการณ์ที่ไม่เหมาะสม มาตรการกักตัว ก่อนการส่งกลับ มาตรการการส่งกลับประเทศต้นทาง และมาตรการพิเศษ เช่น บัญชีข้อมูลคนต่างด้าว บัญชีดำ (Black list) และการคัดกรองผู้โดยสารล่วงหน้า การจัดทำบัญชีรายชื่อกลุ่มบุคคลหรือบุคคลตามสถานะที่เป็นความปลอดภัยมั่นคงของรัฐ เป็นการให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้เพิ่มความเข้มงวดในการติดตามหรืออาศัยอำนาจตามกฎหมาย ที่มีระงับ ยับยั้งการเข้ามาหรือออกไป

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พศิน เนื่องชมพู่ (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว มีข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลควรมีมาตรการระยะยาว เช่น ควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจน มีการปรับปรุงกฎหมายรวมทั้งระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับการปฏิบัติได้จริงของเจ้าหน้าที่ ลดขั้นตอนการปฏิบัติที่ซับซ้อน เพื่อให้เกิดความสะดวกและกระชับมากขึ้น เน้นนโยบายเชิงรุกในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยการศึกษางานวิจัยดังกล่าวทำให้ได้แนวคิดในการกำหนดมาตรการเชิงนโยบายเพื่อป้องกันและปราบปรามการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานชาวกัมพูชา

ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การจัดการแรงงานข้ามชาติเข้าเมืองผิดกฎหมาย 3 สัญชาติของไทย: การสำรวจทางกฎหมาย นโยบาย และทางเลือก” โดยมีประเด็นหลักในการศึกษา คือ สำรวจและสังเคราะห์ข้อกฎหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์ ที่ใช้ในการจัดการแรงงานข้ามชาติลักลอบเข้าเมือง 3 สัญชาติ (เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา) การสังเคราะห์ผลกระทบอันเป็นสาเหตุแห่งความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนมาตรการในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติลักลอบเข้าเมือง จากประเทศเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ให้ได้ผลอย่างยั่งยืน และเสนอแนะมาตรการทางเลือกด้านกฎหมายการใช้แรงงานต่างชาติดังกล่าวโดยผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ได้เสนอมาตรการทางเลือกด้านกฎหมาย และนโยบายการใช้แรงงานต่างชาติดังกล่าว คือ ประเทศไทยควรลดการจ้างแรงงานต่างชาติดังกล่าวไว้ฝีมือทดแทนด้วยเทคโนโลยี เน้นการใช้แรงงานกึ่งฝีมือและแรงงานฝีมือแทน ใช้ระบบภาษีในการใช้แรงงานต่างชาติ กำหนดมาตรฐานการใช้แรงงานต่างชาติให้เป็นมาตรฐานสากล การศึกษาวิจัยดังกล่าว ทำให้ข้อสรุปและแนวทางการแก้ไขกฎหมาย รวมทั้งแนวทางด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของชาวกัมพูชา

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ (2556) ได้นำเสนอบทความเรื่องการบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน กรณีศึกษา พื้นที่บริเวณชายแดนภาคตะวันออก

(ชายแดนไทยและกัมพูชา) โดยศึกษาการปัญหาของบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา สถานการณ์ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บริเวณชายแดนภาคตะวันออก ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา แนวทางบริหารจัดการชายแดนต่อการรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน”เพื่อศึกษาการกำหนดทิศทางการเมือง ระดับนโยบายภาครัฐบาล (Political Direction) การสร้างกรอบยุทธศาสตร์ (Strategic Direction) และการวางแผนในระดับยุทธการ (Operational Level) และศึกษาการปฏิบัติการในระดับยุทธวิธี (Tactical Level) การศึกษางานวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่ของชายแดนไทย-กัมพูชา

ธนกฤต แทนบุญ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การกำหนดความผิด และโทษ ที่เหมาะสม : ศึกษากรณีคนต่างด้าวเข้ามาและพำนักในราชอาณาจักร ผ่าฝืน พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยศึกษาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพ พ.ร.บ.คนเข้าเมืองจากการศึกษากฎหมายคนเข้าเมือง ของต่างประเทศ โดยพบว่าแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง จำเป็นต้องมีการกำหนดความผิดเพิ่มเติมและแก้ไขให้เหมาะสม โดยการกำหนดความผิดและโทษ กรณีคนต่างด้าวเข้าเมือง และพำนักโดยไม่เปิดเผยข้อมูลโรคติดต่อร้ายแรง การฝ่าฝืนคำสั่ง Black List การฝ่าฝืนเงื่อนไข การพำนักโดยหลอกลวงโดยต้องพิจารณาจากสัดส่วนการลงโทษที่เหมาะสม การศึกษางานวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง มาตราการของประเทศต่างๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับประเทศไทย

กานต์มณี ไวยครุฑ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาระงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมือง ผิดกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ ด้านจังหวัดสระแก้ว”โดยศึกษา เพื่อศึกษาวิธีการป้องกันปัญหาระงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาเข้าเมือง ผิดกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐและการแก้ไขปัญหาระงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาเข้าเมือง ผิดกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ ด้านจังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการลักลอบของแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาสามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก แรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชามีใบอนุญาตที่ถูกกฎหมายแล้วทิ้งเอกสารในภายหลัง รูปแบบที่สอง คือ การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย แม้เจ้าหน้าที่รัฐจะมีวิธีการในการป้องกันรูปแบบต่าง ๆ เช่น การกำหนดจุดผ่านแดนถาวร การตั้งด่านตรวจการลาดตระเวนและการใช้เทคโนโลยีช่วยในการป้องกันการเข้ามาของแรงงานชาวกัมพูชา แล้วก็ตาม การลักลอบก็ยังคงเกิดขึ้น ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบ จึงควรค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การนำแรงงานผิดกฎหมายเข้าสู่ระบบการเพิ่มโทษสำหรับผู้ประกอบการ เป็นต้น

ระเบียบวิธีการวิจัย (Research Methods)

จากการศึกษาวิจัย “ปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อมุ่งศึกษาวิเคราะห์ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยกำหนดระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

3.1 ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการบูรณาการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา โดยการสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลที่ตรวจคนเข้าเมืองไทย-กัมพูชา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งสิ้น 10 ท่าน ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 2 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ราชอาณาจักรไทย จำนวน 1 ท่าน โดยมีประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี
2. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนสอบสวนปราบปราม สังกัดตรวจคนเข้าเมืองจันทบุรี 2 ท่าน โดยมีประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี
3. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนสอบสวนปราบปราม สังกัดตรวจคนเข้าเมืองตราด 2 ท่าน โดยมีประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี
4. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองกัมพูชา Cham Yeam International Border Check Point จำนวน 5 ท่าน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด โดยการสัมภาษณ์เป็นคำถามทั่วไป ถึงปัญหาสาเหตุ อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย รวมทั้งการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ เนื่องจากความไม่สะดวก ในการเดินทางจากภาวะสถานการณ์โรคติดต่อ (Covid-19) ทำให้ ภาครัฐบาลไทยมีนโยบายเร่งด่วน สั่งปิดทุกด่านตามแนวชายแดน โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ได้แก่

1. สภาพปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย และสาเหตุผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย
2. ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินการในการจัดการผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย
3. แนวทางการแก้ไขปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการทดสอบคุณภาพของข้อมูล กระบวนการเก็บข้อมูลและคุณภาพของผู้วิจัย ด้วยการนำโครงสร้างการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ไปทดสอบกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลอื่นที่ไม่ได้มาจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 คน และทดสอบคุณภาพของผู้วิจัยด้วยการให้เพื่อนนักวิจัยใช้โครงสร้างในการเก็บข้อมูลแทนผู้วิจัย ทั้งนี้ดำเนินการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้รวบรวมด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละคน ของแต่ละคู่ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกัน รวมทั้งเปรียบเทียบข้อมูลสำคัญจากผลการสังเกตควบคู่ไปกับเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล ทั้งนี้การตรวจสอบข้อมูลดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล โดยการตรวจสอบทันทีหรือในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน เพื่อจะทำให้ทราบว่าข้อมูลที่ได้นั้นเป็นความจริงหรือไม่ จนข้อมูลนั้นเป็นจริงมากที่สุด

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยได้ขอความช่วยเหลือร่วมมือจากเพื่อนเจ้าของธุรกิจและเป็นเจ้าของรีสอร์ท ที่อยู่ชายแดน บ้านหาดเล็ก อำเภอลือโขง จังหวัดอุดรธานี พาเข้าไปในเขตชายแดนบริเวณด่าน จังหวัดเกาะก่ง ประเทศกัมพูชา ซึ่งมีที่ตั้งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา เพื่อสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองประจำสำนักงานและเจ้าหน้าที่ประจำด่านตรวจของประเทศกัมพูชา อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านม่วง อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด พาเข้าไปสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองประจำจุดผ่อนปรนการค้า บ้านม่วง และพื้นที่รักษาความมั่นคงของทหารด่านทหารเขตเนิน 400 จังหวัดตราด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการและแบบไม่เป็นทางการ ให้ผู้สัมภาษณ์ตอบตามกรอบแนวคิดการศึกษาและมีอิสระในการตอบโดยข้อมูลที่ได้จะเป็นแบบปฐมภูมิ (Primary Data) ทั้งหมดทำให้ทราบภาพสะท้อนความเป็นจริงตามกรอบแนวคิด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

2. ข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีวิเคราะห์ โดยนำข้อมูลมา เรียบเรียงจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล และสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุปเป็นการนำแนวความคิด ทฤษฎีงานวิจัยต่าง ๆ ทางวิชาการมาสร้างเป็นบทสรุปร่วมกับข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกครั้ง โดยเน้นการเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การพิสูจน์เป็นรูปธรรม และตรงต่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏ แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย และเพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ไปพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการต่อไป

ผลการวิจัย (Results)

ปัญหาและอุปสรรคของมาตรการการดำเนินการจัดการเกี่ยวกับผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย คือ มาตรการทางกฎหมายทางชายแดนที่ไม่เข้มงวด การทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ฐานข้อมูลในระบบเทคโนโลยีที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการจัดการทางกฎหมายทางชายแดนไม่เข้มงวด มีการอนุญาตให้ผู้ลักลอบเป็นรายบุคคลรวมถึงขบวนการ เดินทางผ่านเขตแดนเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย การไม่สนใจและปล่อยปะละเลยในหน้าที่ การทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานชาวกัมพูชา ยังคงมีอยู่

ปัญหาการปลอมแปลงเอกสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจพบฐานข้อมูลในระบบเทคโนโลยีที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เพื่อสกัดกั้นอาชญากรข้ามชาติ หรือองค์กรอาชญากรรม

ปัญหาจากการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ของหน่วยงานต่างๆ ในปัจจุบัน ภาครัฐควรปรับข้อกำหนดทางกฎหมาย และการดำเนินการในการจัดการแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชา ให้เอื้ออำนวยความสะดวก ในการเดินทางเข้ามาประกอบอาชีพ และใช้แรงงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย การผ่อนปรนการจับกุมแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาที่เดินทางข้ามเขตจากจังหวัดจันทบุรี และตราด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการเกษตร ในการสูญเสียรายได้ ไม่ให้ผลผลิตเสียหายในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยว ปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่มาจากการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ส่วนใหญ่เกิดจากรายละเอียดและระเบียบข้อบังคับที่ต่างกัน ต่างถือระเบียบข้อบังคับของตนเอง ในบางขั้นตอนหากขาดการบูรณาการ ก็ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ (2556) ที่กล่าวว่า ประเทศไทยมีลักษณะโครงสร้างด้านองค์ประกอบของภาระงานในภาคตัดตามขวาง (Across the sector) จึงมีความจำเป็นต้องคาบเกี่ยว หรือเกี่ยวข้องกับภาระงานของหน่วยงานอื่นหลาย ๆ หน่วยงานอยู่เสมอ จึงต้องอาศัยการบูรณาการ และการทำงานร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นอยู่เสมอเช่นกัน หากขาดการบูรณาการจะไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การปลอมแปลงเอกสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจพบได้เนื่องจากระบบเทคโนโลยีที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เพื่อสกัดกั้นอาชญากรข้ามชาติ หรือองค์กรอาชญากรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปมาตรการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อดี ข้อเสีย ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงมาตรการทางกฎหมายในการจัดการเกี่ยวกับผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย

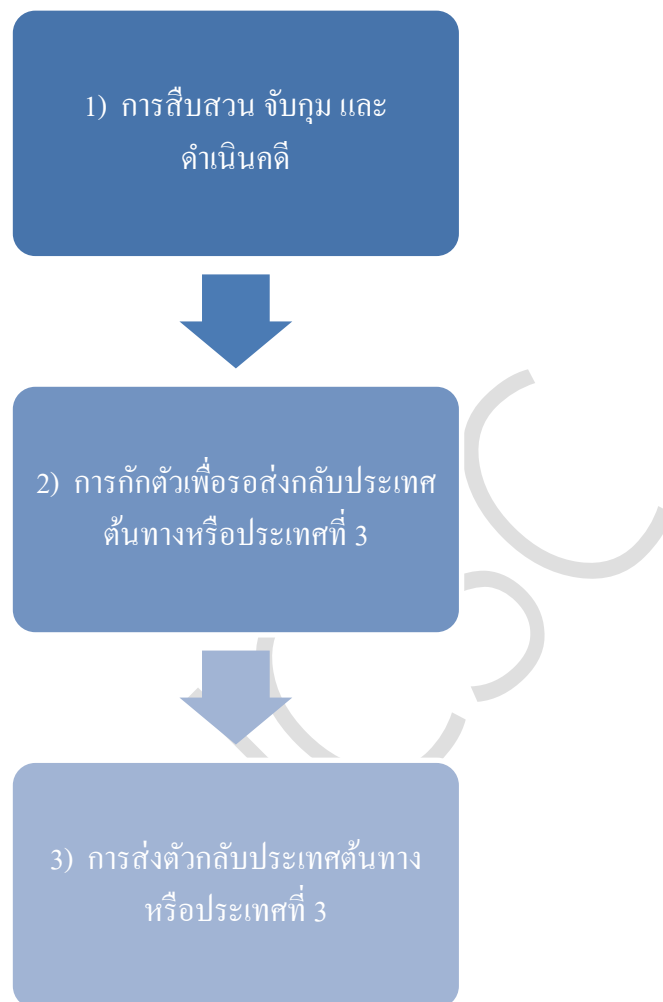
มาตรการที่เกี่ยวข้อง	ข้อดี	ข้อเสีย
1. มาตรการทางชายแดน	1. การใช้กำลังทหารลาดตระเวนช่วยสกัดกั้นปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติดชายแดนและการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง	1. เจ้าหน้าที่ทุจริตหาผลประโยชน์จากการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง 2. มาตรการผ่อนปรนการค้า เดินทางเข้าออกตามเวลาเปิดโอกาสให้มีการเข้ามากระทำผิดกฎหมาย การเดินทางกลับประเทศต้นทางในวันเดียวกัน ยากแก่การติดตาม
2. มาตรการควบคุมโดยเอกสาร	1. สามารถจัดทำข้อมูล และสร้างฐานข้อมูล ผู้เดินทางอย่างถูกต้อง	1. การตรวจสอบเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องใช้ระยะเวลานานในการดำเนินงาน เช่น การยื่นบัญชีผู้โดยสารคนประจำเรือ เอกสารประกอบเหตุผล ฟ่านกระยะยาว
3. มาตรการการใช้เทคโนโลยี	1. สามารถดำเนินการคัดกรองตรวจสอบได้อย่างรวดเร็ว	1. เป็นเพียงการอำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่ ยังไม่มีบทบาทปฏิบัติ ในการใช้มาตรการและเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นการใช้หนังสือเดินทาง ผ่านเข้า-ออกโดยระบบ

มาตรการที่เกี่ยวข้อง	ข้อดี	ข้อเสีย
	2. ปราศจากอคติจากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ 3. เอื้อต่อการจัดเก็บในระบบ Big Data	อัตโนมัติ(Automatic Channel) หรือมาตรการรายงานตัวผ่าน Internet
4. มาตรการพิเศษ	1. เจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลยพินิจ ในการปฏิเสธการอนุญาตคนต่างด้าวเป็นรายบุคคลได้	1 .อาจเกิดอคติ ระหว่างคนต่างด้าว และเจ้าหน้าที่ที่ทำการตรวจสอบ 2. บางมาตรการเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพ เช่น การกักตัวก่อนส่งกลับประเทศต้นทาง

มาตรการและการบังคับใช้กฎหมายทางชายแดนที่ไม่เข้มงวดมีการอนุญาตให้ผู้ลักลอบเป็นรายบุคคล รวมถึงขบวนการ เดินทางผ่านเขตแดนเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย การไม่สนใจและปล่อยปะละเลยในหน้าที่ การทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ปัญหาการปลอมแปลงเอกสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจพบ นอกจากนี้ฐานข้อมูลในระบบเทคโนโลยีที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เพื่อสกัดกั้นอาชญากรข้ามชาติหรือองค์กรอาชญากรรม รวมถึงปัญหาการประสานงานของหน่วยงาน เช่น ในกรณีที่ต้องการข้อมูลเร่งด่วน แต่บางหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ในเวลาราชการเท่านั้น รวมไปถึงการบูรณาการข้อมูลที่ไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุม เนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่ดูแลบริหารจัดการข้อมูลด้านต่าง ๆ ของแรงงานต่างด้าวในแต่ละหน่วยงานจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ทิศทาง เป้าหมายในการดำเนินงานที่ต่างกัน

แนวทางในการแก้ไขปัญหาผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย ได้แก่ (1) ปรับข้อกำหนดทางกฎหมาย และการดำเนินการในการจัดการแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาให้อำนวยความสะดวก ในการเดินทางเข้ามาประกอบอาชีพ และใช้แรงงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย (2) การผ่อนปรนการจับกุมแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชา ที่เดินทางข้ามเขตจากจังหวัดจันทบุรี และตราด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรในการสูญเสียรายได้ ไม่ให้ผลผลิตเสียหายในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยว (3) การประชาสัมพันธ์กระบวนการ การเข้าเมืองอย่างถูกกฎหมาย ความร่วมมือระหว่างทั้งสองประเทศในการลดขั้นตอนความยุ่งยาก เช่น ลดค่าใช้จ่าย และระยะเวลา อำนวยความสะดวก รวดเร็ว ทัวถึง ในการทำหนังสือเดินทาง (4) การพัฒนาทักษะ การฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่เพื่อให้ก้าวทันต่อการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการปลอมแปลงหนังสือเดินทางของคนต่างด้าวชาวกัมพูชา (5) พัฒนาการประสานงานและบูรณาการข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน ให้สอดคล้องประสานกันในการดำเนินงาน

ขั้นตอนการบังคับโทษและปราบปรามผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการบังคับโทษ ปราบปรามผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1) สภาพปัญหาและสาเหตุของผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย มีประเด็นดังนี้

1.1 บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชายังคงมีการอพยพ ลักลอบเข้าประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยนิยมเดินทางมากับขบวนการบรรทุกคน ขนผ่านชายแดน โดยมักลักลอบเข้ามาทางทะเลในเวลากลางคืน มีขบวนการนำพามาอรับ ณ จุดนัดพบ และรอเวลาที่เข้าสู่พื้นที่ขึ้นใน หรือลักลอบปะปนมากับรถโดยสารสาธารณะร่วมกับผู้โดยสาร ซ่อนตัวมากับรถบรรทุกผัก ผลไม้ หรือสิ่งของอื่นๆ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ เพื่อให้สามารถผ่านด่านตรวจต่างๆ ไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ (2556) ในเรื่องของกระบวนการและเส้นทางการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ว่ามีการลักลอบเดินทางหลายเส้นทางทั้งทางบกและทางเรือในเวลากลางคืน มีจุดนัดพบและเดินทางเข้ามาโดยอาศัยการให้ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ มีการติดสินบนเจ้าหน้าที่ เพื่อให้อำนวยความสะดวกในการผ่านเข้าไป

ในพื้นที่ขึ้นใน ซึ่งเป็นปัญหาในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง นอกจากนี้ บางส่วนยังมีลักลอบการเดินทางเข้ามาผ่านจุดตรวจคนเข้าเมือง แต่ใช้เอกสารหนังสือเดินทางปลอมในการเดินทาง รวมทั้งมีการทำหนังสือขออนุญาตเข้ามาทำงานอย่างถูกกฎหมายชั่วคราวในเขตจังหวัดจันทบุรี แต่หลีกเลี่ยงการประกอบอาชีพที่ลงทะเบียนไว้ และเดินทางลักลอบเข้าสู่จังหวัดอื่น ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

1.2 สาเหตุของการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองนั้น เกิดจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของกัมพูชา กำลังพัฒนางานที่รองรับมีไม่เพียงพอ ต่อจำนวนคน และค่าตอบแทนที่ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ เป็นแรงจูงใจให้ชาวกัมพูชาเลือกที่จะอพยพ หลบหนีเข้าเมืองเพื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทย สอดคล้องกับทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) ที่มีสาระสำคัญว่า วัฒนธรรมของสังคมจะเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายหรือความต้องการของคนในสังคมที่บุคคลควรจะต้องไขว่คว้าหรือหาให้ได้ซึ่งจุดมุ่งหมายของแต่ละสังคมก็คือ ความร่ำรวย มั่งคั่ง เมื่อบุคคลมีฐานะร่ำรวยก็มักจะได้รับความยกย่องทางสังคมและมีสถานภาพทางสังคมสูง (Merton, 1938) แรงกดดันทางสังคมดังกล่าว ทำให้ชาวกัมพูชาที่ต้องการความมั่งคั่งร่ำรวย เลือกที่จะอพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยเหตุผลของการเลือกนั้น สอดคล้องกับทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิด (Rational Choice Theory) โดยมีหลักว่า ธรรมชาติของมนุษย์จะเลือกที่จะมีพฤติกรรมแบบใด โดยการคำนวณจากสิ่งที่สนองต่อความพอใจ ของบุคคลโดย สมมติฐาน คือ (1) เชื่อว่าบุคคล เป็นผู้ที่มีอิสระในการกระทำผิด (2) แนวทางในการเลือกพฤติกรรมผิดกฎหมายขึ้นอยู่กับสิ่งที่บุคคลได้รับความพึงพอใจ กรณีของชาวกัมพูชาที่ต้องการแสวงหาโอกาสและรายได้ การเลือกลักลอบหลบหนีเข้ามาในประเทศไทยมีทั้งความปลอดภัย มีรายได้ที่ดี และมีโทษเพียงส่งกลับประเทศต้นทาง ไม่มีโทษใบขังเช่นในประเทศสิงคโปร์หรือประเทศมาเลเซีย ดังนั้น ชาวกัมพูชาจึงคิดว่า การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองเข้ามาในประเทศไทยเป็นการกระทำที่คุ้มค่าที่จะเสี่ยง นอกจากนี้สาเหตุของการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของชาวกัมพูชานั้นยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ เกี่ยวกับปัจจัยดึงดูดภายในประเทศ (แรงงานเคลื่อนย้ายเข้า) (Pull Factor) ทั้ง (1) ความต้องการแรงงานของประเทศไทย (2) อัตราค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันจ่ายค่าจ้างวันละ 300 บาท จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดแรงงานประเทศเพื่อนบ้านชาวกัมพูชา หลั่งไหลเข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก (3) นายจ้าง มีความนิยมในการใช้แรงงานต่างด้าว เพราะมีความขยัน อดทน และคนไทยเองก็ไม่นิยมงานที่ใช้แรงงานในลักษณะที่คนต่างด้าวเข้ามาทำ (4) มาตรการการควบคุมยังไม่เข้มงวดเท่าที่ควร และ (5) การผ่อนปรนตามนโยบายของรัฐบาลไทย มีความยืดหยุ่นต่อแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

1.3 อาชญากรรมที่ชาวกัมพูชาเข้ามากระทำผิดในราชอาณาจักรไทย โดยมากจะเป็นอาชญากรรมทั่วไป (Street crime) เช่น การลักขโมย ปล้น จี้ชิงทรัพย์ สอดคล้องกับทฤษฎีการไร้ระเบียบทางสังคม (Social Disorganization Theory) เนื่องจากที่อาศัยอยู่ของผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองชาวกัมพูชาเป็นพื้นที่แออัด ใกล้บริเวณที่มีการก่อสร้างหรือสถานที่ปฏิบัติงาน ซึ่งมักจะมีการอาศัยอยู่หลากหลายชนชาติ มีการเคลื่อนไหวสลับเปลี่ยนของผู้อยู่อาศัยสูง ทำให้ผู้อยู่อาศัยไม่มีพันธะผูกพันและสร้างจิตสำนึกร่วมกัน ทำให้กลไกการควบคุมของสังคมอ่อนแอลง และมีแนวโน้มจะประกอบอาชญากรรมสูง (Shaw & McKay, 1942) และ สอดคล้องกับทฤษฎีวัฒนธรรมรอง (Subculture of Violence Theory) ซึ่งวางหลักไว้ว่า คนบางกลุ่ม

ประกอบอาชญากรรมและใช้ความรุนแรงเพื่อหาทางออกให้กับปัญหาและเพื่อการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ จนพฤติกรรมดังกล่าวกลายเป็นพฤติกรรมที่ปกติและคาดหมายได้ (Wolfgang & Ferracuti, 1967) เนื่องจากชาวแก๊งพวุกาที่ลักลอบหลบหนีเข้ามาในประเทศไทยอยู่ในสภาพสังคมที่เสื่อมโทรมและแออัดไม่สามารถเชื่อมถึงวัฒนธรรมหรือค่านิยมของชนชั้นกลางทั่วไปได้ จึงสร้างวัฒนธรรมรองที่เบี่ยงเบนจากค่านิยมของชนชั้นกลาง เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว ความเป็นนักเลงขึ้นมา เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ

2) ปัญหาและอุปสรรคของมาตรการดำเนินการจัดการเกี่ยวกับผู้อพยพชาวแก๊งพวุกาลักลอบเข้าประเทศไทย ประเด็นส่วนใหญ่ คือมาตรการทางกฎหมายทางชายแดน ไม่เข้มงวด มีการอนุญาตให้ผู้ลักลอบเป็นรายบุคคลรวมถึงขบวนการ เดินทางผ่านเขตแดนเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย การไม่สนใจและปล่อยปะละเลยในหน้าที่ การทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานชาวแก๊งพวุกายังคงมีอยู่ ปัญหาการปลอมแปลงเอกสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจพบ ฐานข้อมูลในระบบเทคโนโลยีที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เพื่อสกัดกั้นอาชญากรข้ามชาติ หรือองค์กรอาชญากรรม ทั้งนี้ปัญหาจากการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวตามแนวชายแดนไทย-แก๊งพวุกา ของหน่วยงานต่าง ๆ ในปัจจุบัน เกิดจากรายละเอียดและระเบียบข้อบังคับที่ต่างกัน ไม่มียุทธศาสตร์และแนวทางการทำงานร่วมกันสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ (2556) ที่กล่าวว่าประเทศไทยมีลักษณะโครงสร้างด้านองค์ประกอบของภาระงานในภาคตัดตามขวาง (Across the sector) จึงมีความจำเป็นต้องคาบเกี่ยว หรือเกี่ยวข้องกับภาระงานของหน่วยงานอื่นหลาย ๆ หน่วยงานอยู่เสมอ จึงต้องอาศัยการบูรณาการและการทำงานร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ อยู่เสมอเช่นกันหากขาดการบูรณาการแล้วจะไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การปลอมแปลงเอกสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจพบ ฐานข้อมูลในระบบเทคโนโลยีที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เพื่อสกัดกั้นอาชญากรข้ามชาติ หรือองค์กรอาชญากรรม

3) แนวทางแก้ปัญหามอพยพชาวแก๊งพวุกาลักลอบเข้าประเทศไทย ได้แก่ การปรับข้อกำหนดทางกฎหมายให้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้ามาใช้แรงงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายการประชาสัมพันธ์กระบวนการการเข้าเมืองอย่างถูกกฎหมายโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างไทยและแก๊งพวุกา การสนับสนุนและส่งเสริมเครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มทักษะพัฒนาความรู้ ฝึกอบรมเทคนิคแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบ การปลอมแปลงหนังสือเดินทางเพื่อให้ก้าวทันต่อการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการปลอมแปลงหนังสือเดินทางของคนต่างด้าวชาวแก๊งพวุกา นอกจากนี้ ปลุกฝังเจ้าหน้าที่ให้มีคุณธรรมและจริยธรรม ในการทำงาน การตระหนักต่อหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ เพื่อความมั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวจำเป็นต้องมีการบูรณาการในการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ปฏิบัติควบคู่กับแนวทางป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของชาวแก๊งพวุกา อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์มณี ไวยครุฑ (2562) ว่าความสำเร็จของของป้องกันปราบปรามและการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวชาวแก๊งพวุกานั้น

ต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างหน่วยงานการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการเดินทางเข้าในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ สรุปผลการศึกษการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาลไทยควรจัดทำนโยบายทำแรงงานที่ผิดกฎหมาย ให้เป็นแรงงานที่ถูกกฎหมาย อำนวยความสะดวกรวดเร็ว เพื่อขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีการบันทึกเอกลักษณ์ เช่นลายนิ้วมือ DNA เพื่อสะดวกในการตรวจสอบการเข้าเมืองและอาชญากรรม รวมทั้ง มีการบันทึกประวัติพร้อมคำรับรองของนายจ้าง ลดขั้นตอนความยุ่งยาก ดำเนินการแบบเบ็ดเสร็จ ลดการจับกุมการชำระค่าค่าขอ ยกเว้นค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในช่วงเวลาที่ทับซ้อนกัน

1.2 ชะลอการจับกุม แต่รัฐบาลไทยควรมีนโยบายเร่งพัฒนาศูนย์ทะเบียนแรงงานต่างด้าว ประชาสัมพันธ์ ประกาศแนะนำวิธีดำเนินการ ผลประโยชน์ที่แรงงานชาวกัมพูชาและผู้ติดตามที่ถูกกฎหมาย ได้รับสวัสดิการ การศึกษาและด้านสาธารณสุข ในการเข้ามาทำงานประกอบอาชีพ และพำนักในประเทศไทย อย่างถูกกฎหมาย และใช้นโยบายจัดการนายจ้าง ลูกจ้าง ผู้ติดตาม กวาดล้างมิให้มีการใช้แรงงานที่ผิดกฎหมาย ในประเทศไทยอีกต่อไป

1.3 รัฐบาลไทยและกัมพูชาควรมีการบูรณาการกองกำลังป้องกันชายแดน ส่วนราชการและภาคเอกชน ร่วมกับหน่วยงานระหว่างประเทศ ในการสกัดกั้น การป้องกันและปราบปรามการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลผู้กระทำความผิดร่วมกับสถานทูต ชัดเจน เร่งด่วน ทันเวลา ที่เกี่ยวกับอาชญากรรมต่างแดน และองค์กรอาชญากรรมระหว่างประเทศ

1.4 การป้องกันและปราบปราม การลักลอบเข้าประเทศไทย การใช้เอกสารปลอมในการลักลอบเข้าเมือง มาตรการกำหนดโทษการลักลอบเข้าเมือง ลงโทษหนักขึ้น กรณีกระทำความผิดซ้ำ

1.5 ปรับปรุงนโยบายการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ละเว้น หรือทุจริต ลงโทษทางวินัยอย่างจริงจัง ลงโทษหนักเป็น 2 เท่า

1.6 นโยบายภาครัฐให้จัดทำฐานเชื่อมโยงข้อมูลถูกต้องชัดเจน กรณีที่มีการกระทำความผิดซ้ำให้เพิ่มมาตรการเฝ้าระวังเป็นพิเศษ การประสานงานความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน การสกัด การจับกุม ส่งตัวผู้กระทำความผิด ดำเนินการอย่างมีระเบียบ ลดขั้นตอนยุ่งยาก มีแบบแผนและรวดเร็ว

1.7 สนับสนุนเครื่องมือสื่อสาร อุปกรณ์ ยานพาหนะที่มีประสิทธิภาพในการไล่ล่าในเขตทุรกันดาร ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ที่ทันสมัยพร้อมปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ รายงานให้ทราบตามคำสั่ง เพื่อเป็นแนวทางในการประสานงานต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 เจ้าหน้าที่ตำรวจ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมาย ผลกระทบ และบทลงโทษ อันเกิดจากการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

2.2 บังคับใช้กฎหมายและดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้อพยพชาวกัมพูชา ลักลอบเข้าประเทศไทย เช่น การยัดยัด การลักลอบจากราชอาณาจักร เป็นต้น

2.3 ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาลแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ตระหนักรู้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ

2.4 จัดฝึกอบรม พัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเรื่องของผู้อพยพชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศไทย อบรมเทคนิคการตรวจสอบ การปลอมแปลงเอกสาร หนังสือเดินทาง และองค์การอาชญากรรม อาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

2.5 เพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ให้มีทักษะเชี่ยวชาญ ในด้านการใช้ภาษาทั้งการฟัง อ่าน สะกดเขียน จัดลำดับให้ได้อย่างเพียงพอในการสื่อสาร ชัดเจนและถูกต้องเพื่อประสานงานปราบปรามอาชญากรรมข้ามประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว

2.6 เสริมสร้างความสัมพันธ์แบบบ้านพี่เมืองน้องไทย-กัมพูชา ที่มีมาอย่างยาวนาน ช่วยกันสอดส่องดูแลบริเวณพรมแดนทั้งสองประเทศ ประสานความร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ ทั้งสองประเทศ สร้างความสัมพันธ์ ชักชวนชาวบ้านที่อาศัยตามแนวพรมแดนประเทศไทย-กัมพูชาให้ร่วมมือช่วยกันหาแหล่งข่าว ช่วยแจ้งเบาะแส ส่งข่าวถึงเจ้าหน้าที่อย่างรวดเร็ว เมื่อพบเส้นทางของขบวนการลักลอบหลบหนีเข้าประเทศไทย และผู้กระทำผิดอื่น ๆ

2.7 ปรับปรุงรูปแบบองค์กรในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ของกรมจัดหางานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเพิ่มสวัสดิการให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเพิ่มงบประมาณในการจับกุมปราบปราม การส่งตัวกลับ และสนับสนุนเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ

2.8 ด้านการคุ้มครอง ช่วยเหลือผู้เสียหาย การฟื้นฟูเยียวยาแก่ผู้ถูกกระทำจาก กระบวนการค้ามนุษย์ โดยภาครัฐและภาคเอกชน และองค์กรเอกชน จัดเพิ่มกองทุนและบุคลากร

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการลงพื้นที่ในการทำวิจัยศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ยังมีประเด็นที่น่าสนใจศึกษาค้นคว้าวิจัยอีกบางประเด็นที่น่าสนใจ เช่น หลอกใช้ จ้างวานคนไทย การรับจ้างแต่งงาน การเข้ามาสวมรอยแทนคนไทยในการจัดตั้งบริษัท รับเหมางานก่อสร้าง การจัดซื้อจัดจ้างในภาครัฐ ใช้ชื่อคนไทย แต่การบริหารภายในเป็นการบริหาร โดยทีมชาวกัมพูชารับเหมางาน ควบคุมดูแลแรงงานชาวกัมพูชาตัวเอง ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและอาจมีปัญหาด้านตามมาที่ไม่อาจควบคุมได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กานต์มณี ไวยครุฑ. (2562). *วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาระงาานต่างด้าวชาวกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐด้านจังหวัดสระแก้ว*. (Master's thesis). มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, กรุงเทพมหานคร.
- ชนกฤต แทนบุญ. (2559). *การกำหนดความผิดและโทษที่เหมาะสม: ศึกษากรณีคนต่างด้าวเข้ามาและพำนักในราชอาณาจักรฝ่าฝืน พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522*. (Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ฉันทพร พันธุ์อารีย์. (2539). *ผลกระทบของการนำนโยบายผ่อนผันการใช้แรงงานอพยพสัญชาติพม่าไปปฏิบัติในอำเภอเมืองจังหวัดระนอง*. (Master's thesis). มหาวิทยาลัยเกริกกรุงเทพมหานคร.
- พศิน เนื่องชมภู. (2550). *แนวทางการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว พ.ศ. 2535-2548*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา. (2559). *การจัดการแรงงานข้ามชาติเข้าเมืองผิดกฎหมาย 3 สัญชาติของไทย: การสำรวจทางกฎหมายนโยบายและทางเลือก*. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 7(1), 49 – 74.
- สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (2556). *การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน: กรณีศึกษาพื้นที่บริเวณ ชายแดนภาคตะวันออก(ชายแดนไทยและกัมพูชา)*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการป้องกัน ประเทศ.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2540). *การย้ายถิ่นข้ามชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก: ปัญหาและแนวโน้ม*. (พิมพ์ครั้งที่1) กรุงเทพฯ:ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชียสถาบันเอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- Martinez, R., & Lee, M. T. (2000). *On immigration and crime*. In G. LaFree & R. J. Bursik, Jr. (Eds.), *Criminal justice 2000: The changing nature of crime* (Vol. 1 pp. 485-524). Washington, DC: National Institute of Justice.
- Merton, R. K. (1938). Social Structure and Anomie. *American Sociological Review*, 3(5), 672-682.
- Sellin, T. (1938). Culture Conflict and Crime. *American Journal of Sociology*, 44(1), 97-103.
- Shaw, C. R., & McKay, H. D. (1942). *Juvenile delinquency in urban areas*. Chicago: University of Chicago Press.
- Wolfgang, M. E., & Ferracuti, F. (1967). *The subculture of violence*. New York: Social Science paperbacks.